

Täysistunto

Tiistai 8.11.2022 klo 14.03—19.28

Täysistunto alkoi klo 14.03. Täysistunto päättyi klo 19.28.

Puhetta johtivat toinen varapuhemies Juho Eerola (14.03—14.59), ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne (14.59—15.50 ja 17.49—19.28) ja puhemies Matti Vanhanen (15.50—17.49).

1. Nimenhuuto

Nimenhuutoraportti Liite 1A

Toimitettiin nimenhuuto.

2. Ilmoituksia

2.1. Hallituksen esitykset

Valtioneuvosto on 3.11.2022 antanut hallituksen esitykset HE 250-252/2022 vp, jotka otetaan lähetekeskusteluun tässä istunnossa.

2.2. Kertomukset

Eduskunnalle on annettu Ilmastovuosikertomus 2022 (K 24/2022 vp).

3. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi eräiden kiinteistönhankintojen luvanvaraisuudesta annetun lain, valtion etuusto-oikeudesta eräillä alueilla annetun lain ja etuostolain 1 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 222/2022 vp

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 3. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään puolustusvaliokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 30 minuuttia, ja asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja. — Esittelypuheenvuoro, ministeri Kaikkonen, olkaa hyvä.

Keskustelu

14.04 **Puolustusministeri Antti Kaikkonen** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä kiinteistöomistuksen valvontaa koskeva lainsäädäntö on ollut voimassa kohta kol-

Pöytäkirja PTK 119/2022 vp

me vuotta. Nyt tähän lakiin ollaan tekemässä tarpeellisia tiukennuksia. Kyseessä on kansallisen turvallisuuden kannalta merkittävä esitys. Lakimuutokset valmisteltiin poikkeuksellisen nopeasti poikkihallinnollisena yhteistyönä. Työtä edelsi puolustusministeriön selvitys valvontalainsäädännön toimivuudesta puolustusvaliokunnalle viime joulukuussa. Haluan antaa kiitoksen kaikille työhön osallistuneille ministeriöille nopeasta valmistelusta.

Puolustusministeriössä tehtävän kiinteistöomistuksen valvonnan lähtökohta on ollut, että EU- ja Eta-maiden ulkopuolelta tuleva kiinteistöomistus ei saa uhata maanpuolustusta, rajaturvallisuutta tai huoltovarmuutta. Lupalakiin esitetään nyt uudeksi kriteeriksi kansallista turvallisuutta, eli lain soveltamisalaa laajennetaan. Lisäksi esitetään, että lupahakemus voitaisiin hylätä, jos hankittava kiinteistö ei todellisuudessa soveltuisi hakijan ilmoittamaan käyttötarkoitukseen. Puolustusministeriö saisi laajemmat tiedonsaantioikeudet ja oikeuden selvittää nykyistäkin laajemmin kiinteistönhankinnan rahoituksen ja sen alkuperän. Näin ministeriö voisi itsenäisesti selvittää, mikä taho on kiinteistön todellinen vallankäyttäjä. Samalla voitaisiin puuttua paremmin myös tilanteisiin, joissa käytetään tai yritetään käyttää bulvaania.

Valtion etuostolain osalta esitetään, että valtiolla olisi etuosto-oikeus kiinteistöihin, jotka sijaitsevat enintään 1 000 metrin etäisyydellä Puolustusvoimien tai Rajavartiolaitoksen kohteista, siten että näiden kohteiden ympärillä huomioitaisiin myös kansallinen turvallisuus. Määräaikaa valtion etuosto-oikeuden käyttämisen päättämisestä pidennettäisiin kolmesta neljään kuukauteen.

Arvoisa puhemies! Euroopan turvallisuustilanne jatkuu jännitteisenä. Siksi on tärkeää, että EU- ja Eta-alueen ulkopuolista kiinteistöomistuksen valvontaa tiukennetaan nyt. Lakiin tehdään nyt kiireellisimmät ja tärkeimmät muutokset, jotka voitiin valmistella niin, että ne ehtivät voimaan vielä tällä vaalikaudella. Se on toki eduskunnasta kiinni, mutta mahdollista sen kyllä pitäisi ilman muuta olla. Selvitämme myös lain jatkokehitystarpeita.

Puolustusministeriössä käynnistettiin jo viime helmikuussa tutkimushanke, jossa tarkastellaan muita kiinteän omaisuuden hallinnan muotoja, kuten asunto-osakkeita ja vuokraamistoimintaa. Tämä hanke valmistuu viimeistään helmikuun lopussa. Lisäksi puolustusministeriö on asettanut viime viikolla kiinteistökaupan lisärajoituksia selvittävän työryhmän, jonka ensimmäinen kokous oli eilen maanantaina. Venäläisten tekemään kiinteistökauppaan kohdistuvia lisärajoituksia käsittelevä mietintö valmistuu jo ensi kuussa ja muita lisärajoituksia koskeva mietintö helmikuun lopussa. Työryhmä tulee selvittämään myös Venäjän kansalaisten kiinteistönhankinnan lisärajoituksia, mukaan lukien täyskieltoa. Vaikka puolustusvaliokunta ei omassa lausunnossaan nostanut esiin kansalaisuuteen perustuvia lisärajoituksia tai täyskieltoa, katsoin, että meidän on hyvä selvittää lisärajoitusten ja myös tällaisen täyskiellon tarpeellisuutta ja toteuttamismahdollisuuksia.

Arvoisa puhemies! Kansallisesta turvallisuudesta on pidettävä hyvää huolta aina ja varsinkin tällaisina aikoina. Haavoittuvuudet on tunnistettava, ja ne on paikattava. Sinisilmäisiä emme saa olla emmekä ole. Vaikka turvallisuustilanne on vakava, haluan muistuttaa, että meillä pitää olla malttiakin matkassa. Viranomaiset kyllä valvovat epäilyttävää toimintaa, ja työkalut siihen puuttumiseksi ovat olemassa. Samalla on hyvä muistaa, että oikeusvaltiossa päätöstemme on perustuttava aina faktoihin. Suomessa on laaja maassa pysyvästi asuvien venäläisten yhteisö, jolla on oikeus kattoon päänsä päälle. Vaikka otamme turvallisuutemme erittäin vakavasti, kansalaisuuteen perustuvaa vainoa tähän maahan ei saa synnytyä. On myös pidettävä mielessä, että Suomen venäjänkieliset eivät ole mikään yhtenäinen ryhmä esimerkiksi suhtautumisessa Venäjän nykyjohtoon toimintaan. Tasavallan presi-

Pöytäkirja PTK 119/2022 vp

dentti Niinistö totesi eilen hyvin puheessaan, että uhkakuvien tunnistamisen on oltava työkalu, ei itsetarkoitus. [Timo Heinonen: Viisas presidentti!] Tämän vuoksi on hyvä pitää pää kylmänä ja tehdä huolellista virkavalmistelua, jossa katsotaan tarve ja mahdollisuudet uusille tiukennuksille. Siksi olen asettanut tämän työryhmän, joka kuulee työssään myös muita turvallisuusviranomaisia.

Arvoisa puhemies! Lopuksi vielä: Nämä selvitykset ja työryhmät ovat vain osa siitä työstä, jota puolustusministeriössä tehdään. Kiinteistöomistusten valvontaa tehdään koko ajan osana ministeriön arkista työtä, ja samalla valvontaa ja sen keinoja pyritään kehittämään kaiken aikaa.

Lisäksi — viimeisenä huomiona — todettakoon, että ulkomaisia kiinteistökauppoja tarkasteltaessa on hyvä huomioida, että valtioneuvoston päätös tältä syksyltä kiristää viisumikäytäntöjä on jo vähentänyt huomattavasti lupaharkintaan tulevien kauppojen määrää.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Kiuru.

14.10 Pauli Kiuru kok: Arvoisa puhemies! Kansainvälinen turvallisuuspoliittinen tilanne on kiristynyt. Viimeistään Krimin miehitys 2014 muistutti, että kasakka ottaa irti kaiken, mikä irti lähtee.

Tämän vuoden helmikuussa alkanut Venäjän hyökkäys Ukrainaan on jatkoa kehitykselle, joka oli jatkunut jo pitkään. Venäjän intressi on palauttaa suurvalta-asemansa, jonka se menetti Neuvostoliiton romahdettua. Maantieteellisen kokonsa ja ydinaseidensa näkökulmista se on toki edelleen suurvalta, mutta muiden muuttujien osalta ei niinkään. [Ben Zyskowitz: On se valehtelun suurvalta!] — Ja korruption.

Suomi poisti ulkomaalaiskauppajen luvanvaraisuuden tammikuussa 2000, minkä jälkeen tie oli vapaasti auki esimerkiksi venäläiselle maa- ja kiinteistöostajalle. Usko rauhanomaiseen kehitykseen oli Suomessa vahva. Venäläiset ovat sen jälkeen ostaneet maa-alueita sekä kiinteistöjä Maa-, Ilma- ja Merivoimien tukikohtien läheisyydestä eri puolilta Suomea. Kauppoja on tehty ilmavalvonta- ja lennonjohtojärjestelmien, tutka-aseman, räjähdäainevarikon, ammusvälinevaraston ja ilmasotaharjoitusalueen naapurustossa. Venäläisomisteisia kiinteistöjä löytyy kaikkien sotilaslentokenttien kyljestä. Maata ja kiinteistöjä on hankittu venäläisomistukseen myös huoltovarmuuden kannalta merkittävien tietoliikennemastojen ja sähköjakelun kantaverkon lähialueelta sekä tie- ja raideliikenteen solmukohtista. Puolustusministeriön mukaan venäläiset omistavat Suomessa noin 3 000 kiinteistöä. Näistä isolla osalla on yhteys Kremliin ja Vladimir Putiniin.

Vuoden 2020 alusta lähtien lainsäädäntöämme muutettiin riskeihin havahtumisen myötä. EU:n sekä Eta-alueen ulkopuolelta tulevan henkilön on täytynyt saada kiinteistölleen Suomesta lupa puolustusministeriöstä.

Puolustusvaliokunta esitti mietinnössään, että uuden sääntelyn toimivuutta on arvioitava kahden vuoden kuluessa. Arviointi johti tänään käsiteltävään hallituksen esitykseen.

Arvoisa puhemies! Oma yhteiskuntamme perustuu luottamukselle. Se johtaa helposti hyväuskoisuuteen, naiiviuteen ja sinisilmäisyyteen, kun arvioimme muiden maiden tarkoitusperiä. On hyvä, että olemme heränneet realismiin. Raudalla ja verellä pyritään edelleen ratkaisuihin, halusimme tai emme.

Arvoisa puhemies! On tärkeää, että viranomaisilla on hyvä tilannekuva riskitekijöistä ja käytössään riittävä keinovalikoima, jolla voidaan ehkäistä ja puuttua kansallista turvallisuutta vaarantaviin kiinteistöhankintoihin. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi kiinteis-

Pöytäkirja PTK 119/2022 vp

tönhankintojen luvanvaraisuudesta ja valtion etuosto-oikeudesta on siksi kannatettava. Lupalakeja on siis tarkennettava ja kiristettävä, ja myös jatkotyölle on tilaa, kuten ministeri Kaikkonen totesi.

Esityksessä on kuitenkin puutteita, eli se ei ole tällaisenaan riittävä. Se ei puutu asunto-osakeyhtiöiden ostamiseen tai vuokraamiseen eikä kiinteistöjen vuokraamiseen. Huomiota pitäisi myös kiinnittää takavuosien kauppoihin. Jo tehtyjen, kansallisen turvallisuuden kannalta arveluttavien kiinteistökauppojen läpikäymiseen ei ole löytynyt riittäviä työkaluja.

Yhteenvetona, arvoisa puhemies: esitys on oikeansuuntainen, mutta riittämätön.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Heinonen.

14.15 Timo Heinonen kok: Arvoisa puhemies! Hyvä ministeri, hyvät edustajakollegat ja muut täysistuntoa seuraavat! Ministeri Kaikkonen, te teette jälleen hyvää työtä. Tämä esitys on hyvä ja kannatettava, ja tämä vie tilannetta oikeaan suuntaan.

Kyselytunnilla torstaina 26.2.2009 kysyin maan myymisestä ulkomaalaisille strategisesti merkittävistä kohteista. Kysyin kyselytunnilla: ”Maan myyminen ulkomaalaisille on herättänyt Suomessa voimakasta keskustelua viime vuosina ja viime vuonna erityisesti. Tähän keskusteluun tuli aivan uudenlainen lähestymiskulma eilen, kun kävi ilmi, että Puolustusvoimien strategisesti merkittävien teleliikennemastojen läheisyydestä on maata myyty ulkomaalaisille toimijoille.” Kysyin, onko hallituksen mielestä tarpeen alkaa uudelleen arvioida maanmyyntioikeuksia strategisesti merkittävien kohteiden läheisyydestä — näin helmikuussa 26. päivänä vuonna 2009.

Tein jatkokysymyksen ja ehdotuksen: ”Kaavoituksella voitaisiin tällaisia strategisesti merkittäviä kohteita mahdollisesti sulkea maanmyynnin ulkopuolelle, mutta toisaalta herää myös kysymys siitä, onko joitakin muita kuin puolustuksellisesti tai muista näkökulmista merkittäviä kohteita, joiden lähialueilta tulisi rajoittaa maanmyyntioikeutta. Tämä olisi mielenkiintoinen asia kuulla. Toisaalta, onko tässä kyseisessä asiassa, joka eilen — 25.2.2009 — nousi esille, olemassa esimerkiksi viestinnän kannalta sellaisia haasteita, kun myydyt alueet ovat nimenomaan tele- ja tietoliikennemastojen lähellä?” Tässä salissa ja tämän salin ulkopuolella minua syytettiin pelottelusta, russofobiasta ja monesta muusta. [Ben Zyskowiec: Olitte aikaanne edellä!]

Tästä keskustelusta on siis kulunut pian 14 vuotta. Sen jälkeen olen pitänyt esillä aihetta 2009, 2011 ja sen jälkeen lukuisia kertoja niin täällä salissa, eduskunnan toimenpitein kuin myös puolustus- ja ulkoasiainvaliokunnissakin. Tuosta puheesta kymmenen vuotta myöhemmin asiaan valmisteltiin rajoittavaa lainsäädäntöä, joka hieman ratkaisi ongelmaa. Ongelmahan oli syntynyt 1990-luvun lopulla sinisilmäisyyden ja vääränlaisten tulevaisuudenarvioiden myötä. Vihreiden ympäristöministeri Satu Hassi oli esitellyt lain ulkomailla asuvien ja ulkomaisten yhteisöjen kiinteistöhankintojen valvonnasta annetun lain kumoamisesta, ja se astui voimaan vuoden 2000 alussa. Näin poistui aina vuodesta 1939 voimassa ollut laki, missä maanomistus piti sisällään kansalaisuuteen perustuneen kattavan lupamenettelyn.

2000-luvulla vuosittain on tehty noin 500—700 kiinteistökauppaa, joissa ulkomaalainen on ostajana — valtaosa tavallisia, hyvinkin tervetulleita kauppia, mutta kyseenalaista huolta herättäviä, hämmäntäviä ja jopa turvallisuuttamme uhkaavia kauppia on ollut määrältään myös kasvavasti. Itse asiassa minusta jopa suurempi ongelma on se, mihin kiinteis-

Pöytäkirja PTK 119/2022 vp

töjä käytetään, mihin rakennuksia käytetään tai maita myydään kuin se, kenelle niitä myydään.

Tämän edellisen tiukennuksenhan sai silloin 2015 liikkeelle tapahtuma, jossa Venäjän valtiollinen kaasuyhtiö Gazprom halusi ostaa maa-alueen Taipalsaareltä Puolustusvoimien harjoitusalueen vierestä 2015. Myöhemmin kiinteistön osti Metsähallitus, joka myönsi sen Puolustusvoimien käyttöön — ongelma silloin ratkesi. Tällä lainsäädännöllä haluttiin silloin tiukentaa EU- ja Eta-maiden ulkopuolisten kiinteistökauppoja Suomessa. Niihin tämän jälkeen tuli hakea lupa puolustusministeriöltä. Hakemuksen yhteydessä viranomaiset saivat tietoja ostajasta ja ostotarkoituksesta.

Helmikuussa tänä vuonna vaadimme, että hallitus ryhtyisi tarvittaviin toimiin myös jo aiemmin tehtyjen venäläisten maa- ja kiinteistökauppojen kumoamiseksi. Teimme tämän esityksen kollegani, edustaja Kinnusen kanssa. Marinin hallituksen olisi meidän mielestä ollut jo silloin ja viimeistään nyt etsittävä keinot muun muassa Tikkakosken, Kauhavan, Kuoreveden ja Rissalan kaltaisten kohteiden läheisyydessä olevien kauppojen purkamiseksi. Ei tällainen venäläinen sijoitustoiminta ole sattumaa, ja se on saanut jatkoa liian pitkään liian vapaasti — nykyään näyttää jatkuvan niin sanottujen kultaisten passien omistajien kautta, ja nyt olisi ryhdyttävä toimeen, ja kiitos ministeri Kaikkonen, että tässä nyt toimeen tartutaan.

Sotilastiedusteluhan on seurannut ulkomaista kiinteistöomistusta meillä jo 2000-luvun alusta alkaen, ja näitä toimenpiteitä pystyttiin vahvistamaan myös sotilastiedustelulailla. Ennen ongelmana oli se, että normaalioloissa kiinteistöjen todellinen käyttötarkoitus voitiin tehokkaasti selvittää vain rikosepäilyn kautta. Sotilastiedustelu antoi mahdollisuuden seurata näitä tilanteita myös tehokkaammin.

Itse ajattelen niin, että strategisia paikkoja ei pitäisi myydä lainkaan. Itse asiassa ei oleellista ole se, kuka kiinteistön omistaa, vaan se, mihin kiinteistöä käytetään. Ja tämä ei poistu tällä, että me tiukennamme myyntiä — ehkä se helpottaa sitä, mutta se ei poista ongelmaa. Monissa tapauksissa ostaja on ollut venäläinen, mutta minusta siis oleellisinta on se, että tällaisia strategisesti merkittäviä paikkoja ei myydä kenellekään pois valtion hallinnasta. Omistaja on loppupelissä siis toissijainen, sillä valtion hallinnasta poismyyty kohde voi siirtyä yrityskauppojen tai muiden järjestelyjen kautta eteenpäin. Nyt on syytä siis minun mielestäni käynnistää, tai tehostaa, perusteellinen selvitys 2000-luvulla tehdyistä kohteista — muun muassa linkkitornien läheisyydestä, liikennereittien, vesireittien ja varuskunta-alueiden läheisyydestä. Voi olla tarpeen ryhtyä toimenpiteisiin osan palauttamiseksi valtion hallintaan.

Tässä lainsäädännössä, jonka ministeri Kaikkonen esitteli, on tuo kilometrin vaade. Voi olla, että täytyy arvioida, onko se riittävä. Ja ministeri nosti esille myös täyskiellon. Sen yhtenä vaihtoehtona voi olla myös vastavuoroisuusperiaate, jos se törmää vaikkapa meillä tuttuun vahvaan perustuslain tulkintaan.

Arvoisa puhemies! Minun mielestäni [Puhemies koputtaa] tämä esitys on hyvä. Tämä menee oikeaan suuntaan, mutta tulemme tarvitsemaan vielä lisätoimenpiteitä.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Kiviranta.

14.22 Esko Kiviranta kesk: Arvoisa puhemies! Viihdyn paremmin nykyisyydessä kuin historian, vaikka ansiokkaassakin, kertaamisessa. On erittäin tärkeää, että tätä valtion etuosto-oikeutta nyt laajennetaan kansallisen turvallisuuden varmistamiseksi. Näinä aikoi-

Pöytäkirja PTK 119/2022 vp

na on oltava äärimmäisen tarkkana siitä, että lainsäädännössämme ei ole hybridivaikuttamisen mahdollistavia heikkoja kohtia. Kiinteistökaupat lähellä Puolustusvoimien tai Rajavartiolaitoksen tarpeisiin osoitettuja alueita ovat potentiaalisesti kansallista turvallisuutta vaarantavia, ja niihin valtiolla tulee olla mahdollisuus puuttua. Myös etäisyysmääritelmän muuttaminen 500 metristä 1 000 metriin Puolustusvoimien tai Rajavartiolaitoksen käytössä olevista kohteista on tarpeellista kansallisen turvallisuuden nimissä.

Tämä laki toki saisi olla jo voimassa, mutta on hyvä, että nyt tiedetään sen tulevan voimaan ensi vuoden alusta ja että mahdollisia jatkotoimiakin arvioidaan, kuten ministeri äsken kertoi.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Koponen, Ari.

14.23 Ari Koponen ps: Arvoisa puhemies! Aivan kuten täällä on kuultu, liian sinisilmäisyyden on loputtava. Ja tämä on hyvä alku, suunta on oikea. Venäläiset eivät huvikseen osta maata Suomelle strategisten alueiden läheltä.

Esityksessä ehdotetaan kiinteistönomistuksen valvontaa koskevaan lainsäädäntöön muutoksia, joista yksi hyvinkin keskeinen muutos on lisäys juuri lupalakiin. Tällä hetkellä lupa kiinteistöhankinnoille voidaan myöntää, jos hankinnan ei arvioida vaikeuttavan maanpuolustuksen järjestämistä, alueellisen koskemattomuuden valvontaa ja turvaamista eikä rajavallvonnan, rajaturvallisuuden tai huoltovarmuuden varmistamista. Jatkossa esityksen mukaisesti yhtenä kriteerinä edellä mainittujen lisäksi olisi kansallinen turvallisuus.

Tämä lisäys ja muutkin esitetyt muutokset ovat erittäin kannatettavia ja parantavat Suomen ja suomalaisten turvallisuutta. Tulevaisuudessa pystymme siis laajemmin estämään ennen kaikkea venäläisten maakauppoja, jotka voidaan kieltää subjektiivisemmin perustein vetoamalla kansalliseen turvallisuuteen. Tämä on hyvä alku.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Tynkkynen.

14.24 Sebastian Tynkkynen ps: Kunnioitettu herra puhemies! Käsittelyssä on hallituksen esitys, joka toisi kaivattuja tiukennuksia ulkomaalaisten tekemiin kiinteistökauppoihin. Niihin liittyy todellinen uhka kansalliselle turvallisuudelle, joten tiukennusten tarve lienee kaikille selvää.

Jatkossa puolustusministeriö voisi antaa kielteisen päätöksen lupaa hakevalle ulkomalaiselle, jos hankittava kiinteistö ei sovellu ilmoitettuun käyttötarkoitukseen. Kielteinen päätös voitaisiin antaa myös, jos henkilö on saanut karkotuspäätöksen ja on maassa laittomasti. Luvan myöntämisen edellytyksiin lisättäisiin, ettei hankinta saa uhata kansallista turvallisuutta. Ihmetystä näissä kohdissa aiheuttaa ainoastaan se, että näin ilmiselvät ehdot eivät jo alun alkaen olleet kirjattuina lakiin.

Yksi EU:n laajuinen uhka jää kuitenkin vielä ratkomatta. Kysyin jo keväällä kirjallisesti sisäministeri Mikkoselta kultaisten passien muodostamasta uhasta. Ongelmana on, että jotkin eteläiset EU-maat kauppaavat passejaan isoa rahapinkkaa vastaan esimerkiksi venäläissijoittajille. EU-tasolla on yritetty puuttua jo pitkään, mutta tulokset ovat toistaiseksi olleet laihoja, kuten oli ministerin kirjallinen vastauskin.

Passibisnes tuo rahaa myyjävaltion kassaan, mutta samalla sijoituksen tehneestä oligarkista tulee EU-maan kansalainen. Näitä kaupattuja kansalaisuus- ja oleskeluoikeusjärjestelyjä on hyödyntänyt ainakin 130 000 henkilöä. Vuosina 2011—2019 kyseenalaiset jär-

Pöytäkirja PTK 119/2022 vp

jestelyt ovat tuoneet niitä harjoittaneille maille liki 22 miljardin euron tulot. Entä mitä sanoo lainsäädäntömme näistä tapauksista? Se sanoo, että lupaa kiinteistöhankintaan ei tarvita, jos kaksoiskansalaisen toinen kansalaisuus on EU-maan kansalaisuus.

Vain pari päivää ministeriltä saamani vastauksen jälkeen mediassa käsiteltiin sotkuista tapausta, johon liittyy venäläisten kiinteistökaupat Saarijärvellä noin 50 kilometrin päässä Tikkakoskelta. Puolustusministeriöstä kommentoitiin, että kultainen passi oli... [Puhujan mikrofonin sulkeutuu — Eduskunnasta: Nyt on päällä!] — Ei näy mitään täällä.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Jatkakaa puhetta.

No, puheaikakello näköjään nollaantui. — Vain pari päivää ministeriltä saamani vastauksen jälkeen mediassa käsiteltiin sotkuista tapausta, johon liittyy venäläisten kiinteistökaupat Saarijärvellä noin 50 kilometrin päässä Tikkakoskelta. Puolustusministeriöstä kommentoitiin, että kultainen passi oli ollut tässä ostajan avuksi.

Arvoisa puhemies! Puolustusministeriön lupaprosessi vältettiin myös Saimaan syväväylän varren saarikaupoissa pari vuotta sitten, venäläisoligarkilta kun sattui löytymään kultainen Kypoksen passi.

Kaksoiskansalaistenkin kauppoihin on mahdollista viime kädessä puuttua valtion etuoikeuden kautta, mutta kynnys järeän toimen käyttämiselle on korkealla. Sitä ei voida pitää hyvänä, että rahalla EU-passin hankkineet venäläisoligarkit voivat kiertää puolustusministeriön lupaprosessin. Silloin ensimmäinen turvamekanismi ohitetaan.

Jos EU-tasolla tähän ei onnistuta vaikuttamaan, on ohjat otettava omiin käsiin. On selvittävä, mitä kansallisia keinoja meillä on muuttaa nykytilaa. Toivon, että valiokuntakäsittelyssä tähän kiinnitetään huomiota. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kiitoksia. — Edustaja Mattila.

14.29 Hanna-Leena Mattila kesk: Arvoisa puhemies! Jyväskylän Kangaslammella asuva venäläinen nuoripari hankki autiotilan Uuraisilta joulukuussa 2008. Työttömänä ollut pariskunta kertoi ostaneensa maatilan perheen loma-asunnoksi ja virkistyspaikaksi. Tila sijaitsee Ilmavoimien harjoitusalueen alapuolella. Alueella pidetään taisteluharjoituksia, jotka täytyy suojaussyistä suorittaa riittävän kaukana raja-alueelta. Pietarista kotoisin oleva liikemies hankki Pyhtäältä yrityksensä nimiin kymmenen hehtaarin kokoisen maa-alueen kylpylää, tuulitunnelia ja surffausallasta varten. Maa-alue sijoittuu Suomen puolustuksen kannalta tärkeän, Puolustusvoimien omistaman Haukkavuoren suurtehotutka-aseman välittömään läheisyyteen. Vastaavankaltaisia tapauksia löytyy ympäri Suomea. Herättää aiheellisia kysymyksiä, onko todella järkevää sijoittaa rahojaan lentomelualueelle tai ränsistyneisiin ja hylättyihin kaupparakennuksiin tienaamismielessä.

Arvoisa puhemies! Vaikka käsillä olevassa lakiesityksessä ei mainita itäisestä naapuritamme ja sen mahdollisista vihamielisistä tarkoituksista Suomen suhteen, on tämä lakiesitys suunnattu ennen kaikkea estämään kiinteistöomistuksen avulla tapahtuvaa hybridi-vaikuttamista. Vuosien varrella venäläiset ovat tehneet kauppia ilmaluotauksen ja lennonjohtojärjestelmien, tutka-aseman, räjähdeainevälikon, ammusvälinevaraston ja salaisen ilmasotaharjoitusalueen naapurustossa. Venäläisomisteisia kiinteistöjä löytyy kaikkien sotilaslentokenttien kyljestä. Maata ja kiinteistöjä on hankittu venäläisomistukseen myös huoltovarmuuden kannalta merkittävien tietoliikennemastojen ja sähköverkkojen kantaver-

Pöytäkirja PTK 119/2022 vp

kon lähialueilta sekä tie- ja raideliikenteen solmukohdista. Tämän vuoden aikana venäläiset ovat tehneet enemmän kiinteistökauppoja kuin koko viime vuonna. Kun Venäjä hyökkäsi helmikuussa Ukrainaan, venäläisten kiinteistökaupoissa nähtiin pieni notkahdus, mutta sen jälkeen määrät ovat kiihtyneet. Puolustusministeriön tietojen mukaan tänä vuonna syyskuun loppuun mennessä on hyväksytty 239 uutta kiinteistökauppaa. Vuonna 2020 määrä oli 124 ja viime vuonna 217, joten trendi on nouseva. On tärkeää huomioida myös ne tapaukset, joissa kaupantekoon ei tarvita lupaa, esimerkiksi tapauksissa, joissa vanhemmat myyvät tai luovuttavat kiinteistön lapsilleen. Uusissa kaupoissa on huomionarvoista se, että nyt kiinteistöjä ostetaan entistä enemmän perhepiirin kesken.

Toimia kiinteistöjen kautta tehtävän hybridivaikuttamisen estämiseksi on tehty tämän syksyn aikana. Suomi käytännössä pysäytti venäläisten kiinteistökaupat syys—lokakuun vaihteessa rajan sulkemisella. Sen jälkeen ostetut kiinteistöt eivät enää tuo venäläisille oikeutta vierailla Suomessa omistamansa kiinteistön huollon ja korjausten vuoksi. Kiinteistön voi hankkia, mutta siellä ei pääse vierailemaan. Venäläiset olivat pilkkoneet kiinteistöomistustaan niin, että viisumin saannin helpottamiseksi niille saatiin useita omistajia.

On tärkeää, että valvontaa on tiukennettu. Kiinteistökauppojen määrä on ollut tarkassa syynissä vuodesta 2020 lähtien, jolloin kaikkien Euroopan unionin ulkopuolelta tulevien on pitänyt hakea kaupoille lupa puolustusministeriöstä. Uudistuksen on tarkoitus taata se, ettei kauppaan sisälly Suomen turvallisuuden kannalta turvallisuuspoliittisia riskejä. Valvonta ja seurantatyö sitovat kuitenkin työvoimaa, ja olisi toivottavaa, että ministeriössä ovat resurssit kohdillaan tärkeää työtä varten. Nyt kun ministeri on kuulolla, niin kysynkin: ovatko resurssit riittävät? Kukaan ei voi sanoa varmaksi kaupanteon hetkellä, mitä myydyssä kiinteistössä tulevaisuudessa tapahtuu. Jos havaitaan, että kiinteistössä on jotakin sellaista toimintaa, mikä uhkaisi maanpuolustustamme, kiinteistö on voitava pakkolunastaa.

Arvoisa puhemies! Kuluneen vuoden aikana olemme nähneet, mihin kaikkeen mahdolliseen ja mahdottomaan Venäjä pystyy. Vaikka naamiot on riisuttu ja kaikenlainen varautuminen on viisautta tässä maailmanajassa, on myös hyvä tiedostaa, ettei pelon lietsominen ole Suomen edun mukaista. Vihollisen tarkoituksperiin sopisi hyvin, että yhteiskuntarauhamme järkkäisi ja tuntisimme turvallisuudentunteemme heikentyneen. Tämä lakiesitys pyrkii entisestään vahvistamaan Suomen varautumista valtiollisen toimijan taholta tulevaan vihamieliseen vaikuttamiseen ja antaa keinoja puuttua siihen. Voimme edelleen nukkua yömmе rauhassa, sillä meillä on ajantasaiset puolustusvoimat ja kansalla vahva maanpuolustustahto. Emme ole sinisilmäisiä, eikä meitä päästä noin vain yllättämään.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja nyt ministeri Kaikkonen lyhyesti, kaksi minuuttia.

14.34 Puolustusministeri Antti Kaikkonen: Kiitoksia keskusteluista ja näkökulmista tähän asiaan. Tietysti puolustusministeriö tässä omassa lupakäytännössään noudattaa maassamme voimassa olevaa lainsäädäntöä, joka on peräisin viime hallituskaudelta, jolloin tämä voimassa oleva laki tehtiin. Siitä on nyt kokemuksia. Voi sanoa, että ei tullut kerralla täydellistä, ja sitä on arvioitu, ja näitten arvioitten pohjalta sitä nyt tiukennetaan. Jatkotyölle näyttää jäävän edelleenkin tilaa, ja tämä jatkotyö on laitettu jo tässä vaiheessa käyntiin.

Mutta jos valiokunta löytää sellaisia kohtia, mitä tässä kohtaa on edelleen luontevaa tarkastella valiokunnassa, niin itse suhtaudun ainakin siihen avarasti. Vaikkapa tuota kilomet-

Pöytäkirja PTK 119/2022 vp

rirajaa — minkä taisi edustaja Heinonen ottaa esiin — voi ilman muuta tarkastella, mutta tiedän, että vastapuolena siinä on se, että jos sitä paljon laajentaa, niin siitä tulee omat haittapuolensa sitten suomalaiselle siviiliyhteiskunnalle. Tähän voitte syventyä tarkemmin tuossa asiantuntijakuulemisessa. Mutta tällä otetaan merkittävä askel eteenpäin, tiukennetaan, ja jatkotyö edelleen on aloitettu.

Mutta tietysti on aina niin — edustaja Mattilan kysymykseen — että jos lakeja tiukennetaan ja valvontaa edellytetään lisää, niin helposti se tarkoittaa sitten, että lisää resurssejakin tarvitaan ja niitäkin tullaan siten varmaan sitten jossain kohtaa kyselemään.

Se on kuitenkin todettava todella, että kun syyskuussa kiristettiin viisumikäytäntöjä, sillä on ollut suora ja nähtävästi merkittävä vaikutus tähän kiinteistökauppaan: ensimmäisten viikkojen kokemusten perusteella kiinteistökaupat ovat tulleet aivan oleellisella tavalla alas vanhasta. Tätä on, totta kai, hyvä seurata vielä, mutta selvä syy-yhteys näyttää ensimmäisten viikkojen kokemusten perusteella kyllä olevan.

Arvoisa puhemies! Jatketaan työtä tältä pohjalta.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Keskustelu ja asian käsittely keskeytetään. Asian käsittelyä jatketaan tässä istunnossa päiväjärjestyksen muiden asiakohtien tultua käsitellyiksi.

Asian käsittely keskeytettiin kello 14.36.

Asian käsittelyä jatkettiin kello 18.54.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Nyt jatketaan aiemmin tässä täysistunnossa keskeytetyn asiakohdan käsittelyä. — Keskustelu jatkuu. Edustaja Kymäläinen, olkaa hyvä.

18.54 Suna Kymäläinen sd: Arvoisa herra puhemies! Nyt lähetekeskustelussa oleva hallituksen esitys koskee EU- ja Eta-maiden ulkopuolisten kiinteistökauppoja ja niiden rajoittamista Suomessa. Asia on mitä tärkein tässä vallitsevassa maailmanpoliittisessa tilanteessa. Kuitenkin haluan tästä pöntöstä nyt — useampaan kertaan vuosien varrella jo tästä asiasta puhuneena — todeta, että kunpa meidän ei tarvitsisi tässä jälleen tämän aiheen parissa keskustella. Ja tämänkin päivän keskustelussa on jo ilmi käynyt, että me tulemme sitä myös tulevaisuudessa tekemään, sillä valitettavasti tämä lakiesitys, vaikka tämä hyvään suuntaan asiaa viekin, ei jää vielääkään aukottomaksi.

Pieni historian pläjäys: Syyskuussa 2007 toin kansalaisaktiivina kansalaisadressin eduskuntaan tästä aiheesta suurin toivein ja odotuksin, ja aika lailla petyin siihen, että se ei muutamia puheenvuoroja ja kirjallisia kysymyksiä, joidenkin kansanedustajien aloitetta, pidemmälle oikeastaan edennyt. Ja kun itse sitten nousin 2011 eduskuntaan, esitin eduskunnassa vuosien 2013 ja 14 vaiheilla yli sadan edustajan kanssa paluuta vuoteen 2000 asti voimassa olleeseen luvanvaraisuuslakiin. Ehkä joku muistaa, minkälaisen hässäköin se sai muun muassa tässä salissa käydyssä keskustelussa aikaiseksi.

No, muistamme myös sen, että viime kaudella vihdoinkin säädettiin ulkomaalaisten kiinteistökauppoja koskevasta lakikokonaisuudesta, joka astui voimaan vuoden 2020 alusta.

Pöytäkirja PTK 119/2022 vp

Kun tästä lakikokonaisuudesta säädettiin, totesin silloinkin täällä, että tämä ei ole riittävä, että me tulemme tässä vielä tarvitsemaan lisätoimenpiteitä tulevina vuosina. Ja niinhän puolustusvaliokunta lakia säätäessään edellyttikin omassa mietinnössään, että uuden lain sääntelyn toimivuutta on kokonaisuutena syytä arvioida kahden vuoden kuluessa lakiehdotusten voimaantulosta. Ja siitä selvityksestä poikineisiin kehittämistarpeisiin tällä nyt tänään lähetekeskustelussa olevalla lakiesityksellä vastataan.

Haluan ehdottomasti kiittää hallitusta tämän esityksen tuomisesta eduskuntaan. Kuten sanoin, tämä on jälleen tärkeä ja oikeansuuntainen askel eteenpäin. Pidän erityisen tärkeänä erityisesti sitä, että luvan myöntämisen edellytykseen ehdotetaan lisättäväksi, ettei hankinta saisi uhata kansallista turvallisuutta, ja tämä tuo lain soveltamisen piiriin muitakin kohteita kuin nämä vaikeasti määriteltävät strategiset kohteet, minkä pohjalle tätä lakia on rakennettu.

Arvoisa puhemies! Nämä ehdotetut muutokset tässä laissa ovat hyviä, mutta kuten totesin, on selvää, että ne eivät yksin ole vieläkään riittäviä. Lainsäädännössämme on edelleen näidenkin muutosten jälkeen merkittäviä aukkoja, jotka muun muassa mahdollistavat sen, että Suomessa sijaitsevia alueita käytettäisiin meitä itseämme vastaan. Lisäksi on todettava, että vahingollisimmat kaupat on tehty tuon 20 vuoden aikana, vuosien 2000–2020 aikana, jolloin lainsäädäntöä ei ollut lainkaan ja jolloin myöskään kaupan valvontaa ei ollut. Esimerkiksi hiljattain esiin noussut Kankaanpään tapaus, jossa venäläisostajat ovat ostamassa entisen vanhainkotikiinteistön aivan läheltä varuskunta-alueita, parin kilometrin säteeltä, tuo hyvin esiin sen, miten vaikeaa strateginen alue on määritellä. Täällä on hyvin päivän aikana näitä kohteita listattu, ja itsekkin olen sitä vuosien aikana paljon harrastanut. Tuon nyt vain muutamia asiakohtia esiin. Meillä on esimerkiksi asuinkiinteistöjä rajavyöhykkeellä olemassa, meillä on kesämökkejä meidän kriittisten telemastojen äärellä, puhumattakaan näistä suurista majoituskohteista, kylätaloista ja sellaisista, jotka ovat kuitenkin strategisten väylien äärellä. Nämä vain muutamana esimerkkinä, joten näiden strategisten alueiden määrittelyn vaikeus vaikeuttaa myös tämän lain tarkoituksen täysimääräistä toteutumista. Eihän voi olla niin, että naapurimaamme käydessä hyökkäyssotaa annamme heidän ostaa rutkasti majoituskapasiteettia vain kilometrien päästä varuskunta-alueelta. Toki tämä Kankaanpään tapaus on sikäli vielä kesken, että kiinteistöhankinnalle ei toistaiseksi ole puolustusministeriön lupaa ja asiaa yhä selvitetään.

Nykyisen kaltaisella lainsäädännöllä ei kuitenkaan pystytäkään aukottomasti estämään tällaisten potentiaalisesti, esimerkiksi sotilaallisesti, tärkeiden kohteiden valumista vieraan vallan käsiin. Kuten myös pääministeri Marin vastikään pääministerin haastattelutunnilla totesi, emme voi olla liian varovaisia tässä asiassa eikä sinisilmäisyyteen ole varaa. Me olemme katsoleet tähän asti, että meillä on siihen varaa, mutta nyt aika on muuttunut. Pidän päivänselvänä, että etenkin vallitsevassa turvallisuustilanteessa on ensiarvoisen tärkeää, että nämä EU- ja Eta-alueiden ulkopuolisten kiinteistökaupat pysäytetään Suomessa kokonaan niin pian kuin mahdollista. Myös pääministeri Marin totesi aivan oikein, että tätä mahdollisuutta tulisi tarkastella, mikäli viranomaiset katsovat sen tarpeelliseksi.

No, me käytämme nyt aikaa selvityksiin. On hienoa ja hyvä kuulla, että puolustusministeri on valmis tarkastelemaan myös tätä täyskieltoa vaihtoehtona. Mutta nyt kysyn: Miksi me koko ajan paikkaamme vaillinaista lainsäädäntöä ja käytämme paljon aikaa selvityksiin? Miksi me yritämme keksiä pyörän uudelleen? Meillä oli vuosituhannen vaihteeseen saakka voimassa täysin toimiva lainsäädäntö, jonka mukaan kaikki ulkomaalaisten kiinteistökaupat olivat luvanvaraisia. Tällä pystyttiin torppaamaan kaupankäynti kokonaan. En

Pöytäkirja PTK 119/2022 vp

näe mitään syytä, miksi tätä mukailevaa lainsäädäntöä ei voitaisi nykyäänkin ottaa käyttöön. Tämän pohjalta olen tehnyt lakialoitteen, ja se on parhaillaan eduskunnan maa- ja metsätalousvaliokunnan käsittelyssä. Toivon mukaan se sieltä joskus etenisi.

Sen haluan vielä sanoa, että aikaansa edellä oleminen on ehkä kunniakasta, mutta kunniakasta on ymmärtää myöhemminkin, että on ollut väärässä. [Puhemies koputtaa] Ihmistä ei voi syyttää hyvään uskomisesta. Valitettavasti ei seurattu, mitä naapurivaltion lainsäädännössä tapahtui.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Reijonen, olkaa hyvä.

19.02 Minna Reijonen ps: Arvoisa herra puhemies! Nyt on käsittelyssä ulkomaalaisten kiinteistöjen hankintaa koskeva laki, ja väistämättä tulee mieleen venäläinen kiinteistönomistus. Suomessa on runsaasti venäläisomisteisia kiinteistöjä, ja kiinteistökauppoja on tehty alkaneen sodan jälkeenkin. Kiinteistön- ja maanomistuksia on myös kriittisillä alueilla, kuten muun muassa lentokenttien ja satama-alueiden lähellä. Vuosien varrella venäläisten kiinteistönomistus on vain lisääntynyt. Kiinteistönomistukseen vedoten Venäjältä on päässyt sodan alkamisen jälkeenkin tulemaan rajan yli Suomeen, ja samalla kiinteistöllä saattaa olla jopa monia venäläisiä omistajia. Sodan kestäessä ja ulottaessa vaikutuksensa pitkälle tulevaisuuteen on venäläiseen kiinteistönomistukseen puututtava.

Venäjä on kansallistanut Venäjällä sijaitsevaa ulkomaista omaisuutta itselleen. Suomekin voisi ihan hyvin säätää tiukemmaksi niin sanottuja pakkolunastuskeinoja ja vastaavia maamme eduksi. Suomen tulisikin käyttää näitä pakkokeinoja mahdollisesti joissakin tilanteissa siirtäessään venäläisten kiinteistönomistuksia Suomen valtiolle. Tästä olen tosiaan tehnyt toimenpideoitteen, että hallitus ryhtyisi toimenpiteisiin edistääkseen Suomessa sijaitsevien venäläisomistuksissa olevien kiinteistöjen mahdollista omistuksen siirtämistä suoraan Suomen valtiolle. Nyt ministeri kyllä ehti lähteä pois ja hän ei ole enää paikalla tässä vaiheessa, mutta olisin halunnut kysyä: miten on edennyt tämä asia, mahdollinen pakkolunastuspykälä, ja onko tämmöistä suunnitteilla venäläiseen maanomistukseen täällä Suomenmaassa? — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Könttä poissa, edustaja al-Tae poissa, edustaja Savola poissa. — Edustaja Kaleva, olkaa hyvä.

19.04 Atte Kaleva kok: Arvoisa puhemies! Venäjä on listannut Suomen itselleen vihamieliseksi maaksi. Venäjä ilmoittaa käyvänsä sotaa länttä vastaan. Putinin hallinto siis sanoo käyvänsä sotaa myös Suomea vastaan.

Samaan aikaan venäläiset ostavat Suomessa kiinteistöjä ja asunto-osakkeita. Osa kauppoista selittyy ymmärrettävällä halulla päästä Suomeen. Venäjältä on joidenkin arvioiden mukaan lähtenyt jo noin neljä miljoonaa kansalaista, ja monet heistä etsivät nyt uutta kotia. Joukossa on kuitenkin kiinteistökauppoja, joiden todelliset syyt herättävät kysymyksiä. On hankittu suurille joukoille sopivia tiloja, kiinteistöjä strategisesti tärkeiden kohteiden läheisyydestä tai yksinkertaisesti tehty kauppoja, jotka rationaalisesti tarkasteltuina ovat järjenvastaisia. Tiedämme, että venäläiset toimijat ovat tehneet myös sellaisia kiinteistökauppoja, joiden taustalla on pyrkimys luoda edellytyksiä tiedustelu- tai sabotaasitoiminnalle Suomessa. Jotkut kaupat vaikuttavat siltä, että niiden kohteina on lähestulkoon kasarmikäyttöön sopivia rakennuksia.

Pöytäkirja PTK 119/2022 vp

EU- ja Eta-alueen ulkopuolisten tekemät kiinteistökaupat ovat Suomessa luvanvaraisia. Tähän mennessä luvat kauppoihin on pääsääntöisesti myönnetty ja ilmeisesti vain yhdessä tapauksessa aiottu kauppa on estetty. Ongelmana on, että luvanvaraisuus koskee vain kiinteistöjä, ei esimerkiksi asunto-osakkeita tai muuta omaisuutta. Kiinteistökaupat ovat ilmeisesti vähentyneet viisumirajoitusten kiristämisen myötä. Kiinteistön omistaminen ei enää tarkoita automaattisesti lupaa tulla Suomeen.

Suomeen vihamielisesti suhtautuvan maan kansalaisten omistukset Suomessa eivät ole ongelmattomia. Jo sen, että Venäjä sanoo käyvänsä sotaa Suomea vastaan, pitäisi olla syy kauppojen nykyistä tiukempaan rajoittamiseen ja joissakin tapauksissa myös aiempien omistusten uudelleentarkasteluun. Jostain syystä hallitus ei kuitenkaan ole asiaan herännyt. Puolustusministeriö on vasta aloittamassa selvitystä siitä, voidaanko venäläisten kiinteistökauppoja lainsäädännöllisesti entistä tiukemmin rajoittaa. Käynnissä on myös tutkimushanke vuokra-asuntoihin liittyen, ja sen on tarkoitus valmistua helmikuussa. Arvoisa hallitus, näyttää erittäin vahvasti siltä, että te aiotte siirtää tämänkin asian seuraavalle hallitukselle.

Arvoisa puhemies! Venäläisten tekemien kauppojen valvonta ei tietenkään ole mikään taikaluoti, joka ratkaisee kaikki turvallisuuspulmamme. Se on kuitenkin tarpeellinen työkalu viranomaistemme työkalupakissa. Pelkkä omistusten valvonta ei tietenkään estä pahantekijöitä punomasta juoniaan. Hereillä on oltava myös muilta osin. On myös mahdollista — ja tästä on jonkin verran näyttöäkin — että säännöksiä kierretään käyttämällä erilaisia yhtiöjärjestelyjä tai bulvaaneja. Siksi omistusten lisäksi on oltava kiinnostusta ja puuttumismahdollisuuksia myös tosiasiallista toimintaa vastaan. Niitä suoraan sanottuna epäisänmaallisia suomalaisia, jotka toimivat lainvastaisten omistusjärjestelyjen bulvaaneina, on voitava syyttää rikoksesta. Ellei nykyinen lainsäädäntö siihen taivu, pitää lainsäädäntöä tältä osin kehittää. Onko hallitus valmis puuttumaan vihamielisen maan bulvaanien toimintaan?

Nykyinen laki ulkomaalaisten kiinteistökauppojen luvanvaraisuudesta on yksiselitteisesti hampaaton. Se ei anna puolustusministeriölle riittäviä tiedonsaantioikeuksia eikä keinoja puuttua epäilyttäviin kiinteistökauppoihin. Siksi on erittäin kannatettavaa, että lakiesitys pyrkii korjaamaan näitä puutteita.

Arvoisa puhemies! Nyt esitettävät toimet ovat oikeansuuntaisia mutta eivät riittäviä. Meidän on kehitettävä lainsäädäntöämme niin, että kauppoihin voidaan kattavasti puuttua ja tarvittaessa ne voidaan keskeyttää kokonaan. Ministeriön on nyt pikaisesti selvitettävä, voidaanko rajoituksia laajentaa kiinteistöjen lisäksi osakkeisiin ja vuokrasopimuksiin. On selvitettävä, miten kaupat voidaan tarpeen tullen määrääjäksi kieltää kokonaan. On selvitettävä, miten bulvaanien käyttöä voidaan tehokkaasti estää ja epäselvään rahoitukseen puuttua.

Erikseen on tarpeen arvioida, voidaanko muita tiukempia rajoituksia asettaa Suomelle vihamielisen maan kansalaisille. Venäjä sanoo olevansa sodassa länttä, siis myös meitä, vastaan, mutta meillä ei tietävästi ole listausta vihamielisistä valtioista, emmekä me ole ilmaisseet vastavuoroisesti samankaltaisia kantoja Venäjän suuntaan. Joka tapauksessa meidän on löydettävä keinot huolehtia siitä, etteivät Venäjä, sen kansalaiset tai bulvaanit pääse toimimaan Suomessa tavalla, joka vaarantaa kansallista turvallisuuttamme. Tällä asialla on nyt oikeasti kiire.

Pöytäkirja PTK 119/2022 vp

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Vikman poissa, edustaja Antikainen poissa. — Edustaja Holopainen Mari, olkaa hyvä.

19.08 Mari Holopainen vihr: Arvoisa puhemies! Tällaisina epävarmoina aikoina on herätty useisiin geopolittisiin riskeihin muun muassa kriittisen infrastruktuurin osalta, ja tähän ei koske pelkästään kiinteistöjä tai maanomistusta vaan myöskin esimerkiksi tiedonvälitystä, joten varmasti semmoinen kattava kokonaistarkastelu olisi tarpeen, jotta voidaan sitten toimia tarvittaessa myös silloin, kun ei ole käytössä valmiuslakia tai tilanne ei ole niin sanotusti päällä, vaan pyritään varautumaan jo ennakkoon.

Haluaisin tuoda tässä esiin näkökulman, joka on myös herännyt. Puhumme erityisesti kiinteistöistä. On tuotu esiin erilaisia ehkä epäilyttäviä matkailukohteita tai sellaisiksi väitettyjä, mutta tällä hetkellä tilanne on se, että laajojen maan varausten osalta meillä ei ole keinoa puuttua millään tavalla asiaan. Kyse ei tietenkään ole vain yhdestä valtiosta, vaan myöskin laajemmin geopolittisistä riskeistä ja esimerkiksi Kiinan toiminnasta.

Kun puhumme strategisesta autonomiasta, niin itse asiassa kriittisten mineraalien osalta meidän lainsäädäntömme on kovin heikko, ja nyt tähänkin on herätty. Sota on alkanut kaivoslain valmistelun jälkeen Ukrainassa täydellä voimalla Venäjän toimesta, mutta kun asiaa on valmisteltu tai valmistelu on alkanut, niin vielä kaikki nämä riskit eivät ole olleet tiedossa — vähän sama asia, kun edustaja Kymäläinen täällä vetosi ja toi esiin, että silloin kun hän on edistänyt tätä asiaa myös kansalaistoimijana, niin silloin täällä eduskunnassa ei ole vielä oltu hereillä. Tämä käsittelyssä oleva lainsäädäntö ei ole vielä kukaan varmasti riittävä, mutta tällä hetkellä voidaan puhua siitä, että meillä on ikään kuin sama tilanne maan varausten osalta. Elikkä Suomesta voi varata ihan minkä tahansa alueen malminetsintään käytännössä mikä tahansa yhtiö, ja näin ollen yksinoikeus mineraaleihin voi päättyä myös EU:n ulkopuolella toimiville yhtiöille. Näin esimerkiksi Kiina voisi toimia Suomessa tytäryhtiön kautta. Malminetsintälupa ja kaivoslupa voidaan siirtää eteenpäin, ja siirto ei edellytä, että siinä huomioidaan turvallisuusnäkökohdat huomioon ottavia lakeja. Tämä on nyt semmoinen asia, joka kannattaisi laittaa kuntoon.

Kaivoslaki on eduskunnan käsittelyssä, ja on aivan ilmiselvää, että meillä pitäisi olla yleiseen etuun nojaava keino lainsäädännön tasolla myöskin olla myöntämättä lupia silloin, kun se ei ole fiksua. Ei ole kyse pelkästään puolustuksesta, vaan kyse on myös tässä tapauksessa siitä, mikä on huoltovarmuus, ja sekin on toki osa kansallista turvallisuuttakin mutta toki myös talouspolitiikkaa. Tällä hetkellä on havahduttu laajastikin asiantuntijatahoilla siihen, että tämä nykyinen laki ei tähän geopolittiseen tilanteeseen sovi, mutta koska laki on jo käsittelyssä, niin pienilläkin muutoksilla voidaan varmasti saada tämän asian osalta parannuksia aikaan, kunhan vain sitten annetaan lain nojalla myös mahdollisuus puuttua tähän kysymykseen.

Tosiaankin tämä on talousvaliokunnassa ja muissakin valiokunnissa parhaillaan käsitellyssä, ja toivon, että tähän puututaan. Kaksi eduskuntaa on itse asiassa ottanut jo kantaa siihen, että asia pitää saada kuntoon ennen kuin CETA tulee voimaan, jolloin ei tulisi näitä investointisuoja-oikeudenkäyntejä. Nyt asia on vielä hieman akuutimpi, vaikka näidenkään lausumien pohjalta ei ole mitään saatu aikaiseksi, valitettavasti, ministeriössä, mutta nyt pitäisi viimeistään havahtua siihen, jos me emme halua, että meillä on lainsäädäntöä, jossa kuka tahansa, mikä tahansa yhtiö tai mikä tahansa valtio, voi erilaisten yritysjärjestelyjen kautta varata itselleen yksinoikeuden suomalaisiin kriittisiin mineraaleihin, joista pääministeri Sanna Marinkin on oikein ollut ykkösasiana huolissaan haastattelussa, että nyt tämä

Pöytäkirja PTK 119/2022 vp

strateginen autonomia pitää saada kuntoon. Ja jos meidän asiantuntijat ovat sitä mieltä, että tämä on todella huolestuttava tilanne, niin nyt olisi varmasti sitten erittäin hyvä aika hoitaa tämä kuntoon myös niin, että tässä turvallisuuspoliittisessa ja huoltovarmuuskysymyksessä ja taloudellisessa kysymyksessä huomioidaan myöskin kansalliset intressit ja pystytään tarvittaessa puuttumaan tähän asiaan. [Atte Kaleva: Hyvä puheenvuoro!]

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Mäkinen, olkaa hyvä.

19.14 Riitta Mäkinen sd: Arvoisa puhemies! Käsitlemme tänään äärimmäisen tärkeää, ajankohtaista ja odotettua lakiesitystä. Kiitokset puolustusministerille sen esittelystä ja pikaisesta valmistelusta. Täällä on käyty tänään erittäin hyvää ja rakentavaa keskustelua, ja olemme kyllä yhdessä senkin todenneet, että esitys on siinä mielessä hyvä, että se antaa entistä paremmat edellytykset meille varmistaa, että huoltovarmuuden ja kansallisen turvallisuutemme kannalta tärkeät kiinteistöt eivät päädy tahoille, jotka voisivat mahdollisesti käyttää niitä yhteiskuntamme ydintoimintojen ja puolustuksemme heikentämiseksi tai lamannuttamiseksi.

Puolustusministeriö asetti 2.5.2022 työryhmän selvittämään ulkomaalaisten kiinteistönomistuksen valvontaa koskevan lainsäädännön kehittämistarpeita ja valmistelemaan ehdotuksen sääntelyn uudistamiseksi. Selvitystyö valmistui 23. päivä kesäkuuta kuluvaa vuotta.

Tällaisena aikana meidän pitää olla hyvin tarkkoja siitä, kenen käsiin maanpuolustuksemme kannalta kriittiset kohteet ja niiden lähistöllä sijaitsevat kiinteistöt päätyvät. Sini-silmäisyyteen ei ole varaa, kun naapurimaamme käy hyökkäyssotaa Ukrainaa vastaan. Viimeisimpänä esimerkkinä tänäänkin usein mainittu Kankaanpään vanhainkodin myyntiyritys venäläisille on herättänyt aiheellisesti huolta, ja asia tulee viranomaisten toimesta perinpohjaisesti selvittää. Sitä käsitelläänkin tällä hetkellä puolustusministeriössä, aivan kuten kuuluu.

Suomen kansallisen turvallisuuden kannalta kriittisillä alueilla tapahtuvien kiinteistökauppojen yhteydessä tulee aina kysyä ja selvittää, miksi kiinteistöä ollaan ostamassa ja mihin tarkoitukseen kiinteistöä tulotisiin käyttämään. Asiasta tulee olla täysi varmuus. Lähtökohtana tulee olla, ettei yhteiskunnan huoltovarmuuden tai kansallisen turvallisuuden kannalta kriittistä infraa ylipäätään myydä, vaan sen tulee olla valtion omistuksessa, ja jos näin ei ole, sitten varmistetaan asia muulla tavoin.

Arvoisa puhemies! Tällaisena äärimmäisen epävakaina ja epävarmana aikana Suomeen voi kohdistua, ja on jopa odotettua, että kohdistuu, erityyppisiä vaikuttamisyrittäjiä, ja Suomen lainsäädännön on annettava viranomaisille riittävät keinot varmistaa, että ne kaikki tulevat torjutuiksi. Tiedustelulainsäädäntöömme on uudistettu kiitettävällä tavalla ja etupainotteisesti, mutta nimenomaan kiinteistöjen ulkomaalaisostojen suhteen olemme edenneet hitaasti. On aivan aiheellista pohtia, onko asian äärellä oltu riittävän hereillä menneinä vuosina jo ennen Venäjän julman hyökkäyssodan alkamista. Luvanvaraisuuden poisto 20 vuotta sitten näyttäytyi jo vuoden 2014 tapahtumien valossa harkitsemattomana.

Kiinteistön hankinta ei saa uhata kansallista turvallisuutta missään olosuhteissa. Puolustusvaliokunta edellytti jo vuonna 2020, että EU:n ulkopuolelta ja Eta-maista tehtäviin kiinteistökauppoihin kiinnitetään erityistä huomiota ja tuolloin kiristetyn lainsäädännön toimuutta seurataan.

Arvoisa puhemies! Siksi onkin tärkeää, että tässä hallituksen lakiehdotuksessa kiinteistöhankintojen luvanvaraisuutta koskevan lain soveltamisalaa laajennetaan kattamaan kan-

Pöytäkirja PTK 119/2022 vp

sallinen turvallisuus, jolloin valtiolla olisi aina etuosto-oikeus kiinteistöihin, jos se on tarpeen kansallisen turvallisuuden takaamiseksi. Puolustusministeriön tiedonsaantioikeuden laajentaminen on myös tärkeää, ja lain myötä puolustusministeriö saa oikeuden selvittää kiinteistön ostajalta hankinnan rahoituksen ja sen alkuperän. Lisäksi lailla parannetaan tiedonvaihtoa eri viranomaisten kesken ja laajennetaan etuostovyöhykettä.

Lausuntokierroksella esityksen tavoitteita pidettiin kannatettavina ja perusteltuina. Lupalakiin ehdotettuja muutoksia siis kannatettiin, ja erityisesti muutosten vaikutusta lain soveltamisalaan pidettiin sitä selkeyttävänä.

Tämä lakimuutos ei kuitenkaan ole aukoton, kuten tässä salissa on tänään keskustelussa useaan otteeseen jo todettu. Kun otetaan huomioon se maailman tila, jossa me tänä päivänä elämme, on äärettömän tärkeää, että näihin epäkohtiin ja aukkoihin tullaan vielä puuttumaan. Olen ymmärtänyt, että puolustusministeriö on todennut valmiuden tähän olevan olemassa.

Esitys ja sen sisältämät muutokset on valmisteltu nyt käytössä olevan ajan puitteissa, ja pidän äärimmäisen tärkeänä, että nämä muutokset saadaan voimaan ja sovellettavaksi mahdollisimman pian.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kimmo Kiljunen pois. — Edustaja Kilpi, olkaa hyvä.

19.19 Marko Kilpi kok: Arvoisa puhemies! Poliisina ollessani olen käynyt lukuisia kertoja monina vuosina eräällä harjoitusalueella työhön liittyvissä harjoituksissa, ampuharjoituksissa ja taktiikkaharjoituksissa, ja joka kerta kun ollaan menty sinne alueelle, niin ollaan ajettu vanhan rintamamiestalon ohi, ja kaikkien tiedossa on ollut, että se on venäläisomistuksessa. Ja se on ollut aina hieman semmoinen huvituksenkin aihe ja tietyllä tavalla myöskin hämmennyksen aihe, että miten voi tuo talo olla tämmöisellä alueella näin lähellä, tämmöisten toimintojen äärellä. Mutta se ei ole ainut asia, mitä siellä tapahtuu alueella, vaan tämä alue sattuu olemaan Kuopiossa Rissalan lentokentällä, ja tämä Rissalan kenttähän tulee olemaan vielä tässä tulevaisuudessa se toinen tukikohta F-35-hävittäjille — erittäin tärkeä, strategisesti tärkeä kohde.

Ja kun ajatellaan nyt, mitenkä tärkeä paikka se on, minkälaisia toimintoja siellä on: Siellä nytkin toimivat Hornet-hävittäjät, siellä on varuskuntaa, siellä on alueita, missä poliisi harjoittelee hyvinkin vaativia harjoituksia, ja sitten kaiken keskellä on venäläisomistuksessa oleva torppa. Aivan käsittämätön tilanne ollut aina, ja tämä on erittäin hyvä esimerkki siitä, miten meillä on ollut tässä asiassa erittäin isoja, vakaviakin, aukkoja. Ja senkin takia tervehdin kyllä todellakin ilolla tätä lakiuudistusta ja muutosta, että tämmöinen tulee vihdoin — siis todellakin vihdoin. On harmi, että tämmöisiä muutoksia tapahtuu vasta sitten, kun on pakko.

Näin turvallisuusalan ammattilaisena ajattelen aina etupainotteisesti asioita, ja pitää olla proaktiivinen ja pitää nähdä, mitkä ovat riskin paikkoja — mitkä ovat ne, mistä tulee ongelmia. Ja kyllähän se vain on niin, että joka kerta kun sen talon ohi ollaan ajettu, niin ollaan aina tiedetty, että tuosta talosta tulee vielä ongelmia ja tuo ei ole normaalia.

Mutta tällä tavalla me nyt korjataan vähän takaperoisesti ja juostaan näitten asioiden perässä. Mehän puhutaan täällä kokonaisturvallisuudesta, ja me puhumme siitä, mitenkä Suomessa asiat ovat oikein esimerkillisellä tasolla turvallisuuden ja varautumisen suhteen, mutta näyttää siltä, että aina, kun on tämmöinen vähän isompi kriisi, niin se vaan tahtoo

Pöytäkirja PTK 119/2022 vp

sieltä paljastaa meidän turvallisuudessa ja varautumisessa aikamoisia ammottavia aukkoja — niin kuin kävi esimerkiksi koronassa: Pienen pieni virus löysi meidän varautumisesta ammottavia aukkoja huoltovarmuudesta, ongelmia, ja samalla tavalla myöskin Venäjän sota, Ukrainan kriisi, sieltä tuntuu niitä paljastavan.

Nyt se, mitä meidän on viimeistään tehtävä tässä vaiheessa, on ottaa oppia tästä. Maailman turvallisuustilanne on muuttunut pysyvästi, ja se on niin iso muutos, että se muuttaa myös maailmanjärjestystä, ja meidän ajattelu turvallisuuden suhteen [Puhemies koputtaa] pitää kanssa olla muuttunut tässä kohtaa. Jos me nyt ei sitä oppia oteta, jos me ei koko päätöksentekomekanismia [Puhemies: Kiitos!] nyt laiteta turvallisuuden kautta menemään, niin siinä menetetään suuri mahdollisuus. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Mäenpää, olkaa hyvä.

19.23 **Juha Mäenpää ps:** Arvoisa puhemies! Täällä on pidetty tästä lukuisia hyviä puheita, joiden huolena on venäläisten kiinteistöomistus Suomessa. Tähän on tullut voimaan jo aikaisemmin pieni lakikokonaisuus, jossa on pyritty estämään näitä venäläisten kiinteistökauppoja, lähinnä Puolustusvoimien hallinnoimien alueiden läheisyydestä. Tässä on kuitenkin edelleen riskejä vielä olemassa, ja meillä on sinisilmäisyydestä johtuen lukuisia tällaisia kauppia tehty viime vuosikymmeninä.

Edustaja Kymäläiselle kiitos. Olen ymmärtänyt, että te olette ollut aktiivinen tämän suuntaisen lain eteenpäinviemisessä. Se on hyvä, että olette tässä kunnostautunut.

Hyvin usein näiden uhkaavien paikkojen lähellä, joista venäläiset ovat näitä hankkineet, on Puolustusvoimien maa-alueita, sähköverkkoja, telemastoja, tiettyjä vesireittejä, saaria, kriittistä infrastruktuuria. Ja yksi semmoinen riskin paikka vielä, mitä on, ovat kaivokset ja valtaukset, jotka voivat eri omistusjärjestelyiden tai yrityskauppojen kautta päätyä venäläisomistukseen. Olen kuullut jostakin vesistön rannassa olevasta kaivosalueesta, jota on joskus havitellut muistaakseni tanskalainen yhtiö, jonka omistus oli Kazakstanissa, ja tämä minun mielestäni viittaa ihan suoraan siihen, että venäläiset ovat olleet asialla.

Eilen kun ajoin tänne eduskuntaan, niin kävin tuolla Kankaanpäässä, siellä Lohikon vanhainkodin pihassa, katsomassa, ja täytyy kyllä ihmetellä, miten nykypäivänä tällainen on mahdollista, että venäläiset ovat ostamassa tällaisia isohkoa majoitukseen kelpaavaa aluetta, joka on Niinisalon varuskunnasta, olisiko, jonkun 7—8 kilometrin päässä.

Minun mielestäni nyt, kun maailma on tässä tilanteessa, pitäisi kaikki kiinteistö- ja osakekaupat venäläisten kanssa lopettaa määräajaksi ja myös kaikki kansallista turvallisuutta vaarantavat venäläisomisteiset kiinteistöt tulisi [Puhemies koputtaa] pakkolunastaa valtiolle takaisin. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitos. — Edustaja Kaleva, olkaa hyvä.

19.26 **Atte Kaleva kok:** Kiitos, arvoisa puhemies! Tässä salissa on pidetty aivan erinomaisia puheenvuoroja tänään venäläisten kiinteistökauppoihin liittyen, ja mikä on vielä huomiolle pantavaa, niitä on pidetty aivan laidasta toiseen. Eli tässä salissa näyttää vallitsevan hyvin selkeä yksimielisyys siitä, että tällaiset kiinteistökaupat ovat turvallisuushka Suomelle — niitä pitää rajoittaa.

Silloin kun minä palvelin jalkaväen upseerina Porin prikaatissa, niin jo silloin oli enemmänkin sääntö kuin poikkeus, että kun meillä oli isompia harjoituksia muun muassa Niini-

Pöytäkirja PTK 119/2022 vp

salon harjoitusalueella, Pohjankankaalla ja Hämeenkanalla, niin siellä ajeli aina, yleensä vuokra-autolla, nuorehkoja, lyhythiuksisia miehiä, joilla oli mukanaan erilaisia antennia, radioita, lennätettiin droneja, tehtiin tällaista. No, yleensä niistä selvittiin sillä, että ajettiin Pasilla tämän auton viereen, pysähdyttiin siihen ja katsottiin sieltä luukusta alas. Viisikin minuuttia kun siinä katseli, niin yleensä ne lähtivät sitten ajamaan siitä pois. Mutta tämä tapahtui siis jo ennen vuotta 2014. Eli kuten edustaja Kymäläinen täällä hyvin sanoi, niin tämä ei ole mikään uusi asia. Kyllä tämä on tiedossa ollut jo pitkän aikaa, mutta sitä ei ole haluttu nähdä. No hyvä, että se nyt nähdään. Ja kiitoksia edustaja Kymäläiselle siitä työstä, mitä te olette tehnyt jo pitkän aikaa. Nyt siihen on herätty, silmät ovat auenneet. Mutta tämä lainsäädäntö, jota nyt viedään eteenpäin — hyvä, että sitä viedään, siitä kiitokset ministeri Kaikkoselle — ei sinänsä vielä riitä. Me tarvitaan kokonaan uusi laki, jossa ne epäkohdat, joita tässä on havaittu, korjataan. — Kiitos.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin puolustusvaliokuntaan.

4. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi verkossa tapahtuvaan terroristisen sisällön levittämiseen puuttumisesta ja sakon täytäntöönpanosta annetun lain 1 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 241/2022 vp

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 4. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään hallintovaliokuntaan, jolle liikenne- ja viestintävaliokunnan on annettava lausunto.

Tässäkin lähetekeskusteluun varataan ensin 30 minuuttia, ja asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja. — Ministeri Mikkonen, olkaa hyvä.

Keskustelu

14.36 Sisäministeri Krista Mikkonen (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus verkossa tapahtuvaan terroristisen sisällön levittämiseen puuttumisesta astui voimaan kuluvan vuoden kesäkuussa. Asetuksen tarkoituksena on estää verkkoympäristön hyödyntäminen terroristisessa tarkoituksessa. Tavoitteena on, että terroristista propagandaa sisältävä laitton verkkosisältö poistetaan mahdollisimman pian, jotta estetään sen jakautuminen edelleen muille verkkoalustoille. Asetuksen toimeenpanto edellyttää kansallista lainsäädäntöä, sillä kunkin jäsenvaltion on nimettävä yksi tai useampi toimivaltainen viranomainen, jonka toimivaltaan kuuluu terroristisen verkkosisällön poistamismääräyksen antaminen, poistamismääräyksen arviointi, erityistoimenpiteiden toteuttamisen valvonta sekä seuraamusten määrääminen.

Asetuksen nojalla verkossa toimivalle säilytyspalvelun tarjoajalle voidaan antaa terroristisen verkkosisällön poistamismääräys, jolla palvelun tarjoaja veloitetaan poistamaan tietty terroristinen sisältö tai estämään pääsy terroristiseen sisältöön kaikissa EU:n jäsenvaltioissa. Säilytyspalvelun tarjoajia ovat esimerkiksi suuret sosiaalisen median verk-

Pöytäkirja PTK 119/2022 vp

koalustat mutta myös pienemmät palveluntarjoajat. Hallituksen esityksen mukaan terroristista verkkosisältöä koskevien poistamismääräysten osalta toimivaltainen viranomainen olisi Suomessa poliisi. Poistamismääräysten tavoitteena on ehkäistä radikalisoitumista ja terroritekoja. Päävastuu terrorismin torjunnasta on Suomessa poliisilla, ja onkin luontevaa, että terroristisen verkkosisällön poistamismääräykset kuuluvat poliisin toimivaltaan.

Mikäli säilytyspalvelujen tarjoajan alustaa käytetään terrorististen verkkosisältöjen levittämiseen, säilytyspalvelujen tuottajan on tehtävä erityistoimenpiteitä suojatakseen palvelunsa tältä toiminnalta. Tällaisia erityistoimenpiteitä ovat esimerkiksi erilaiset tekniset toimenpiteet, joilla tunnistetaan ja poistetaan terroristinen sisältö, tai mekanismit, joilla käyttäjät voivat merkitä väitettyä terroristista sisältöä tai ilmoittaa siitä säilytyspalvelun tarjoajille. Hallitus esittää tässä lakiesityksessään, että erityistoimenpiteitä koskevien päätösten osalta toimivaltainen viranomainen olisi Suomessa Liikenne- ja viestintävirasto Traficom. Viestintäpalveluiden valvontaan liittyvien muiden tehtäviensä johdosta Traficomilla on paras asiantuntemus ja valmiudet tehdä säilytyspalvelujen tarjoajien erityistoimenpiteiden käyttöönottamista koskevia päätöksiä ja valvoa niitä.

Asetuksen mukaan jäsenvaltioiden on säädettävä asetuksen säännösten rikkomisiin sovellettavista seuraamuksista. Seuraamukset ovat seuraamusmaksuja, joiden suuruus perustuu kokonaisarviointiin. Seuraamusten määräämistä varten perustetaan poliisiin erillinen seuraamuskollegio, joka määrää seuraamusmaksut.

2000-luvulla tehty terrori-iskut ovat osoittaneet, että terroristit käyttävät internetiä hyödykseen terroristitekojen suunnittelussa, värväyksessä, terroritoiminnan valmistelussa sekä pelon lietsomisessa. Terroristisen verkkosisällön on osoitettu olevan keskeisessä asemassa radikalisoitumisessa ja niin sanottujen yksinäisten susien tekemien terrori-iskujen inspiroinnissa. Terrorismin vastaisen työn kannalta onkin tärkeää, että toimivaltaisilla viranomaisilla on toimivat työkalut terroristisiin verkkosisältöihin puuttumiseksi. Tällä lakiesityksellä varmistetaan uusien Euroopan laajuisten työkalujen käyttöönotto meillä Suomessa. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin, kiitos. — Ja edustaja Kiuru.

14.41 Pauli Kiuru kok: Arvoisa herra puhemies! Kiitos ministerille esittelystä. Olemme salissa puhuneet naiiviudesta ja sinisilmäisyydestä, ja tämä esitys on sen suuntainen, että vastaamme siihen haasteeseen. Verkossa laitetaan monenlaista materiaalia jakoon, ja kuten esityksessä sanotaan, myös terroristisen sisällön levittäminen on riesana. Hyvä lukutaito ja medialukutaito, lähdekriittisyys, tietysti auttavat seulomaan tällaista, sanoisinko, lähestulkoon, no, rikollista aineistoa ja ymmärtämään paremmin, mistä on kysymys, mutta aina se ei riitä emmekä voi luottaa siihen, että kaikki pystyvät kriittisesti suhtautumaan näkemäänsä ja lukemaansa.

Esityksessä sanotaan, kuten ministerikin totesi, että terrori-iskut ovat osoittaneet, että internetiä käytetään hyväksi terrori-iskujen suunnittelussa, värväyksessä, toiminnan valmistelussa sekä pelon lietsomisessa. Radikalisoituminen ja yksinäisten susien toiminta ovat olleet näkyvissä myös Suomessa valitettavasti. EU:n jäsenvaltioissa on jo osittain tehty kansallista lainsäädäntöä tähän ongelmaan vastaamiseksi, mutta se ei riitä eikä riitä myöskään vapaaehtoisuuden periaate, jossa viranomaiset ovat säilytyspalvelujen tarjoajia pyytäneet poistamaan vapaaehtoisuuden pohjalta aineistoa verkosta. Tarvitaan laajempia otteita, tarvitaan EU:n laajuista näkökulmaa ja sääntelyä. Sen takia tämä esitys Suomessakin on kan-

Pöytäkirja PTK 119/2022 vp

natettava. Viranomaiset voivat määrätä poistettavaksi aineistoa verkosta, ja se on poistettava sieltä hyvin nopeasti. Hallituksen esitys laeiksi verkossa tapahtuvaan terroristisen sisällön levittämiseen puuttumisesta sekä sakon täytäntöönpanosta on kannatettava.

Saattaa olla, että tämän suuntainen esitys herättää joissakin keskustelua sananvapaudesta, mutta samassa yhteydessä on muistettava myös perustuslakiin kuuluva näkemys siitä, että valtiovallan pitää turvata kansalaisten turvallisuus. Omassa katsannossani turvallisuus ja ihmisten henki menevät kaiken muun edelle, ja sananvapauteen ei myöskään kuulu sen-tyyppinen toiminta, jossa ihmisiä kiihötetään väkivaltaan ja terroristiseen toimintaan.

Esitys on kannatettava. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kiitos. — Ja edustaja Kiviranta.

14.44 Esko Kiviranta kesk: Arvoisa puhemies! Terrori-iskujen estämiseksi on erittäin tärkeää voida puuttua mahdollisimman nopeasti terroristiseen verkkosisältöön. Ääriajatuks-
set leviävät vaihtelevan kokoisissa ryhmissä ja radikalisoivat potentiaalisia terrori-iskujen tekijöitä. Turun terrori-isku on esimerkki siitä, miten hirveitä asioita yksi radikalisoitunut terroristi voi saada aikaan. Vielä huomattavasti pahempaa voi tapahtua ja on tapahtunut, jos terroristiselle toiminnalle annetaan mahdollisuus organisoitua ja suunnitella huolelli-
sesti iskuja. Radikalisoituminen ja ääriajattelun lisääntyminen ovat tosiasioita myös Suo-
messä. Viranomaisilla on oltava tehokkaat keinot puuttua ennaltaehkäisevästi tämänkaltaiseen toimintaan.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja edustaja Reijonen.

14.45 Minna Reijonen ps: Arvoisa herra puhemies! Nyt on käsittelyssä verkossa tapahtu-
vaan terroristisen sisällön levittämiseen puuttuminen, ja on tärkeää, että tähän asiaan puu-
tutaan. Mutta kun ministeri on nyt paikalla, niin ihan haluaisin semmoisen käytännön ky-
symyksen tähän esittää: jos mietitään, että maailmassa kuitenkin puhutaan varmaan
6 000:ta kieltä jonkin tiedon mukaan ja Suomessakin jo vuonna 2015 oli 160 puhuttua kiel-
tä, niin mitenkä varmistetaan, että varmasti seurataan sitä sitten laajasti — eivät aina kaik-
ki terroristisessa tarkoituksessa olevat puhu suomea tai englantia, eivät toki — että saa-
daan kiinni kaikki mahdollinen kaikilla mahdollisilla kielillä, ja varmistetaanko sitä, miten
se tasapuolisuus toteutuu? On aivan selvää, että nykypäivänä kieliä on niin paljon, ja tämä
on aika oleellinen asia, että kiinnitettäisiin myös huomiota sitten semmoisiinkin kieliin,
mitkä eivät välttämättä ole jokaisessa koulussa opeteltuja. Mikä sitä nyt valvookaan, niin
miten se käytännössä onnistuu? En oikein itse sitä ymmärrä, miten se käytännössä hoide-
taan, ja toivoisin, että ministeri tähän ottaisi kantaa. — Kiitos. [Mikko Savola: Tekoäly!]

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Essayah.

14.46 Sari Essayah kd: Arvoisa puhemies! On todellakin äärimmäisen tärkeää, että terro-
ristisen sisällön levittämiseen puututaan ja ehkäistään sen leviämistä verkossa, koska tänä
päivänä nimenomaisesti uusien jäsenten värväminen terroristiseen toimintaan tapahtuu
pitkälti siellä verkkomaailmassa. Se, että nyt tällä lainsäädännöllä meillä täydennetään tätä
sääntelyä, on tärkeää, samoin erityisesti se, voisi sanoa, että meidän oikeusjärjestyksen
mukaisesti toimivaltaisena viranomaisena on poliisi näitten poistamismääräysten arvioin-

Pöytäkirja PTK 119/2022 vp

nin osalta, ja sitten toisaalta näissä erityistoimenpiteissä, joita ministeri tässä kävi läpi, teknisissä toimenpiteissä ja ilmoituksissa palvelun tarjoajalle ja muissa tämäntyyppisissä olisi Liikenne- ja viestintävirasto tämä toimivaltainen viranomainen.

Täällä muutama kollega pohdiskeli tätä sananvapauskysymystä. No, en usko, että tämän tyyppisellä, voisiko sanoa, aineistolla on minkään kriteeristön mukaisesti sananvapauden suojaa nautittavana. Mutta mietin sitä, että kun on mahdollisuus tehdä ilmiäntojoja, niin miten näitten kohdalla esimerkiksi se, että niitä ei esimerkiksi käytetä väärin, niin kuin täällä edustaja Reijonen mainitsi, kun kieliä on maailmassa monta ja koskaan ei välttämättä voi aivan varma olla, mitä siellä sisällössä on sanottu. Mutta ehkä näitä asioita on ministeriössä ja tietenkin ennen kaikkea siellä EU-tasollakin pohdittu, että millä tavalla näissä kysymyksissä menetellään.

Arvoisa puhemies! Tämä on tosiaan tärkeä asia viedä eteenpäin, ja jos mietitään sitä, että kun meillä Suomessakin tuonne — mikä on ehkä eniten Suomessa ollut otsikoissa — al-Holin leirille värvättiin henkilöitä, niin siellähän oli nimenomaisesti näitä tällaisia video- ja vastaavan tyyppisiä verkkoviestejä, joitten kautta sitten Suomestakin ihmisiä lähti sinne terroristiseen toimintaan ja tukemaan terrorismia. Siinä mielessä ei voi sanoa, etteikö tätä lainsäädäntöä tarvittaisi myöskin Suomessa yhtä lailla kuin sitten estämään tätä muualta leviävää terrorismia.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja al-Taee poissa. — Edustaja Savola.

14.49 Mikko Savola kesk: Arvoisa herra puhemies! Kun miettii sosiaalista mediaa ja sen kehittymistä vaikka viimeisen kymmenen vuoden aikana, niin kyllähän siitä on tullut paljon vahvempi osa meidän arkipäiväämme. Erilaisia kanavia sosiaalisen median sisältöihin on huomattavasti enemmän, ja sosiaalista mediaa käytetään paitsi videopalveluiden tuottajana myöskin tietysti teksti- ynnä muuna kanavana.

Paljon on ehkä kärkekkäämmäksi tässä vuosien varrella käynyt tuo keskustelu, mitä sosiaalisen median puolella on — ja osittain myös epämiellyttävämmäksi. Tässä tietysti punnitaan, kun tällaistaikin lainsäädäntöä tehdään, kuten tässä on edellisissäkin puheenvuoroissa tehty tulkintaa sananvapauden rajoista. On myöskin osattava erottaa, mitkä ovat niin sanottuja trolleja verkon ja sosiaalisen median keskusteluissa ja mistä taas tulevat ne oikeat uutiset, missä käydään sitä kansalaiskeskustelua, mitä varten nämä sosiaalisen median alustat on luotukin.

Toisin sanoen ihmiset tarvitsevat medialukutaitoa. Oikeastaan kysyisin ministeriltä ensiksi: oletteko te hallituksessa keskustelleet, kuinka tätä medialukutaitoa pystyttäisiin kansalaisille parantamaan niin, että siellä osattaisiin jo lähtökohtaisesti katsoa ja arvioida, mikälaista sisältöä ihmisille tarjotaan? Nykyään lähes kaikki on mahdollista. Pystytään toisen ihmisen nimiin tekemään valetilejä. Pystytään tekemään verkkosisältöä, missä näyttää siltä, että esimerkiksi joku valtion päämies tai vastaava puhuisi, ja niin edelleen, eli keinot ovat moninaiset.

Arvoisa puhemies! Itse tähän lakiesitykseen: Tähän terroristiseen sisältöön nyt puututaan lainsäädäntöteitse. Siihen on luotu kehikko EU-tasolla, ja me tuomme tämän omaan kansalliseen lainsäädäntöömme. Se on mielestäni perusteltu asia, että pystytään poistamaan tällainen terroristiseen tarkoitukseen yllyttävä sisältö sieltä verkosta. [Puhemies koputtaa] Meillä poliisi toimivana viranomaisena tekee tämän arvion, pystyy sen poistamaan. Sitten meillä on vielä Traficom, joka tämän kehikon tavallaan luo toimivana viran-

Pöytäkirja PTK 119/2022 vp

omaisena tähän. Tämä on perusteltua. Tämä pitääkin meillä tuoda lainsäädäntöön, ja hyvä, että meillä on siihen keinot jatkossa myöskin puuttua. Käytäntö varmasti osoittaa, miten hyvin tähän pystytään puuttumaan, mutta kun meillä lainsäädäntö on kunnossa, niin ainakin se parantaa edellytyksiä.

Toistan vielä kysymyksen ministerille tästä medialukutaidosta: kuinka tätä on pohdittu? — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Meri.

14.52 Leena Meri ps: Kiitos, arvoisa puhemies! On äärettömän tärkeää, että kaikki väkivalta- ja terrorismimateriaali on poissa tuolta netistä, mutta oikeastaan haluaisin kysyä ministeriltä esittelevänä ministerinä, onko tämä terroristinen ryhmä tässä miten tarkkaan määritelty. Ihan nyt näin perussuomalaisena joskus olen kuullut jossakin Twitterissä, että minäkin olen lähes terroristi, niin mietin nyt vain sitä, miten tämä tulee tässä rajatuksi. Tarkoitus on hyvä, mutta aina näitten termien kanssa haluaisin olla tarkkana.

Toinen asia on se, että kysyisin ministeriltä — tiedän, että te ette vastaa oikeusministeriön hallinnonalasta, mutta tämä kokonaisuus hieman nyt eriytyy tässä: kun ajatellaan sitä, että meillä on paljon väkivaltamateriaalia sosiaalisessa mediassa, myös lasten pahoinpitelyä, jopa vauvojen tappamista, ja meidän rikoslaki tältä osin on hyvin vanhanaikainen siinä mielessä, että vain levittäminen ja kaupallinen toiminta ja sen materiaalin tarjoaminen on kielletty, mutta hallussapito ei, niin onko teillä siis minkäänlaista kokonaisvaltaista tarkastelua ollut tällä hallituskaudella? Kun ajattelee, että nämä sosiaalisen median ongelmat ovat olleet vuosikausia tiedossa, niin en voi ymmärtää, että siitä huolimatta... Siinä, että joku pitää hallussaan kymmeniä lapsentappovideoita, ei ole kysymys mistään sananvapaudesta tai normaalista videoiden tallentamisesta, vaan kyllähän tämmöisellä henkilöllä täytyy olla jo jonkun verran ongelmia, jotta hän tämmöistä materiaalia haluaa koneeltaan katella. Joskus on todettu, että se, että henkilöllä on jotain hallussaan, ei riitä perusteeksi esimerkiksi kriminalisoinnille, mutta kyllähän tässä on hyvin vahva indisio, että hänellä on jotain rikollisia taipumuksia, jos tällaisia pitää hallussaan. Ja toisaalta eihän tämä nyt koskisi tietenkään esimerkiksi tutkivaa journalismia tai viranomaisia.

Oppositiopuolueet tekivät tästäkin muutosesityksen, kun oli tämä seksuaalirikoslainsäädännön uudistus, mutta se ei valitettavasti tässä eduskunnassa mennyt läpi. Halusin tuoda tämän esille ihan senkin takia, että on hyvin vakavaa, että on vauvan tappoja ja vauvan pahoinpitelyvideoita pitkin poikin, mutta kun on ollut väärää käsitystä julkisuudessa, että opposition vastalause seksuaalirikoslainsäädännössä ei olisi tuonut mitään uutta, on annettu ymmärtää, että me vain populistisesti heitellään asioita, niin tässä on yksi vakava puute eliikka hallussapito. Vaikka sinulla olisi satoja niitä videoita koneella, niin sitä ei ole kriminalisoitu. Jos me haluttaisiin puuttua tähän, niin tässä olisi yksi keino.

Kysyn siis: onko täsmällisesti määritelty tuo, mitä se terroristinen sisältö on, ja sitten toisaalta onko teillä mitään pyrkimyksiä, että päästäisiin eroon tästä muustakin väkivaltamateriaalista? — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kiitos. — Ja edustaja Kiljunen, Kimmo.

14.55 Kimmo Kiljunen sd: Arvoisa puhemies! Ensinnäkin kiitän hallitusta tästä esityksestä, joka on tänne tullut, verkossa olevaan terroristiseen sisältöön ja sen levittämiseen

Pöytäkirja PTK 119/2022 vp

puuttumisesta. On mitä suurimmassa määrin kannatettavaa, että tähän puututaan. Toiseksi kiitän myöskin edustajia käyttämistänne puheenvuoroista. Erityisesti tulen myöskin kysymään samoista asioista kuin edustaja Meri viimeisessä puheenvuorossa. Siinä olivat juuri ne samat ainekset, joista itsekin halusin hallitukselta kuulla.

Mutta ihan ensimmäiseksi yleistilanteesta verkoissa toimimisesta ja sen luonteesta: Meillähan on tiukkaa, tarkkaa lainsäädäntöä siitä, kuinka Suomessa reaali maailmassa toimitaan ja kuinka esimerkiksi juuri ihmisoikeusperustaisesti pyrimme kaikilla tavoin suojaamaan yhteiskuntaa väkivallalta ja siihen liittyviltä toimilta. Verkko alkaa olemaan virtuaalitodellisuutta — se on siis virtuaalitodellisuutta, se ei ole tätä elävää todellisuutta, mutta se on kovin monille yhä enemmän lähempänä ja lähempänä tätä reaalista todellisuutta. Ihmiset elävät verkkojen kautta, ja sen takia kaikkien peruseriaatteiden, joilla me tätä reaalielämää säätelemme, pitäisi pystyä puuttumaan yhä tehokkaammin ja tehokkaammin myöskin virtuaalitodellisuuteen, ja sitähän edustaja Meri myöskin omassa puheenvuorossaan peräänkuulutti.

Minulla oli kanssa kaksi tällaista määritelmällistä kysymystä mielessäni kysyä ministeriltä — hyvä, kun saimme vielä tässä tämän ajan, kun ministeri on tässä paikalla.

Ihan ensimmäiseksi, sanat ”terroristi” ja ”terrorismi” ovat väljiä. Nehän eivät ole oikeastaan juridisia termejä ollenkaan, jos me menemme lainsäädännön päälle, joten mikä on se, millä me määrittelemme terroristin ja terrorismin juridisesti oikein? Kyllä pelolla hallitseminen, kauhulla hallitseminen, kauhutekujen tekeminen, raa'an väkivallan tekeminen, jonka perusmotiivi on vaikuttaa pelolla poliittisiin prosesseihin — se on kai se terrorismin, terror-termin, latinalaisen taustan, pelon taustalla oleva määritys. Mutta kuinka se tähän saadaan nyt sillä tavalla ymmärrettäväksi, että me tiedämme, mikä on terroristinen teko ja sen levittämistä tai kuka on terroristi?

Ja aivan sama kysymys myöskin tästä: Netti on täynnä väkivaltaa, huikeatakin väkivaltaa, jota me emme voi yhteiskunnassa hyväksyä lainkaan. Verkossa ilmeisesti on olemassa tämä niin sanottu pimeä maailma, pimeä sivusto, josta on käytetty nimeä Tor-sivustot. Pystytäänkö tällä lainsäädännöllä, jos tämä tulee voimaan, puuttumaan tähän raa'asti ihmisoikeuksia loukkaavaan materiaaliin, jota meillä verkoissa on olemassa ja joka on saavutettavissa tavalla tai toisella? Se, jos mikä, on järjestyttävällä tavalla sitä pimeää maailmaa, johon meidän pitäisi pystyä myöskin puuttumaan, koska se on jotakin sellaista, joka loukkaa tietysti perusihmisoikeuksia, mutta alkaa olemaan monille, jotka seuraavat sitä maailmaa, myöskin hyvin pitkälle reaalityodellisuutta.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Nyt vielä edustaja Kymäläinen, ja sen jälkeen ministeri Mikkonen, vastaukset.

14.58 Suna Kymäläinen sd: Arvoisa herra puhemies! Kiitos ministerille, että tuotte tämän lainsäädännön eduskuntaan.

Tässä on monta hyvää puheenvuoroa ollut edellä, eikä niitä käy kiistäminen. Tosiaan on niin, että verkko on nykyisin vaarallinen väline väärillä käyttäjillä. Viimeaikaiset terrori-iskut ovat nimenomaan tuoneet esille sitä, että verkkoa käytetään niin terrori-iskujen suunnittelussa kuin joukkojen värväyksessä tai tällaisessa valmisteleavassa radikalisoimisessa. Ja näiden yksinäisten susien Euroopassa viime aikoina tekemien yksittäisten terrori-hyökkäysten kohdalla näillä internetissä olleilla tiedoilla on ollut vääjäämätön vaikutus inspiroimisessa ja yllyttämisessä.

Pöytäkirja PTK 119/2022 vp

Tosiaan tämä sosiaalinen media, josta tässä ansiokkaasti edustaja Savolakin edellä puhui, [Mikko Savola pyytää vastauspuheenvuoroa — Naurua] on tuonut tähän uusia ongelmia, ja sekä suurempia sosiaalisen median alustoja että pienempiä palveluntarjoajia käytetään erilaisissa säilytyspalveluissa hyödyksi.

Tämä esitys on menossa hallintovaliokuntaan mutta tulee myös meille liikenne- ja viestintävaliokuntaan, jossa puheenjohtajana toimin, ja kyllä me tämän asian myös omalta osaltamme — siltä osin kuin se meille kuuluu — perkaamme huolella.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ja ministeri Mikkonen, olkaa hyvä.

15.00 Sisäministeri Krista Mikkonen: Kiitos, arvoisa puhemies! Ja kiitos hyvästä keskustelusta. Toden totta on hyvä, että tätä lainsäädäntöä saadaan eteenpäin. Tässä tuli mielestäni hyviä huomioita liittyen tähän esitykseen ja ennen kaikkea tietysti ylipäättänsä tähän terrorismirikollisuuteen, mitä tuolla netissä leviää, ja siihen, miten voimme paremmin siihen puuttua.

Tällä lailla todellakin haluamme saada tätä terroristista sisältöä pois sieltä netistä, ja tässä tuli esille myös se, että miten se sitten tunnistetaan, kun sitä voi olla monella kielellä ja niin edelleen. Tietysti sekä tämän että kaiken muunkin netissä tapahtuvan osalta — sehän ei tunne valtioiden rajoja — se on kansainvälistä yhteistyötä hyvin pitkälle. Ja esimerkiksi poliisin kansainvälinen yhteistyö terrorismin vastaisessa työssä tuo meille työkaluja ja apua tähän kysymykseen, myös poliisin kansainväliset tiedusteluverkostot.

Sitten tuli esille tämä määrittely. Meillähän on kansallisessa lainsäädännössä terrorismirikokset määritetty laissa, mitä ne tarkoittavat. Ja tähän lakiin liittyen myös EU:n terrorismidirektiivin artikla 3:ssa mainitut rikokset ovat niitä, mitkä katsotaan terrorismiksi. Ei ole tarkoitus suinkaan, että kovin kevyin perustein sinänsä ruvetaan sananvapautta rajoittamaan millään tavalla. Tämä sananvapaus ja myös tietosuoja ja tietojenluovuttamiskysymykset on tässä lakiesityksessä ja myös EU-tasolla katsottu tarkkaan, niin että nämä näkökulmat tulevat huomioituiksi, mutta sitten samanaikaisesti pystymme tehokkaihin toimiin tämän terrorismisisällön poistamisen kanssa.

Myös medialukutaidosta kysyttiin. Tietysti meidän koulutusjärjestelmämme on siinä avainasemassa, siitä huolehtiminen on äärimmäisen tärkeää. Mutta kyllä tähän medialukutaitoon on nyt viime aikoina erityisesti kiinnitetty huomiota, myös turvallisuusviranomaiset ovat siihen kiinnittäneet huomiota. Nämä erilaiset hybrdivaikuttamiset, disinformaation leviäminen — tiedämme, että näitä nyt tapahtuu, ja erityisesti tämän meidän Nato-jäsenyyshakemuksemme myötä olemme niihin myös osanneet varautua ja niihin liittyvää osaamista on myös kehitetty.

Sitten tuli esille myös tämä, että siellä verkossa on kaikkea muutakin kuin terrorismiin liittyvää materiaalia, mihin pitäisi pystyä paremmin puuttumaan, ja myös tässä tarvitaan nimenomaisesti sitä kansainvälistä yhteistyötä. Tällä hetkellä EU-tasolla komissio valmistelee vastaavantyyppistä lainsäädäntöä liittyen lasten seksuaalista hyväksikäyttöä koskevaan materiaaliin, miten sitä saataisiin verkosta poistettua ja estettyä sen leviämistä, ja tämän tyyppistä työtä meidän täytyy kansainvälisesti myös jatkaa.

Keskustelu päättyi.

Pöytäkirja PTK 119/2022 vp

Asia lähetettiin hallintovaliokuntaan, jolle liikenne- ja viestintävaliokunnan on annettava lausunto.

5. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi ulkomaalaislain väliaikaisesta muuttamisesta Hallituksen esitys HE 252/2022 vp

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 5. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään hallintovaliokuntaan

Lähetekeskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja. — Avaan keskustelun. Esittelypuheenvuoro, ministeri Mikkonen, olkaa hyvä.

Keskustelu

15.03 Sisäministeri Krista Mikkonen (esittelypuheenvuoro): Anteeksi, hetki meni paperin löytämisessä.

Tosiaankin tällä esityksellä halutaan muuttaa väliaikaisesti ulkomaalaislakia liittyen tilapäistä suojelua saavien oleskelulupiin. Tavoitteenahan on se, että pystyisimme mahdollisimman sujuvasti jatkamaan ukrainalaisten tilapäistä suojelua. Esityksessä siis ehdotetaan, että tilapäisen suojelun perusteella Suomessa jo myönnettyt ja jatkossa myönnettävät oleskeluluvat Ukrainasta paenneille olisivat suoraan lain nojalla voimassa koko sen ajan, kun tilapäinen suojelu Euroopan unionissa jatkuu.

EU:ssa käyttöön otettu tilapäinen suojelu on voimassa vuoden ajan Euroopan unionin neuvoston päätöksen voimaantulosta, eli viime maaliskuun 4. päivästä tulevan vuoden maaliskuun 4. päivään saakka. Suojelu jatkuu tämän jälkeen automaattisesti vielä vuodella, ellei neuvosto erikseen päättä sen lakkaamisesta, ja tällaista päätöstä ei olla tekemässä. Sotaa pakenevien suojelun ja avun tarve ei ole kadonnut, ja on todennäköistä, että talven edetessä näemme tarpeen vielä kasvavan.

EU:n tilapäisen suojelun direktiivin mukaan suojelun enimmäiskesto voi olla yhteensä enintään kolme vuotta eli enintään 4.3.2025 asti. Tästä syystä ehdotettu väliaikainen ulkomaalaislain muutos olisi voimassa tuohon 4. päivään maaliskuuta 25 asti. Sinä aikana, kun neuvoston päätös on voimassa, Suomi ja kaikki EU-maat ovat velvollisia myöntämään päätöksessä määritetylle ryhmälle tilapäistä suojelua ja sen osoitukseksi oleskeluluvan ja oleskelulupakortin. Oleskeluluvan myöntämistä ja uusimista koskevaan menettelyyn sovelletaan kansallista lainsäädäntöä. EU-sääntely ei sisällä menettelysäännöksiä tältä osin.

Voimassa olevan ulkomaalaislain nojalla kaikki Suomessa tilapäisen suojelun nojalla myönnettyt oleskeluluvat ovat voimassa 4.3.23 asti riippumatta siitä, milloin ne on myönnetty. Lain voimaantulon jälkeen ensimmäiset oleskeluluvat myönnettäisiin niin, että ne olisivat voimassa koko sen ajan, kun tilapäinen suojelu Euroopan unionissa jatkuu eli tällä hetkellä 4.3.2024 saakka. Näin vältettäisiin myös tilanne, jossa ensimmäisen luvan pituus jäisi sitä lyhyemmäksi, mitä lähemmäksi maaliskuuta 23 tullaan. Lain voimaantulon jälkeen myönnettäviin ensimmäisiin oleskelulupiin ei tarvitsisi hakea missään vaiheessa jatkoa. Luvan voimassaolo jatkuisi suoraan lain nojalla, jos tilapäisen suojelun aikaa pidentään.

Pöytäkirja PTK 119/2022 vp

Tällä hetkellä Suomeen on tullut Ukrainasta noin 44 000 tilapäistä suojelua saanutta. Arvio on, että määrä tulee kasvamaan vuoden loppuun vielä noin 48 000:een. Haluankin tässä vaiheessa kiittää kaikkia suomalaisia, jotka ovat ottaneet ukrainalaiset hyvin vastaan, niin kuntia, kaupunkia kuin yksittäisiä kansalaisia.

Tällä hetkellä voimassa oleva ulkomaalaislaki edellyttää, että ensimmäisten lupien päättyessä jatkolupaa haetaan erikseen tavanomaisessa jatkolupamenettelyssä. Tämä tarkoittaisi, että kaikkien ennen lain voimaantuloa Suomesta tilapäistä suojelua saavien henkilöiden tulisi tehdä jatkolupahakemus Maahanmuuttovirastolle ensimmäisten oleskelulupien umpeutuessa maaliskuussa 23. Uusittavien oleskelulupien määrä ja lupien umpeutumisen samanaikaisuus sekä toisaalta tilapäisen suojelun poikkeuksellinen luonne huomioiden ulkomaalaislain mukainen jatkolupamenettely ei ole tarkoituksenmukainen ratkaisu, ja siksi tällä lakimuutoksella haluamme varmistaa luvan sujuvan jatkon sekä tilapäistä suojelua saavien henkilöiden itsensä että hallinnollisen menettelyn kannalta.

On yleisesti tarkoituksenmukaista, että Maahanmuuttoviraston ei tarvitse suunnata huomattavaa määrää voimavaroja tilapäistä suojelua saavien oleskelulupien uusimiseksi tilanteessa, jossa oikeus suojeluun ja velvollisuus antaa oleskelulupa perustuvat suoraan Suomea velvoittavaan EU:n lainsäädäntöön, eikä erillistä lupaharkintaa luvan jatkamisen osalta tehtäisi. Ehdotetulla lailla siten varmistettaisiin, että oleskeluluvan hakematta jättäminen ja siitä seuraava oleskeluluvan päättyminen kesken suojelun voimassaolon ei johtaisi unionin oikeuden vastaiseen tilanteeseen eikä myöskään suojelua saavan itsensä kannalta vähintäänkin epäselvään tilanteeseen, jossa hänen on kerran katsottu olevan tilapäisen suojelun tarpeessa, mutta hän olisi silti vailla kansallista oleskeluoikeutta.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia esittelystä. — Edustaja Turtiainen, olkaa hyvä.

15.09 Ano Turtiainen vkk: Arvoisa puhemies! Nyt käsitellään siis hallituksen esitystä ulkomaalaislain väliaikaisesta muuttamisesta. Esityksen perusteluissa mainitaan, että Ukrainasta on paennut jo lähes kahdeksan miljoonaa ihmistä naapurimaihin. Nyt on ihan pakko kysyä hallitukselta: miksi esityksessä ei mainita, että noista kahdeksasta miljoonasta arviolta noin viisi miljoonaa eli noin Suomen väestön verran on paennut Venäjälle? Ja herääkö teillä, hyvät kollegat, ajatuksia siitä, että miksiökö juuri Venäjälle?

Hallituksen esityksessä puhutaan myös Venäjän helmikuussa 2022 Ukrainassa aloittamasta hyökkäyssodasta, eli siinä toistetaan samaa lännen sotapropagandaa, jota tiedotusvälineet suoltavat kotisohville kellon ympäri ja myös teille, hyvät kollegat, jotta te jatkaisitte tuota samaa toistamista täällä eduskunnan suuressa salissa. [Ben Zyskowiec: Ai se onkin Ukraina, joka on hyökännyt Venäjälle!]

Kuunnelkaa jo vuonna 2014 tässä salissa puhuttuja puheita Ukrainaan liittyen, nimittäin tuolta ajalta löytyy hyviä puheenvuoroja muun muassa silloiselta edustaja Salolaiselta, pääministeri Stubbilta, edustaja Soinilta ja edustaja Mustajärveltä. [Ben Zyskowiec: Ja Zyskowieciltä!] Noista puheenvuoroista selviää, mitä Ukrainassa on ollut meneillään jo vuositolkulla ja kenen toimesta. Venäjä on ollut siellä rauhanturvatehtävissä, niin kuin he ovat ennalta ilmoittaneet. Tämä on tullut esille myös Venäjän viime helmikuussa Suomelekin lähettämässä nootissa koskien turvallisuuden jakamattomuuden periaatetta Euroopassa.

Pöytäkirja PTK 119/2022 vp

Lainaan tähän edustaja Mustajärven sanoja hänen tänä vuonna 10.5. jättämästään erivästä mielipiteestä puolustusvaliokunnan lausuntoon Nato-asiassa. ”Maailmanhistoria alkaa 24.2.2022, mutta ’maailmanhistorian mullistavimman sodan’, Ukrainan sodan, syitä ei tarkastella lainkaan.” Nyt tämä lännen linjan mukainen historiaton valehtelu alkaa näkymään jo lähes jokaisen lakiesityksen perusteluissa, niin kuin myös tässä käsillä olevassa ulkomaalaislain muuttamista koskevassa esityksessä.

Arvoisa puhemies! Tämä edellä mainitulle valheelle rakennettu lakiesitys kaventaa Suomen omaa päätäntävaltaa. Sitä paitsi EU:n oikeus- ja sisäasioiden neuvoston täytäntöönpanopäätökset määrittelevät jo tällä hetkellä, keitä ja kuinka paljon saa tilapäisen suojelun perusteella Suomen saapua.

Lopuksi haluan huomauttaa, että tämän lakiesityksen mukaan Ukrainasta pakenevien määrissä ja tilanteissa EU-tasolla ei ole odotettavissa lähiaikoina merkittäviä muutoksia. Onko tämä linjassa sen kanssa, että lehtitietojen mukaan jopa miljoonan arvellaan pakenevan Ukrainasta nyt talven tullessa? — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Reijonen, olkaa hyvä.

15.13 Minna Reijonen ps: Arvoisa herra puhemies! Nyt on käsittelyssä ulkomaalaislain väliaikainen muuttaminen, ja tässä ministeri käyttikin puheenvuoron. Täällä tosiaan kerrotaan ja ministerikin tässä mainitsi, että Suomessa tilapäistä suojelua on hallituksen esityksen antamiseen mennessä annettu noin 42 000 henkilölle ja vuoden 2022 loppuun mennessä määrän arvioidaan olevan noin 48 000. Tästä haluaisin vielä kysyä: Kun kuitenkin sota jatkuu aika kovana siellä Ukrainan suunnalla ja ukrainalaisista on tässä ollut puhetta, onko tuo arvio ihan todellinen, vai mitenkä ministeri arvelee, onko määrä kenties suurempi vielä tässä loppuvuonna? Vai onko tuo arvio todellakin todellinen? — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Essayah, olkaa hyvä.

15.14 Sari Essayah kd: Kiitoksia, arvoisa puhemies! Tämä lakiesitys on mitä tarpeellisin. Todellakin on järkevää, että me tällä tavalla pystymme Maahanmuuttoviraston työpainetta helpottamaan tilanteessa, jossa meillä on sotaa pakenevia ihmisiä, jotka varmasti ovat sen suojelun tarpeessa. Tämä tietysti myöskin osoittaa sitä, että meillä kansallisestikin reagoidaan sellaisessa tilanteessa, jossa huomataan, että tässä on järkevää vähentää byrokratiaa, ja ei jäädä vain odottelemaan niitä kansainvälisiä tai EU-tason päätöksiä.

Kun ministeri on paikalla, itsekin haluaisin kysyä: Kuitenkin siinä, kun ukrainalaiset ovat sijoittautuneet suomalaisiin kuntiin, on ollut tietysti vähän vaihtelua, miten nopsasti asiat ovat lähteneet etenemään, liittyivät ne sitten asumiseen tai esimerkiksi sinne varhaiskasvatuksen puolelle. Koulupuolellahan hyvin nopeasti lapset ovat päässeet kouluun. Joskus tuntuukin, että mitä pienempi kunta, sen joustavammin ja nopeammin asiat on siellä sujuvasti vain hoidettu, ja sitten ehkä jälkikäteen on kysely, kenenkä tontille joku asia sitten niin kuin byrokratiassa kuuluu, mutta on katsottu, että tärkeintä on auttaa ihmisiä. Edelleen tulee niitä viestejä tuolta kentältä, että kuitenkin esimerkiksi työskentelyn aloittamisessa olisi kuitenkin joitakin ongelmia, jotka liittyvät sitten lähinnä siihen, saadaanko erilaisten velvoitteitten edellyttämiä vaikkapa henkilötietoja ja muita vastaavia rekistereihin. Tästä olisin ministeriltä kysynyt: miten näissä asioissa on edetty? Ja on moitiskeltu sitä, että Suomessa vähän hitaanlaisesti nämä asiat ovat edenneet. Esimerkiksi naapurimaata

Pöytäkirja PTK 119/2022 vp

Viroa on siinä sitten pidetty esimerkkinä, että siellä muutamassa päivässä ihmiset ovat päässeet töihin, jos työtä on ollut tarjota, mutta meillä sitten on näitä erilaisia lippuja, lappuja ja rekistereitä ja muita, jonneka kirjautumiset ja muut tällaiset saattavat olla esteenä.

Erittäin kannatettava hallituksen esitys. Toivotaan eduskunnassa ripeää etenemistä.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja al-Tae poissa, edustaja Satonen poissa. — Edustaja Zyskowicz, olkaa hyvä.

15.16 Ben Zyskowicz kok: Arvoisa herra puhemies! Edustaja Turtiaisen äskeisen puheenvuoron johdosta on pakko sanoa, että en olisi uskonut kuulevani Suomen eduskunnassa vuonna 2022 näin harhaista tekstiä. Jättäisin mielelläni edustaja Turtiaisen puheenvuoron omaan arvoonsa, mutta en malta olla lausumatta siitä pari sanaa: Edustaja Turtiainen puhui Venäjän hyökkäyssodan kohdalla ”lännen propagandasta” ja ymmärtääkseni ”lännen valheesta”. Kuka sitten on hyökännyt ja minne? Onko Ukraina hyökännyt Venäjän kimppuun? Onko Nato hyökännyt Venäjän kimppuun? Onko kukaan hyökännyt sotilaallisesti Venäjän kimppuun? Miten kukaan voi tosissaan uskoa — vai voiko edes edustaja Turtiainen tosissaan uskoa — näihin Venäjän valheisiin?

Herra puhemies! Varsinaisesti oli tarkoitus puhua nyt esillä olevan lakiesityksen johdosta asiasta, josta olen puhunut tässä salissa aikaisemminkin: Nimittäin ministeri äsken sanoi, että maahamme on tullut jo noin 44 000 pakolaista Ukrainasta, jotka ovat siis tulleet pakoon Venäjän raakalaismaista ja rikollista hyökkäystä Ukrainan kansaa ja rauhaa vastaan. Tässä joukossa on pakko olla satoja ellei tuhansia sote-alan ammattilaisia. Samanaikaisesti meillä on Suomessa valtava pula muun muassa vanhustenhoivassa tarvittavista avustavista työntekijöistä. Eikö voitaisi ajatella, että ainakin väliaikaisesti, kuten tämäkin laki on väliaikainen, luovuttaisiin eräistä sote-alan töitä koskevista kielitaito- ja pätevyysvaatimuksista, jotta nämä sadat elleivät tuhannet sote-alan ammattikoulutuksen saaneet ukrainalaiset pakolaiset voisivat työllistyä meillä tuolle alalle, sellaisissa tehtävissä tietysti, joissa he pystyisivät kielitaidottomina ja suomalaista tai eurooppalaista tutkintoa omaamattomina kuitenkin antamaan oman työpanoksensa? Kysynkin: selvittääkö tätä asiaa tällä hetkellä mikään taho Suomessa?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kimmo Kiljunen poissa. — Edustaja Mäenpää, olkaa hyvä.

15.19 Juha Mäenpää ps: Arvoisa puhemies ja hyvä ministeri! Kuten tiedämme, Suomeen on tullut paljon Ukrainasta pakolaisena suojaa hakevia ihmisiä. Heitä on yli 40 000.

Edustaja Zyskowicz äsken sanoi, että siellä on varmaan useita sosiaali- ja terveysalan henkilöitä joukossa, ja piti puheen siitä, voisiko näitä ottaa töihin. Olen saanut henkilökohdaisesti yhteydenoton tällaiselta, voisiko sanoa, kauneus- ja kosmetologialan yrittäjältä, joka oli halukas palkkaamaan ukrainalaisen lääkärin tekemään joitain tiettyjä toimenpiteitä siellä heidän yrityksessään, mutta se kaatui byrokratiaan ja siihen, että pitää olla tietyn aikaa ja pitää olla suoritettuna joitain harjoitteluita ja hyväksytyt kielikokeet. Suomessa on varmaan semmoisia aloja, joilla se kielitaito ei ole sillä lailla niin tärkeää kuin siinä vaiheessa, kun sairautta pyritään selvittämään. On myös joitakin tällaisia kauneusalan töitä, mitä varmasti ukrainalainen lääkäri pystyy tekemään ostettuna palveluna, koska ne ovat

Pöytäkirja PTK 119/2022 vp

varmaan ihan simppeleitä toimenpiteitä, mutta hän ei valitettavasti voi työskennellä nyt tämän nykyisen lainsäädännön mukaisesti Suomessa.

Toinen asia, minkä minä haluaisin ottaa tässä esille: Nyt kun on puhuttu, että ukrainalaiset ovat hyvin työteliästä kansaa, niin minä toivon, että hallitus pitäisi huolen siitä, että tämä suomalainen kotoutumisorganisaatio ja kotoutumisteollisuus ei passivoisi näitä henkilöitä elämään sosiaaliturvalla täällä Suomessa. Siihen tulee kiinnittää huomiota, että myös ukrainalaisten on aina huomattavasti kannattavampaa ottaa työtä vastaan kuin jäädä lojumaan johonkin vastaanottokeskuksen nurkkaan. — Kiitoksia.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ja ministeri Mikkonen, kaksi minuuttia, olkaa hyvä.

15.22 Sisäministeri Krista Mikkonen: Arvoisa puhemies! Hyvät edustajat! Tässä tuli mielestäni todella hyviä nostoja liittyen siihen, miten me varmistamme, että tänne tulleet ukrainalaiset pääsevät mahdollisimman nopeasti työn syrjään kiinni. Tämän tilapäisen suojelun kauttahan sinänsä on mahdollista, että saa heti sen työluvan, ja tämä on tietysti hyvä juttu. Normaalissa turvapaikkaprosessissa valitettavasti joutuu odottamaan pitkään ennen kuin on edes lupa työskennellä. Tässä on heti se työ lupa, ja on hyviä kokemuksia ympäri Suomen siitä, että ukrainalaiset ovat työllistyneet. Mutta kyllä, niin kuin tässä keskustelussa tuli esiin, on myös haasteita siinä, miten me pystymme vielä paremmin helpottamaan ja nopeuttamaan tätä.

Tässä nousivat nyt esimerkiksi sote-alan ammattilaiset, joita me tarvitsemme kipeästi. Meillä on myös paljon muiden alojen työvoimapulaa, ja sen takia tietysti on aivan äärimmäisen tärkeää, että pystymme näitä väyliä tarjoamaan ja löytämään. Olemme kiinnittäneet huomiota nimenomaan tähän, miten pystyisimme tällaisella nopealla täydennys-, muuntokoulutuksella tai jollakin varmistamaan, että ukrainalaiset pääsevät töihin. Esimerkiksi tietyllä meillä vaadittavalla osaamisella sote-alalla tai muulla voidaan nopeasti täydentää sitä olemassa olevaa ammattitaitoa, jotta sitä kautta työllistyminen olisi joustavaa. Myös EU-tasolla tehdään työtä sen eteen, että nämä ukrainalaisten omat tutkinnot heidän kotimaastaan tunnustetaan paremmin EU:ssa ja pystytään sitä kautta osoittamaan näitä pätevyyskysymyksiä, jotka voivat olla joidenkin töiden ehtona. Nämä ovat kaikki tärkeitä.

Itse haluan kannustaa yrityksiä työllistämään ukrainalaisia mahdollisista kieliesteistä huolimatta. Toisaalta on tärkeää, että me tarjoamme kielikoulutusta ukrainalaisille, mutta me tiedämme hyvin, [Puhemies koputtaa] että siellä käytännön arjessa ja työpaikalla sitä kieltä myös oppii parhaiten. Ja tiedän sen, kun Kauppakamari oli pienyrityksille tehnyt kyselyn: vaikka siellä on ehkä ollut vähän pelkoja ja korkeaa kynnystä työllistää, niin yrittäjät ovat todella positiivisesti sitten yllättyneet, kun ovat uskaltaneet ottaa sen riskin ja työllistäneet [Puhemies koputtaa] heikommallakin kielitaidolla, ja sitä kautta se kielitaito on myös kehittynyt.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Niemi, olkaa hyvä.

15.25 Veijo Niemi ps: Arvoisa herra puhemies! Ukrainan kansaa tässä sotatilanteessa tulee tukea kaikin mahdollisin tavoin. Mutta, arvoisa ministeri, eilisessä uutisoinnissa televisiossa nuorehko nainen neljän pienen lapsen kanssa vanhalla ruosteisella Ladalla oli sellaisessa haastattelussa, missä he kertoivat, että he etsivät vettä. Vettä etsitään sotatoimialueel-

Pöytäkirja PTK 119/2022 vp

la, mihinkä jatkuvasti tulee ohjuksia ynnä muita ammuksia. Tämä rouvakin taikka äiti siinä sanoi, että ei heillä ole paikkaa, ei heillä ole tietoa, mihinkä voisi mennä.

Onko niin, että ei näillä kaikilla ihmisillä ole tiedossa se, että esimerkiksi Suomi olisi valmis ottamaan vastaan tällaisia pienten lasten äitejä lapsineen tänne? Onko tätä saatu riittävästi selvitettyä? — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Essayah, olkaa hyvä.

15.26 Sari Essayah kd: Arvoisa puhemies! Ja kiitoksia ministerille vastauksesta. Tuossa työ- ja elinkeinojaostossa valtiovarainvaliokunnassa erään toisen lain yhteydessä tuli esille se epäkohta — joka yllätti moniakin valiokunnan jäseniä — miten kalliita nämä tutkintojen tunnistamismaksut ovat. Tässä ajattelinkin, josko ministerillä olisi mahdollisuus tuonne työ- ja elinkeinoministeriön puolelle olla yhteyksissä ja tästä asiasta keskustella, koska tuntui kyllä kohtuuttomalta, että useita satoja euroja on tiettyjen tutkintojen tunnistaminen. Siinä mielessä miettii, että tällaisessa tilanteessa varmasti se, että ihmiset saataisiin mahdollisimman nopeasti sinne työmarkkinaan kiinni, olisi kaikkien osapuolten etu. Se, että on tällaiset tutkintojen tunnistamismaksut... En tiedä, millä perusteilla niitä on aikanaan lähdetty määrittelemään, mutta tuntui kyllä kummalliselta, että ne saattavat olla joillakin — no, en tiedä, ovatko peräti esteenä, mutta kuitenkin aiheuttavat sen tilanteen, että ensin joudut jostakin hommaamaan useita satoja euroja rahoitusta, että voit lähteä sitten tätä tutkintoa tunnistuttamaan ja sen jälkeen sitten mahdollisesti hakeutumaan työmarkkinoille.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kiljunen Kimmo, olkaa hyvä.

15.27 Kimmo Kiljunen sd: Arvoisa puhemies! On tärkeää, että saadaan aikaiseksi tämä ulkomaalaislain väliaikainen uudistus, jolla tuetaan tietysti tämän EU:n tilapäisen suojelun direktiivin voimassaolon jatkamista Suomessa. Hyvä, että se siis saadaan aikaan, mutta erittäin huono, että sellaiselle on tarve, mikä kertoo, että onhan tämä tilanne järkyttävä, että Eurooppa on sodassa. Ja meillä — ministeri tässä jo kuvasikin — todennäköisesti Ukrainasta tulevien sotaa pakenevien ihmisten määrä vain kasvaa, jolloin tässä ollaan hyvin ison ja vakavan asian keskellä liikenteessä.

Tässä on kaksi kulmaa, minkä takia tämä on tietysti hyödyllinenkin kaiken lisäksi. Tämä on hyödyllinen sen vuoksi, että tässä selkeästi pystytään vähentämään byrokratiaa. Ei tarvitse veivata samaa päätöksentekoa uudestaan tilanteessa, jossa lopputulos on itsestään selvä, koska tämä lähtökohta on jo määritelty EU:n direktiivin kautta. Mutta toinen, mikä tässä myöskin on tärkeä seikka, on se yksilön oikeusturvantunne. Näille ukrainalaisille ihmisille, jotka täällä ovat, joille muutenkin on tämä asetelma hankala — he ovat monella tavalla hankalassa tilanteessa — on helpottavaa se, että tässä on automaattisesti tämä jatko, jolloin se yksilöllinenkin tilanne tässä on mukana.

Sitten vain soisi pohdittavan — ja tämä on se minun jatkokysymykseni ministerille — ei tässä yhteydessä tietenkään, tätä tilapäisen suojelun direktiivin periaatetta: olisiko tällä laajempaa käyttöä jatkossa, myöskin muissa yhteyksissä kuin nyt juuri tässä ukrainalaisten sotaa pakenevien ihmisten kohdalla. Tässä meillä on olemassa tämmöinen, voiko sanoa, hankala asetelma puhtaan turvapaikkahakuprosessin osalta, ja sitten me annetaan näitä

Pöytäkirja PTK 119/2022 vp

oleskelulupia tilapäisen suojelun kautta. Mutta voisiko tästä tulla pysyväisempi järjestelmä Suomeen, jän sitä pohtimaan — tai itse asiassa se ei ole Suomeen tuleva järjestelmä, sehän on silloin koko Schengen-aluetta koskeva, mutta tässä suhteessa voisi ehkä hallitus olla aloitteellinen.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ministeri Mikkoselle vielä minuutin vastauspuheenvuoro.

15.29 Sisäministeri Krista Mikkonen: Kiitos paljon! Kiitos hyvistä puheenvuoroista.

Todellakin tämä edustaja Essayah'n nostama asia on äärimmäisen tärkeä, ja varmasti tällä EU:n yhteisellä ukrainalaisten tutkintojen tunnistamisella myös pyritään siihen, että ne olisivat helpommin todennettavissa myös niillä alueilla EU:n sisällä, mihin ukrainalaiset ovat paenneet.

Äsken en tuohon edustaja Reijosen kysymykseen näistä määristä muistanut vastata. Voin todeta, että se arvio nyt tähän vuoden loppuun mennessä on 48 000. Uskomme, että se on varmaan oikeanlainen, mutta arvio on myös, että ensi vuoden aikana tulee vielä uusia sotapakolaisia. Tällä hetkellä arviomme on 30 000, ja se varmasti riippuu siitä, millainen talvi tulee ja miten sota etenee.

Sitten tähän edustaja Kiljusen kysymykseen tästä tilapäisen suojelun direktiivistä. Sehän on todella vanhaa EU-lainsäädäntöä, joka nyt otettiin ensi kertaa käyttöön. Varmasti nyt tämä tilanne, [Puhemies koputtaa] missä se on toiminut hyvin, johtaa niihin jatkokeskusteluihin, että onko sitten joitain muita tilanteita. Siinähan puhutaan rajatusta alueesta, rajatusta joukosta ihmisiä, joilla tiedämme automaattisesti [Puhemies koputtaa] sen suojelun tarpeen olevan.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin hallintovaliokuntaan.

6. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen käsittelystä sekä siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 246/2022 vp

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 6. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sosiaali- ja terveysvaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan on annettava lausunto.

Lähetekeskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja. — Avaan keskustelun. Ministeri Kiuru, esittelypuheenvuoro, olkaa hyvä.

Keskustelu

15.31 Perhe- ja peruspalveluministeri Krista Kiuru (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi uusi laki sosiaali- ja terveydenhuollon

Pöytäkirja PTK 119/2022 vp

asiakastietojen käsittelystä. Samalla kumottaisiin sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen sähköisestä käsittelystä annettu laki ja sosiaalihuollon asiakasasiakirjoista annettu laki sekä muissa laeissa oleva asiakastietojen käsittelyä koskeva sääntely. Lisäksi esityksessä ehdotetaan tehtäväksi uuden lain johdosta välttämättömät muutokset 34 lakiin.

Sääntely päivitetäisiin kokonaisuudessaan yhteensopivaksi EU:n yleisen tietosuojasetuksen kanssa. Asiakastietojen ja asiakirjojen käsittelyä koskevaa sääntelyä yhtenäistettäisiin sosiaali- ja terveydenhuollon välillä. Asiakastietojen luovutuksia koskevaa sääntelyä selkeytettäisiin niin, että se olisi asiakkaiden ja ammattihenkilöiden kannalta yksinkertaisempaa ja ymmärrettävämpää. Lääkemääräys määriteltäisiin potilasasiakirjaksi, ja esityksellä mahdollistettaisiin valtakunnallisen lääkelistan toteuttaminen Reseptikeskukseen. Tätä uudistusta on kauan odotettu.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksesta annettuun lakiin puolestaan ehdotetaan muutoksia, jotka edistäisivät valtakunnallisten tietojärjestelmäpalvelujen hyödyntämistä THL:n tiedonkeruissa. Lisäksi kliinisestä lääketutkimuksesta annettuun lakiin ehdotetaan muutokset, jotka mahdollistaisivat THL:n hallussa olevien potilasta koskevien tietojen luovuttamisen lääketutkimukseen.

Arvoisa puhemies! Esityksen tavoitteena on parantaa ajantasaista tiedonkulkua sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastyössä. Ehdotettavan lain tarkoituksena on selkiyttää ja yhtenäistää sosiaali- ja terveydenhuollon tiedonhallintaan liittyvää sääntelyä niin, että sääntely olisi soveltajille selkeää ja ymmärrettävää. Lisäksi tavoitteena on laatia sääntely tilanteisiin, joista laintasoinen sääntely puuttuu.

Esitetty potilaan lääketiedon tallentaminen Reseptikeskukseen olisi tarkoitus toteuttaa vuoteen 2030 mennessä. Tässä vaiheessa esitetään toteutettavaksi avohuollon lääkitystä koskevien kirjauksien tallentaminen Reseptikeskukseen ja valtakunnallisen lääkelistan muodostaminen niiden perusteella. Valtakunnallinen lääkelista näkyisi yhtenäisenä ja ajantasaisena potilaalle ja potilaan lääkehoitoon osallistuville terveyden- ja sosiaalihuollon ammattihenkilöille, apteekkeille ja potilaalle itselleen.

Esitettävät lakimuutokset osaltaan edistäisivät sosiaali- ja terveystalouden rakennemuutosta.

Lakiehdotus sisältää vuonna 2021 annettuun uuteen asiakastietolakiin sisältyvän sääntelyn. Tässä esityksessä pyritään edelleen selkiyttämään, miltä osin sääntely koskee asiakastietojen käsittelyä ja miltä osin asiakastietojen käsittelyssä käytettäviä tietojärjestelmiä. Lakiehdotus sisältää säännökset myös asiakastietojen rekisterinpidosta ja rekistereistä sekä rekisterinpitäjyyden määräytymisestä palvelunantajien muutostilanteissa.

Arvoisa puhemies! Esityksen tavoitteena on myös mahdollistaa potilastietojen yhteenvedon luovuttaminen ulkomaiden terveydenhuollon toimintayksiköihin silloin, kun potilas käyttää niiden tuottamia terveystaloudellisia palveluita.

Esitys liittyy vuoden 2023 täydentävään talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.1.2024. Lakiin ehdotetaan useita siirtymäsäännöksiä riittävän toimeenpanoajan turvaamista varten. — Kiitoksia.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia esittelystä. — Edustaja Lindén, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 119/2022 vp

15.35 Aki Lindén sd: Arvoisa puhemies! Ministeri Kiuru esitteli erinomaisen hyvin ja tiiviisti tämän ison lakikokonaisuuden. Minulla ei ole mitään erityistä kysymystä esitettävänä, mutta haluaisin tässä yhteydessä saatesanoiksi valiokuntakäsittelyä varten seuraavat ajatukset tuoda esille:

Tämä on erittäin vaativaa lainsäädäntöä kaiken kaikkiaan. Tässä on kyseessä yksi laaja laki, 102 pykälää, ja sitten yli 30 muuta lakia muutetaan. Lisäksi tähän samaan asiaan vaikuttaa muita lakeja, niin kuin tämän lain muistaakseni 2 §:ssä on erittäin hyvin kuvattu. Tämähän tulee voimaan portaittain, eräin osin jopa tästä ajankohdasta viidenkin vuoden päästä tiettyjen asioiden osalta, varsinaisesti kuitenkin 1.1.24. Minusta tässä on valiokunnalle tosi iso työ ja tärkeä työ.

Tämä koskee ihan konkreettisesti kaikkia suomalaisia, koska tämä koskee niitä meidän potilas- ja asiakastietojamme, jotka rekisteröidään silloin, kun olemme hoidettavana tai saamme sosiaalipalveluja. Tämä koskee kymmeniätuhansia ammattilaisia ja tuhansia organisaatioita, myös yksityisiä yrityksiä.

Tässä on kysymys asiakas- ja potilastiedoista, mitä kaikkea ne ovat, siis niiden sisällöstä, niiden käsittelemisestä, niiden luovutuksesta, salassapidosta ja niin edelleen. Toinen kokonaisuus ovat ne tietojärjestelmät, joilla näitä nykypäivänä käsitellään, minkälainen on niiden tietoturva ja minkälaisia tulisi näiden tietojärjestelmien olla.

Tähän liittyy eräitä erittäin ajankohtaisia, jatkuvasti keskustelussa julkisuudessa olleita asioita. Ihan lyhyenä luettelona tähän lopuksi mainitsen viisi:

Vaikkapa tietoturvakysymykset — ei ole pitkä aika tästä Vastaamo-tapahtumasta, ja muutoinkin tietoturvasta puhutaan näissä asioissa jatkuvasti.

Toinen ajankohtainen asia ovat ne kokemukset, jotka eivät kaikin osin ole ihan onnistuneita erittäin isojen asiakas- ja potilastietojärjestelmien osalta — miten ne esimerkiksi ovat vaikuttaneet tässä vaikeassa henkilöstötilanteessa hidastavasti palvelujärjestelmän kehittämiseen.

Mikä on pienyritysten asema? Voiko tulla markkinoille tällä hetkellä ollenkaan uusia innovatiivisia pienyrityksiä, jos tietoturvavaatimukset, jotka toki perustuvat asiakkaiden etuun, ovat erittäin monimutkaisia? Tämä on tärkeä asia.

Sitten tietysti liittymä toisilakikysymykseen eli tietojen tutkimuskäyttö. Nämä ovat erittäin ajankohtaisia asioita, [Puhemies koputtaa] ja niistä jatkuvasti käydään keskustelua. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Reijonen, olkaa hyvä.

15.38 Minna Reijonen ps: Kiitos, arvoisa herra puhemies! Nyt meillä on käsittelyssä sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen ja asiakirjojen käsittelyä ja siihen liittyviä lainsäädäntöjä. Itse haluan nostaa esille tuo lääkityslista-asian. Ministeri Kiuru kertoi, että tätä lääkityslista-asiaa on odotettu — ja kuulkaa, kyllä sitä on odotettu. Oma kokemukseni on 25 vuotta, sillä tavalla farmasian puolelta ja lääkkeiden kanssa 25 vuotta jollakin tavalla töitä tehneenä. Tämä lääkityslista-asia on siitä mielenkiintoinen juttu, että kuka on vastuussa ihmisen lääkityslistasta — onko se lääkäri, onko se apteekki vai kuka? Loppujen lopuksi se on käytännössä ihminen itse, ja nykypäivänä se on tosi vaarallinen paikka.

Mutta jos tämä lääkityslista-asia saataisiin kuntoon, niin se tarkoittaisi sitä, että olisi mahdollista nähdä oikeasti se ajantasainen lääkitys niin apteekissa, niin lääkärin kuin myös asiakkaan itse. Tällä hetkellä semmoista ei näy, mikä on tietysti aika ihmeellistä nykypäi-

Pöytäkirja PTK 119/2022 vp

vänä, jos miettii, että nappia painamalla päästään muuten Kanta-tietoihin ja saadaan tulostettua monenlaista muuta, tiliotetta ja tämmöistä, mutta omia lääkitystietojaan ei näe. Se on tosiaan harmillista, ja nyt kun tämä asia saataisiin kuntoon, niin olisi tosi hyvä.

Aptekeissa käytäntö on ollut sellainen, että kun asiakkaan kanssa käydään läpi niitä, mitä lääkkeitä hänellä on käytössä, niin voi käydä sillä tavalla, että huomataan, että siellä joku lääke ei välttämättä olekaan sopiva toisen lääkkeen kanssa. Siinä tulee myös nämä tietosuojakäytännöt: jos joudutaan lääkärille vaikka soittamaan sitten näistä asiakkaan lääkeasioista, niin ei ole itsestäänselvyys, että voidaan kertoa lääkärille näistä asioista, vaikka olisi asiakkaalle eduksi, että lääkäri tietäisi toisen lääkärin määräämät lääkkeet. Olisi asiakkaan kannalta hyötyä siitä, mutta tulee myös tämä tietosuoja vastaan. Tähänkin kannattaisi puuttua.

Mutta tämä lääkityslista-asia on todella tärkeä. Apteekit ovat puhuneet siitä pitkään, että on se ihan ihmeellistä, että ei ole saatu vielä sitä kuntoon. Tuossa juuri ministeri Kiuru kertoi, että 2030 vuonna on viimeistään tämä voimassa — että pitääkö sitä lääkityslistaa odottaa niin kauan, että varmasti saadaan lääkityslista kuntoon ja nähdään sieltä, mikä on se ajantasainen annostus, koska lääkityslista ei ole sama kuin ne ajantasaiset reseptit. Siellähän voi reseptejä olla ihmisillä vaikka kuinka paljon, vaikka ne lääkkeet eivät ole käytössä ja annostukset on muuttuneet. Lääkityslista on se, mitä just nyt käytetään, että nähdään se oikea annostus. On myös tapauksia sattunut hyvinkin paljon, tiedän ihan, että kun potilas menee tuonne vastaanotolle, ja siellä lääkäri katsoo sitä lääkityslistaa, tai ihminen joutuu vaikka onnettomuuteen, joutuu sinne vastaanotolle ja vaikka pitempiaikaiseen hoitoon, niin kukaan ei tiedä, mikä on se oikea lääkitys. Apteekkeihin voidaan soitella ja lähiomaisille, että mitähän tämä ihminen oikeasti syöpi. Tässä on oikeasti vaaran paikka. On todella tervetullut uudistus, että se lääkityslista saadaan kuntoon. Se on tosi hyvä asia, ja todella odotan tätä hetkeä, että tämä saadaan vihdoinkin kuntoon.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Essayah, olkaa hyvä.

15.41 Sari Essayah kd: Kiitoksia, arvoisa puhemies! Täällä kollegat ovat tuoneet jo esille, kuinka tärkeää tämän lainsäädännön eteenpäinvieminen on ja kuinka massiivisesta esityksestä on kysymys. Elikkä esityksessä tulee muutoksia vähintään 34 eri lainsäädäntöön, ja tällä myöskin tuodaan tämä EU:n yhteinen tietosuoja-asetus ja sen säännökset lainsäädäntöön ja päivitetään niiltä osin, ja tietysti vielä juurikin tämä asiakastietojen ja asiakirjojen käsittelyä ja sosiaali- ja terveydenhuollon tietojärjestelmiä koskeva sääntely tuodaan keskeisiltä osin tähän uuteen lakiin.

Tässä oikeastaan nyt herää huoli, kun olemme aivan näitten hyvinvointialueitten käynnistymisen kynnyksellä ja kun tiedetään, että siellä on valtavat määrät erilaisia asiakastietojärjestelmiä ja niitten yhteensovittamista ja tietojen siirtämistä, ja siinä mielessä voisi sanoa, että tämä lainsäädäntö varmasti tulee sitten käytännössäkin testattua ja tulee varmasti olemaan haasteita näitten hyvinvointialueitten starttaamisessa nimenomaisesti näitten asiakastietojen siirtämisen suhteen.

Silloin kun hyvinvointialueita perustettiin ja käytiin vaalikeskusteluja viime tammi-kuussa, me paljon puhuttiin tästä tiedolla johtamisesta. Tässä tietysti herää se kysymys, että nyt kun tätä lainsäädäntöä tehdään, niin onko tässä nyt sitten, kun otetaan nämä erilaiset tietosuojareunaehdot, tosiasiallisesti mahdollista tehdä sellaista tiedolla johtamista, mitä tuolla hyvinvointialueilla kuitenkin tarvittaisiin, jotta esimerkiksi siellä pystyttäisiin

Pöytäkirja PTK 119/2022 vp

kohdentamaan hoitotoimenpiteitä tai ennaltaehkäiseviä toimenpiteitä juurikin niihin potilas- ja asiakasryhmiin, joissa sillä on paras mahdollinen vaste, ja sitä kautta pystyttäisiin myöskin sitten näihin kustannussäästöihin ja sitä kautta tietenkin hyvinvointialueitten parjaamiseen vaikuttamaan.

Ja tässä yhteydessä kysyn, kun ministeri on paikalla — vaikka tämä ei taida aivan suoranaisesti tähän lainsäädäntöön liittyä — että kuitenkin erittäin paljon vieläkin kansalaisilta tulee palautetta tästä alaikäisten lasten huoltajien mahdollisuudesta nähdä näitä lastensa terveystietoja. Onko tämä asia nyt niin sanotusti kunnossa, vai onko edelleenkin asiassa epäselvyyksiä? Tämä on yksi niistä asioista, joista tuon tuostakin tulee sitä kansalaispostia, jossa ihmetellään, että alle 10-vuotiaan kohdalla saattaa olla niin, että on mahdotonta nähdä niitä tietoja, mitä tarvittaisiin, ja vanhemman tai huoltajan on vaikea hoitaa niitä asioita.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Nurminen, olkaa hyvä.

15.44 Ilmari Nurminen sd: Arvoisa herra puhemies! Myös itse haluan yhtyä näihin kiitoksiin. Kuten edustaja Reijonenkin sanoi, niin monta kymmentä vuotta on yritetty tätä lainsäädäntöä parantaa, ja tiedetään, kuinka hankala kokonaisuus tämä on, ja nyt on tärkeätä, että ministeri Kiuru on tuonut tämän esityksen eduskuntaan. Täällä ovat kollegat hyvin kuvanneet sitä tilannetta tällä hetkellä käytännössä, mitä monissa tilanteissa on, ja sen takia on hyvä, että tätä lääkelistaa pääsee tutkimaan niin potilaan hoitoon osallistuva kuin sitten potilas itsekin tarkemmin. Tästä on varmasti hyötyä tämän potilasturvallisuuden kannalta, mutta myös varmasti saadaan säästöjä ja kustannustehokkuutta sillä tavalla, että nähdään kokonaisuus paremmin.

On tärkeätä, että kun näin iso kokonaisuus on käsillä, niin me valiokunnassa perehdytään erityisesti tähän tietosuojaan ja tietoturvaan, joka täällä salikeskustelussakin on tullut esille. Mutta tämä kokonaisuutena on sellainen, että tämä on nyt hyvä vihdoinkin saada voimaan ja maaliin — kiitokset siitä.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja al-Tae, olkaa hyvä.

15.45 Hussein al-Tae sd: Arvoisa puhemies! Kiitos ministeri Kiurulle tämän lain tuomisesta eduskuntaan. Asia, jonka haluaisin nostaa esiin — ja toivon, että se valiokunnassa käsitellään — liittyy siihen, että on paljon pelkoja luovuttaa erityisesti koululaisten tietoja yhdeltä opettajalta toiselle, yhdeltä ammattilaiselta toiselle, vaikka todellisuudessa nykyllä jo sen täysin mahdollistaa silloin, kun on lapsen oikeuksista kyse. Toivonkin, että valiokuntakäsittelyssä tämä tähdennetään niin selkeäksi, ettei tule sellaista ristiriitaa, jossa erilaiset ammattilaiset ikään kuin vihjaten puhuvat tietystä nuoresta ja hänen hoidostaan, hänen hyvinvoinnistaan, mutta eivät voi puhua nimellä eivätkä voi tietoja jakaa. Tämä täytyisi jotenkin tuoda esiin niin, että ammattilaiset voisivat ilman pelkoa rikosoikeudelliseen vastuuseen joutumisesta yrittää parantaa erilaisten potilaitten ja ihmisten asioita.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Meri, olkaa hyvä.

15.46 Leena Meri ps: Kiitoksia, arvoisa puhemies! Käytän tilaisuutta hyväksi, kun ministeri Kiuru on paikalla. Olisin kysynyt, onko Kiurulla tiedossa tällainen ongelmakohta,

Pöytäkirja PTK 119/2022 vp

josta saan itse jonkun verran yhteydenottoja: Meillä on mahdollista hakea turvakieltoa, eliikka osoite- ja kuntatiedot ovat salassa pidettäviä muille kuin viranomaisille virkatehtäviä varten, ja niitä ei voi edelleen luovuttaa. Sehän on henkilön suojaksi monesti esimerkiksi ammatin takia tai sitten silloin, kun on ollut todistajana oikeudessa. Nyt on tullut esille, että terveystietojen osalta eri hoitolaitokset... Ajatellaan nyt esimerkiksi Keski-Uudenmaan sotea. On näitä vuosittaisia papakokeita ja erilaisia seulontoja, ja kun henkilön tiedot eivät ole siellä järjestelmässä, niin näitä lakisääteisiä kutsuja ei tule. Tietysti henkilö voi itse disponoida niistä osoite- ja kotipaikkatiedoistaan, mutta kun siinä on se ongelma, että näissä eri paikoissa niitä ei haluta rekisteröidä sinne järjestelmään tämän turvakieillon vuoksi. Nyt on semmoinen tilanne, että nämä ihmiset eivät saa kutsuja lainkaan tiettyihin seulontoihin. Mitä tälle asialle voisi tehdä, että edes se kotipaikkatieto olisi siellä jollain tavoin näkyvissä? Sen kutsunhan voi lähettää Digi- ja väestöviraston kautta, jos ei halua tai ei voi sitä sinne omaan järjestelmään tallentaa, mutta jos ei siellä ole edes kotipaikkatietoa, niin se henkilö on niin sanotusti hukkunut, ja tämä on nyt ongelma. Turvakieltohan on sitä varten, että henkilöllä on perusteltu syy, ettei hän voi kertoa osoitetietojaan, hänellä on sellainen tilanne. Tästä kysyisin. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Mäenpää, olkaa hyvä.

15.48 Juha Mäenpää ps: Arvoisa puhemies! Edustaja al-Tae otti esille semmoisen asian, johon nyt haluaisin ehkä vähän tarkentaa omasta kokemuksestani.

Olen toiminut erityisopettajana, ja minulla oli oppilasryhmä, jossa yhdellä oppilaalla oli terveydellisiä ongelmia, ja siinä osittain opettajana pääsin vähän salakavalasti perille, mistä on todellisuudessa kyse. Tiesin sitten, että tämän nuoren kohdalla on tulossa semmoinen palaveri, jossa käsitellään näitä hänen ongelmiinsa liittyviä asioita. Siellä oli nuorten neuropsykiatrian lääkäri, siellä oli kuraattori, siellä oli sosiaalityöntekijöitä, siellä oli häntä hoitaneita henkilöitä paikalla, vanhemmat paikalla, ja asiat olivat junnanneet jo pitkään paikallaan, koska kukaan ei pystynyt kertomaan vanhemmille, mistä ongelmasta on kyse. Sitten kun minä opettajana tämän ikään kuin paljastin piittaamatta mistään laeista, jotka eivät minua siinä tilanteessa mielestäni edes koskeneet, ja toin nämä huoleni esiin siellä, niin vasta silloin vanhemmille paljastui, mistä asiassa on kyse. Kun minä kysyin sitten jälkepäin, miksi te ette ole kertoneet alaikäisen lapsen vanhemmille, mistä tässä on kyse, niin he perustelivat sitä asiaa sillä, että terveydenhuoltohenkilöstön ja potilaan hoitosuhde vaarantuu, että luottamus katoaa, mutta kyllä mielestäni alaikäisen kohdalla vanhempien tulee tietää, mistä on kyse. Olen sitten vuosia myöhemmin saanut tältä kyseessä olleelta henkilöltä pitkän kiitoskirjeen siitä, että minä olen pelastanut hänen elämänsä ja tulevaisuutensa ja hän on päässyt elämän syrjään kiinni ja on saanut lapsia hankituksi.

Eliikka onko teillä ministerinä eväitä tähän, että te saatte lain siihen malliin, että myös alaikäisen vanhemmat saavat tietoonsa terveystiedot niiltä osin kuin se on tarpeellista?

Puhemies Matti Vanhanen: Ministeri Kiuru.

15.51 Perhe- ja peruspalveluministeri Krista Kiuru: Kiitos hyvästä keskustelusta kaille. Minä pidän yhtenä tärkeimmistä sotien aloitukseen liittyvistä laeista tätä kokonaisuutta, joka tänään on salissa. Harva itse asiassa osaa edes ajatella tämän ison tiiliskiven painoarvoa käytännön toteutuksen näkökulmasta. Oma huoleni on ollut siinä, että nyt, kun on

Pöytäkirja PTK 119/2022 vp

käyty keskustelua, että mitä kaikkea eduskunta vielä ehtii ja mitä asioita tänne voidaan tuoda, niin olen itse ollut huolissani siitä, jos ajatellaan, että tämä tietosuojakokonaisuus ei olisi täällä käsittelyssä. Meillä on tällä hetkellä tunnistettavissa heikkouksia järjestelmämme osalta, ja on hyvä todeta, että tällä esityksellä pyritään nyt taklaamaan tiettyjä sellaisia asioita, joiden nykymaailmassa pitäisi olla kunnossa. Olen iloinen, että valtavan työn lopputuloksena ollaan nyt lopulta siinä, että tämä esitys tänne saatiin.

Tämä ei ole edes mikään tämän hallituskauden juttu, vaan työtä on tehty jo paljon, paljon aikaisemmin, että siltä osin voi sanoa, että tämä on ollut tällainen aika iso ikiliikkuja-kin.

Nämä tietosuojaan liittyvät asiat ovat hankalia. Tietysti osaltaan on muistettava, että meidän pitää kollata kaikki se tietosuoja, jota täällä tehdään, yhteensopivaksi myöskin EU:n tietosuoja-asetuksen kanssa, ja tämä työ on tietenkin ajassa elävää, joten haastetta tässä piisaa.

Tuossa minusta kollegani ja entinen ministeri Lindén hyvin puhui jo, osallistuttuaan myöskin valmisteluun, näistä haasteista, mitä tässä laissa on. Kyllä meillä on tietenkin se, että tietosuoja on viety myöskin näiden tietosuojamurtojen jälkeen tiukempaan suuntaan ja alalle on yhä vaikeampi nousta yrittäjäksi juuri sen vuoksi, että tietosuojaedellytykset ovat myös selkeästi koventuneet.

On myös muita haasteita, joihin jo tässä viitattiin. Minusta on ihan hyvä, että valiokunnassa käydään myös tätä keskustelua.

Sitten edustaja Reijonen puhui tästä lääkelistasta, kuten myöskin edustaja Nurminen ja monet muut teistä. On sanottava, että tämän esityksen konkreettinen painoarvo on siinä, että saataisiin yhteiskunnassa digillä apua ihmisten elämään. Ja se on juuri näin kuin tässä on jo todettu, että tämän esityksen tarkoituksena on myöskin mahdollistaa se, että apteekeilla olisi parempi tietopääsy siihen, mitä muitakin lääkkeitä ihminen syö kuin juuri sen, mihin sitä reseptiä ollaan sitten lunastamassa. Nämä seikat parantavat minusta kokonaisvaltaisesti ihmisten turvallisuudentunnetta siitä, että myöskin tietoa on käytettävissä. Silloin ihminen kokee olevansa turvassa.

Tähän esitykseen on tietysti laitettava pitkä siirtymäaika. On sanottava, että itse tällaisena aika nopealiikkeisenä ihmisenä olisin voinut toivoa nopeampaakin lähestymistapaa, mutta pitää ottaa huomioon se, että me olemme aika vaikeassa tilanteessa hyvinvointialueiden aloituksen kannalta. Siellä tietojärjestelmien yhteenkollautuvuus on olennainen asia, ja se on saatava tammikuusta liikkeelle. Tässä yhteydessä ei voi ajatella, että kaikkea digitaalista kehittämistä otetaan sitten samaan pötköön. Ja tämä on vasta, hei, pieni askel, kun meidän pitäisi pystyä tekemään koko tämän digitaalisen palvelujärjestelmän ja tällaisen käyttökokemuksen parantaminen sosiaali- ja terveydenhuoltoon, ja se on sitten seuraavien hallitusten asia. Mutta kyllä tässä juoksussa — jos nyt näyttäisi siltä, että kenttä juoksee meitä viisaammin ja nopeammin eteenpäin — lakia voi aina muuttaa. Se on tässä se hyvä puoli.

No, sitten edustaja Al-Tae viittasi tähän sosiaali- ja terveydenhuollon tietojen yhteensopivuuteen, ja tässä esityksessä otetaan kyllä askel oikeaan suuntaan. On tärkeätä, että alan ammattilaiset voivat lukea myöskin tämän perinteisen soterajan yli näitä tietoja. Tämä on yksi tärkeä asia. Siihen liittyy myöskin tämä alaikäisten lasten vanhempien tiedonsaantioikeus, joka meillä on takkuillut tässä menneinä vuosina, ja se on sitten isompi kokonaisuus. Mutta haluan joka tapauksessa tässä sanoa, että me olemme menossa oikeaan suuntaan, ja tämä myös nousi tässä viimeisessä puheenvuorossa esiin.

Pöytäkirja PTK 119/2022 vp

Meri kysyi tästä turvakieltoasiasta, ja voin siinä esittelevälle ministerille viedä näitä terveisiä. Itse olen törmännyt lähinnä ystäväpiirissä näihin samantyyppisiin ongelmiin, joista puhuitte. Asia ei minun esittelyvastuulleni kuulu, mutta olen nähnyt kyllä, että se aiheuttaa sitä epävarmuutta. Tuossa itse nopeasti katsoin tuolta digiviraston sivuilta, että siellä näyttää kuitenkin olevan mahdollista tehdä tällainen ikään kuin ilmoitusosoite, mihin näitä ilmoituksia voidaan tehdä. En osaa siihen ottaa kantaa, miksi tämä ei toimi, mutta olen törmännyt samoihin esimerkkeihin kyllä. Mutta sehän kertoo kaikesta viranomaistiedosta, että sitä ei sitten liiku, sitä tietoa, niin että ei se koske vain meidän alaamme.

Mutta kiitoksia mahdollisuudesta esitellä tämä esitys täällä, ja kiitos hyvästä keskustelusta.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Lindén.

15.57 **Aki Lindén sd:** Arvoisa puhemies! Lähinnä tässä Mäenpälle ja al-Taeelle ihan lyhyesti luen tämän lakiesityksen 34 §:n, koska tämä käytännössä pitkälti vastaa siihen kysymykseen, mitä esititte. Se kuuluu näin:

”Kun alaikäinen henkilö on terveydenhuollon asiakkaana, on palvelutapahtumakohtaisesti kirjattava tieto siitä, onko alaikäinen ollut kykenevä itse päättämään hoidostaan potilaslain 7 §:n tarkoittamalla tavalla. Merkinnöistä tulee käydä ilmi myös, salliiko hoidostaan päättämään kykenevä alaikäinen potilas terveydentilaansa tai kyseistä hoitoa koskevien tietojen antamisen hänen huoltajalleen, muulle lailliselle edustajalleen tai muulle tiedonsaantiin oikeutetulle vai onko hän 51 §:n 1 momentin mukaisesti kieltänyt tietojen antamisen.

Alle 12-vuotiaan lapsen ollessa asiakkaana tietojärjestelmä voi tuottaa oletusarvoisesti asiakirjoille tiedon, ettei lapsi ole ollut kykenevä päättämään hoidostaan. Terveydenhuollon ammattihenkilön on tarvittaessa muutettava tieto, jos lapsi on kykenevä päättämään hoidostaan.”

Tämä on tässä pykälässä aika tarkasti selitetty.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin sosiaali- ja terveysvaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan on annettava lausunto.

7. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi biopankkilain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 247/2022 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Matti Vanhanen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 7. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sosiaali- ja terveysvaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan on annettava lausunto.

Lähetekeskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 30 minuuttia. — Keskustelu, ministeri Kiuru.

Asian käsittelyssä noudatettiin aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja

Pöytäkirja PTK 119/2022 vp

Keskustelu

15.59 Perhe- ja peruspalveluministeri Krista Kiuru (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallituksen esityksessä laiksi biopankkilain muuttamisesta ehdotetaan tehtäväksi EU:n yleisen tietosuoja-asetuksen vaatimuksista johtuvat muutokset. Lisäksi ehdotetaan muusta lainsäädännöstä johtuvia teknisluontoisia korjauksia. Nämä tekniset muutokset aiheutuvat muun ohella henkilötietolain kumoamisesta sekä sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain ja sen liitännäisten säännösmuutosten voimaantulosta. Muutosten olisi tarkoitus tulla voimaan 1.1.24.

Arvoisa puhemies! Esityksessä ehdotetaan näytteiden ja henkilötietojen käytön periaatteiden selkiyttämistä ja ajanmukaistamista yleisen tietosuoja-asetuksen mukaisiksi. Henkilötietojen käsittelyperusteita koskevan sääntelyn osalta ehdotetaan, että henkilötietojen käsittely perustuisi yleisen tietosuoja-asetuksen mukaiseen yleistä etua koskevan tehtävän suorittamiseen ja kansanterveyteen liittyvään yleiseen etuun. Käsittelyperusteiden muutos johtuu yleisen tietosuoja-asetuksen voimaantulosta, jonka seurauksena suostumus ei olisi enää uusien näytteiden osalta tarkoituksenmukainen henkilötietojen käsittelyn peruste biopankkitoiminnassa. Esityksen myötä käsittely olisi yhtenevää muun lääketieteellisen tutkimuksen henkilötietojen käsittelyn kanssa.

Ehdotuksen mukaan suostumus säilyisi edelleen biolääketiedesopimuksen 5 artiklan mukaisena näytteenantajan itsemääräämisoikeutta vahvistavana ennakoedellytyksenä näytteen ottamiselle. Henkilötietojen käsittelyyn liittyen vaadittaisiin näytteenantajan antama kirjallinen hyväksyntä häntä koskevien tietojen käsittelemiselle biopankkitoiminnassa.

Esityksen yhteydessä ehdotetaan annettavaksi uusi valtioneuvoston asetus suostumus- ja hyväksyntäasiakirjasta, joka korvaisi nykyisen asetuksen biopankkien suostumusasiakirjasta. Voimassa olevaan biopankkilakiin nähden näytteenantajan itsemääräämisoikeuden taso säilytettäisiin vaatimalla bioeettinen suostumus ennen näytteenottoa sekä henkilötietojen käsittelyä koskeva hyväksyntä ennen henkilötietojen käsittelyä.

Arvoisa puhemies! Biopankkinäytteen antaminen perustuu vapaaehtoisuuteen. Näytteenantajalla ja rekisteröidyllä on käytössä useita keinoja oman tahtonsa toteuttamiseksi biopankkitoiminnassa. Keskeisimpinä ovat rekisteröidyn oikeus saada informaatiota henkilötietojen käsittelystä, oikeus saada pääsy tietoihin, oikeus oikaista tietoja, oikeus vastustaa tietojen käsittelyä ja oikeus olla joutumatta automaattisen päätöksenteon kohteeksi ilman lainmukaista perustetta.

Arvoisa puhemies! Ehdotetuilla muutoksilla ei arvioida olevan merkittäviä taloudellisia vaikutuksia biopankeille tai biopankkitutkimukselle. Henkilötietojen käsittelyn osalta ehdotettu muutos muuttaisi henkilötietojen käsittelyperusteiden yhtenäiseksi muun tutkimuslainsäädännön kanssa. Tämän arvioidaan helpottavan biopankkien tehtäviä ja biopankkitutkimusta.

Arvoisa puhemies! Esityksen tavoitteena on siis saattaa biopankkilaki vastaamaan yleisen tietosuoja-asetuksen vaatimuksia sekä muuttanutta kansallista lainsäädäntöä. Muutosesityksen myötä biopankkilaki saatettaisiin ajankohtaiseksi nykyisen sääntelykentän kanssa sekä kansallisesti että EU-tasolla. Tämän vuoksi hallitus esittää säädettäväksi lain biopankkilain muuttamisesta, joka tulisi voimaan 1.1.24. — Kiitoksia.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Lindén.

Pöytäkirja PTK 119/2022 vp

16.02 Aki Lindén sd: Arvoisa puhemies! Ei ole nyt mitään itsetarkoituksellista tarvetta kommentoida jokaista asiaa, mutta olen hyvin tyytyväinen, kun tänään tuli monta STM:n esittelyä ja niitä vielä tässä sitten tulee ymmärtääkseni ministeri Sarkkisen toimesta hetken päästä.

Tässä yhteydessä halusin sen takia käyttää puheenvuoron, että meillä on erittäin vaativa monen lain kokonaisuus, johon kuuluu tämä biopankkilainsäädäntö, jota nyt tässä ministeri Kiurun äsken kuvaamalla tavalla aika pitkälti teknisesti korjataan. Tässähän taustalla on se tilanne, että oltiin uusimassa pitkälti koko tätä lakia, mutta siinä kohdattiin melkoisia haasteita ja sitten jouduttiin nyt tässä monen lain sumassa tyytymään käytännössä enemmän tähän tekniseen korjailuun tällä kertaa.

Itse biopankkijärjestelmään on äärimmäisen tärkeä, koska se antaa aivan tavattoman hienot edellytykset tieteelliselle tutkimukselle mutta myös ihan potilaiden konkreettiselle hoidolle. Tällä on yhteytensä sitten toisiolakiin, eli lakiin, jolla me säädämme potilastietojen toissijaista käyttöä, sitten tähän Genomikeskus-lakiesitykseen, sitten lakiin kliinisistä lääketutkimuksista ja yleiseen lääketieteelliseen tutkimuslakiin, josta käytetään nimitystä tutkimuslaki. Nämä kaikki ovat hyvin monimutkaisia kokonaisuuksia. Ja on tällä yhteyttä tietysti tuohon äskeiseenkin lakiin, jota me täällä käsitelimme, ja sitten kaikkien näiden taustalla olevaan EU:n tietosuojasetukseen. Tässä mielessä haluan korostaa, että nämä ovat hyvin vaativia lainsäädäntöasioita ja edellyttävät meiltä, niin kuin tietysti sitten käytännössä teemme, mahdollisimman huolellista käsittelyä täällä. Kiitoksia, että tämäkin asia on nyt tänne tuotu. — Kiitos.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Reijonen.

16.04 Minna Reijonen ps: Kiitos, arvoisa herra puhemies! Muistelen biopankkiasiaan liittyen, kun käsitellään tätä lakia, että olisi 11 biopankkia Suomessa. Kun tuolla Itä-Suomen alueella aina törmää silloin tällöin hallinnossa tähänkin asiaan, niin ihan kysyisin käytännön asiaa, onko näillä biopankeilla yhteistyötä. Onko niillä tällöistä yhteisrekisteriä, vai onko jokainen ihan oma systeeminsä? Vähän niin kuin äsken käytiin noita tietosuoja- ja näitä tällöisiä tietoasioita, niin ovatko nämä jotenkin yhteydessä toisiinsa? — Kiitos.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Essayah.

16.05 Sari Essayah kd: Arvoisa puhemies! Tässä tosiaankin ehdotetaan muutettavaksi biopankkilakia niiltä osin, että se vastaa niitä vaatimuksia, jotka tulevat sieltä tietosuojaa koskevasta Euroopan unionin asetuksesta. Tässä ministeri mainitsi, että muun muassa myöskin muutoksia muussa lainsäädännössä, muun muassa henkilötietolaissa, ajantasaisesti otetaan huomioon. Siinä mielessä tämänkin kohdalla voi vain todeta, että tärkeä lainsäädäntö viedä eteenpäin.

Toki, niin kuin ministeri tuossa edellisen hallituksen esityksen kohdalla totesi, hyvinvointialueilla, jotka starttaavat, on kyllä kädet täynnä töitä tällä hetkellä ihan kaikkien normaalienkin asioiden eteenpäinviemisessä, ja siinä mielessä ajattelen, millähän tavalla näistä biopankeista pystytään sitten hyötymään siellä hyvinvointialueilla ja jatkuuko tämä toiminta ihan samalla tavalla kuin tähänkin saakka, niin että siinä ei tapahdu sitten mitään erityistä sen suhteen, että hyvinvointialueet ovat siellä toisessa päässä organisaationa.

Tärkeä lainsäädäntömuutos eteenpäinvietäväksi.

Pöytäkirja PTK 119/2022 vp

Puhemies Matti Vanhanen: Onko ministerillä tarvetta kommentoida? — Ministeri Kiuru.

16.06 Perhe- ja peruspalveluministeri Krista Kiuru (vastauspuheenvuoro): Kiitos, puhemies! Olen hyvin lyhyt. — Minusta tässä hyvin ovat edustajat jo kuvailleet tämänkin lainsäädännön tarvetta, ja on hyvä todeta, että painetta meillä olisi pikemminkin biopankkilainsäädäntöä kokonaisvaltaisemmin korjata. Tässä edustaja Lindén jo hyvin totesi, että kun henkilötietolaki kumottiin ja sitten sote-uudistus tähän tuli, niin kyllä meillä on tarvetta tehdä nämä teknisluonteiset päivitykset joka tapauksessa kuntoon, mutta on myönnettävä, että tällä hallituskaudella on ollut liian paljon sosiaali- ja terveysministeriöllä tekemistä. Se on aivan selvä. Tällaisen kriisin läpikäyneinä meillä ei ole ollut mahdollisuutta viedä biopankkilainsäädäntöä sille tasolle, jollaisia vaatimuksia meillä on. Tästä on tehty hyviä selvityksiä, ja ohjausryhmä on istunut ja esittänyt jo monenlaisia asioita. Eli kyllä tässä on vielä seuraavallekin hallitukselle töitä. Sen halusin tässä nyt vielä sanoa, kun moni kysyi, miksi tuotiin ylipäättäänkään. Niin kuin näette, tässä on ihan hyviä asioita nyt laitettavaksi kuntoon, ja sitten nämä isommat uudistukset jäävät vielä, ikävä kyllä, odottamaan.

Kyllä tämä on ollut etananvauhtia, sekin on sanottava, kun ei viime hallituskaudella onnistuttu, mutta on myönnettävä myös, ettei tälläkään hallituskaudella mennyt putkeen, ja kyllä me jatkamme tätä operaatiota sitten varmasti seuraavalla hallituskaudella. Tarvetta kyllä on. — Kiitos.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin sosiaali- ja terveysvaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan on annettava lausunto.

8. Hallituksen esitys eduskunnalle lääkehuollon kustannustehokkuuden parantamista koskeväksi lainsäädännöksi

Hallituksen esitys HE 245/2022 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Matti Vanhanen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 8. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sosiaali- ja terveysvaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan on annettava lausunto.

Lähetekeskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 30 minuuttia. — Keskustelu, ministeri Sarkkinen.

Asian käsittelyssä noudatettiin aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja.

Keskustelu

16.08 Sosiaali- ja terveysministeri Hanna Sarkkinen (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallitus esittää eduskunnalle lääkehuollon kustannustehokkuuden parantamista koskevat lakimuutosehdotukset. Esitys on osa lääkeasioiden uudistusta, jonka tavoitteena on parantaa lääkehuollon kustannustehokkuutta, varmistaa lääkitysturvallisuus ja -neu-

Pöytäkirja PTK 119/2022 vp

vonta sekä palveluiden sujuvuus, saatavuus ja saavutettavuus. Esitys liittyy valtion vuoden 2023 talousarvioesitykseen ja täydentävään talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi niiden yhteydessä. Lakimuutosten on tarkoitus tulla voimaan 1. tammikuuta 2023.

Esityksessä ehdotetut toimenpiteet alentaisivat lääkkeiden hintoja. Tämä vähentäisi lääkkeiden käyttäjien lääkekustannuksia noin kymmenellä miljoonalla eurolla. Valtion lääkekorvausmenot vähenisivät yhteensä noin 35 miljoonaa euroa vuonna 2023 ja vuodesta 2024 alkaen 49 miljoonaa euroa. Vähentämällä valtion lääkekorvausmenoja mahdollistetaan osaltaan valtion lisärahoitus hyvinvointialueiden järjestämille vanhuspalveluille.

Arvoisa puhemies! Toimenpidekokonaisuuteen kuuluvat seuraavat lakimuutosehdotukset:

Edullisimpien biologisten lääkkeiden määräämistä tehostettaisiin siten, että lääkärin velvoite määrätä kaupan olevista, keskenään vertailukelpoisista ja vaihtoehtoisista biologisista lääkevalmisteista edullisinta siirrettäisiin muutettuna sosiaali- ja terveysministeriön asetuksesta lakiin. Velvoitetta tehostettaisiin toimijoiden omavalvonnalla sekä uudenisella viranomaisvalvonnalla ja seuraamuksilla.

Sosiaali- ja terveysministeriön lääkkeen määräämisestä annettua asetusta ehdotetaan muutettavan siten, että kaikki biologisten lääkkeiden lääkemääräykset olisivat jatkossa voimassa yhden vuoden ajan.

Tässä esityksessä valmisteltavien toimenpiteiden lisäksi erillisessä hallituksen esityksessä, joka annetaan eduskunnalle pian, valmistellaan lakimuutosehdotukset, joilla mahdollistetaan biologisten lääkkeiden apteekkivaihto vuonna 2024. Esityksen yksityiskohtia työstetään vielä ministeriössä lausuntopalautteen pohjalta. Biologisiin lääkkeisiin liittyvien toimenpiteiden johdosta valtion lääkekorvausmenojen arvioidaan karkeasti vähentyvän vuonna 2023 noin 6 miljoonaa euroa ja vuodesta 2024 alkaen yhteensä noin 20 miljoonaa euroa vuodessa.

Astman ja keuhkohtaumataudin hoitoon käytettäviä inhaloitavia lääkevalmisteita hyväksyttäisiin nykyistä laajemmin apteekkivaihdon ja viitehintajärjestelmän piiriin. Lääkelakiin ehdotetaan lisättävän erityinen säännös näiden lääkevalmisteiden vaihtokelpoisuuskriteereistä sekä apteekkien erityisestä laite- ja lääkeneuvontavelvollisuudesta näitä lääkevalmisteita vaihdettaessa. Toimenpiteillä arvioidaan voitavan vähentää valtion lääkekorvausmenoja vuosittain noin 2,4 miljoonaa euroa vuodesta 23 alkaen.

Sairausvakuutuslaissa olevia viitehintaryhmien määräytymisperusteita ehdotettaisiin muutettavan siten, että viitehintaryhmään tulisi jatkossa sisältyä vähintään kaksi kaupan olevaa korvattavaa lääkevalmistetta, joista vähintään toinen olisi rinnakkaisvalmiste, rinnakkaistuontivalmiste tai rinnakkaisjakeluvalmiste. Muutoksen arvioidaan vähentävän valtion lääkekorvausmenoja vuosittain noin kaksi miljoonaa euroa vuodesta 23 alkaen.

Neljänneksi valtioneuvoston asetuksella säädettyä reseptilääkkeiden lääketaksaa ehdotetaan muutettavan leikkaamalla apteekkien myyntikatteen osuutta reseptilääkkeiden vähittäismyyntihinnasta. Muutoksella vähennettäisiin lisäksi kalliiden lääkkeiden tukkuhinnatariippuvuutta. Lääketaksan muutoksella tavoiteltava valtion lääkekorvausmenojen vuotuinen säästösumma on 24,6 miljoonaa euroa vuodesta 23 alkaen.

Lääketaksamuutokseen liittyy lisäksi apteekkiverolakiin ehdotettu muutos, jolla korjattaisiin kalliiden lääkkeiden negatiivisen myyntikatteen ongelmaa ja parannettaisiin apteekkien kannattavuutta. Apteekkiveron perusteesta ehdotetaan vähennettävän tukkuhinnaltaan yli 1 500 euron hintaisten lääkevalmisteiden osalta kunkin tällaisen lääkevalmisteen arvonlisäverottomasta vähittäishinnasta 1 683,92 euron ylittävä osuus. Lisäksi lääkelain

Pöytäkirja PTK 119/2022 vp

lääkehintasäännöstä ehdotetaan muutettavan niin sanotun negatiivisen myyntikatesäännöksen osalta.

Toimenpidekokonaisuuteen kuuluvien lakimuutosehdotusten lisäksi ehdotetaan jatkettavan tässä esityksessä sähköisestä lääkemääräyksestä annetussa laissa olevaa siirtymäaikaa, jonka kuluessa sähköisen lääkemääräyksen tiedot voidaan luovuttaa potilaalle hyvinvointisovelluksen kautta 1.10.2027 asti.

Arvoisa puhemies! Esityksen tavoitteena on siis hillitä valtion lääkekorvausmenoja sekä lääkkeiden käyttäjien lääkemenoja. Biologisten lääkkeiden osuus lääkekorvausmenoista on kasvanut vuosien saatossa huomattavasti, joten lääkekorvausmenojen hillintä ja kilpailun edistäminen biologisissa lääkevalmisteissa on tärkeää julkisen talouden kestävyysnäkökulmasta. Esityksellä pyritään tehostamaan apteekkitaloutta kuitenkin samalla säilyttämällä kattava apteekkiverkko ja osaltaan korjaten kalliiden lääkkeiden negatiivisen myyntikatteen ongelmaa. Esitystä on muokattu merkittävästi saadun lausuntopalautteen pohjalta.

Lausuntokierroksella nousi myös esiin tarve käynnistää laajempi apteekkitalouden tarkastelu ja uudistaminen. Ehdotettujen toimenpiteiden lisäksi esitykseen sisältyykin kirjaus aloittaa apteekkitalouden kokonaisuuden uudistaminen mukaan lukien apteekkivero ja apteekkitaksan tarkastelu yhdessä siten, että huomioidaan apteekkien tosiasiallinen kannattavuus sekä turvataan maanlaajuinen apteekkiverkosto, farmasian ammattilaisten avulla toteutettava rationaalinen lääkehoito ja lääkkeiden saatavuus. Tavoitteena on, että uudistus tulisi voimaan vuosina 2024—2025. — Kiitos.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Lindén.

16.14 Aki Lindén sd: Arvoisa puhemies! Haluan tässä aluksi kiittää ministeri Sarkkista tämän asian esittelystä. Tiedän, että tämä ei ole ollut kaikilta osilta niitä helpoimpia asioita, joiden eteen hän on joutunut, ja tässä on ollut monta vaihetta. Tämä on monella tavalla, jos vertauskuvaa käyttäisi, jonkunlainen kuuma kekäle, johon on jouduttu tarttumaan, ja tiedän, että ministeri on parhaansa tässä tehnyt, ja nyt olemme tässä vaiheessa. Erittäin hyvä, että tähän on liitetty myös tämä lääkealan kokonaisuudistuksen valmistelu, mihin ministeri tässä äsken viittasi. Mutta haluan itse tässä yhteydessä nostaa vähän niin kuin taustatietoina esille kolme eri näkökulmaa tähän asiaan.

Ihan ensimmäinen on se, mitä ovat biologiset lääkkeet. Silloin kun biologiset lääkkeet tulivat käyttöön, niin ne mullistivat monen sairauden hoidon, esimerkiksi nivelreuman ja tulehduksellisten suolistosairauksien hoidon, myös syövän hoidossa niillä on erittäin suuri merkitys. Eli potilaat alkoivat saada selvästi vaikuttavampaa, parempaa, tehokkaampaa hoitoa kuin aikaisemmin, ja silloin tulokset näkyivät tietysti potilaiden parantuneena terveydentilana.

Ne olivat aluksi erittäin kalliita lääkkeitä, esimerkiksi infliksimabi-niminen lääke pompasi välittömästi esimerkiksi Varsinais-Suomen sairaanhoitopiirissä yksittäisenä lääkkeenä kalleimmaksi lääkkeeksi, mitä sairaalahoidossa siinä yhteydessä käytettiin, ja sama oli tietenkin täällä HUSissa. — Yleensä näiden lääkkeiden nimet päättyivät tällaisiin, ne olivat -mabi tai jotain muuta tällaista, hyvin monimutkaisia nimiä. — Sitten biosimilaarit ovat tietysti lääkkeitä, jotka ovat vaikutukseltaan samankaltaisia, mutta niitä pystytään valmistamaan vähän eri mekanismeilla. Ja sitten tietysti myös patenttisuojan raukeaminen alensi näiden biologisten lääkkeiden hintoja. Nämä ovat siis erittäin merkittävä lääkeryhmä meidän lääkehuollossa.

Pöytäkirja PTK 119/2022 vp

No sitten, kuinka paljon me käytämme yhteensä meidän kansantaloudessa rahoitusta lääkehuoltoon? Karkeasti sanottuna noin 3 miljardia euroa. Tuorein Kela-korvaustieto, joka yleensä tulee aina tässä marraskuun lopulla — en ole siis vielä saanut vuoden 2021 tietoa — vuodelta 2020 oli 1 635 miljoonaa euroa ja sitä sitten vastaavat omavastuuosuudet, jotka ovat noin 700 miljoonaa euroa, eli silloin se on tuommoinen 2,3 miljardia. Sitten on erikseen sairaalalääkkeet noin 700 miljoonaa euroa. Eli tämä muodostaa sen 3 miljardin kokonaisuuden, eli semmoinen vajaa puolitoista prosenttia koko meidän bruttokansantuotteesta ja itse asiassa 15 prosenttia meidän kaikista terveydenhuollon menoista.

Ja viimeisenä asiana ihan lyhyesti: Suomessa lääkkeiden omavastuut ovat suuremmat kuin muissa Pohjoismaissa. Siitä on aika tuore Kelan tutkimus olemassa.

Kun nyt sitten tätä kokonaisuudistusta tehdään, niin pyydän, että näihin asioihin voitaisiin ottaa kantaa. — Kiitoksia.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Reijonen.

16.17 Minna Reijonen ps: Arvoisa herra puhemies! Kiitoksia ministeri Sarkkiselle esittelystä. Nyt käsitellään lääkehuollon kustannustehokkuutta ja siihen liittyvää lainsäädäntöä. Huoltahan aiheutti kovasti keskustelun nostama asia, ja sen jälkeen näistä laskelmista, mitä nähtiin, mitä oli olemassa, alettiin pelätä, että siinä lopetusuhkan alla on paljon apteekkeja. Ja tietenkin soteen ei ollut ihan tarpeeksi rahoja varattu, ja myös hoitajamitoitukseen ei ole rahoja varattu, ja sitten ajateltiin, että apteekkipuolelta säästetään niin paljon — mutta se uhka on sitten se, että apteekit jopa loppuisivat, ja se kuulosti todella pahalle. On hyvä, että esitystä on muutettu sitten, on kuunneltu näitä lausuntoja apteekkipuolelta ja muualtakin. On ihan järkevää, että siihen on perehdytty tarkoin.

Apteekit ovat kuitenkin semmoisia perinteisiä, missä neuvotaan ihan laidasta laitaan asiakkaita. Joka kunnassa ei enää ole terveysasemaakaan, terveyskeskusta, mutta apteekkeja kyllä käytännössä löytyy hyvin kattavasti, ja apteekit ovat aukioloiltaan aika hyvin auki verrattuna näihin terveysasemiin ja muihin. Ainakin nyt, kun tämä sote vielä alkaa, niin jossakin vaiheessa varmaan tulee tällaisia kysymyksiä, että terveysasemia saattaa lakautua ja muuta, ja apteekkien rooli korostuu vielä enemmän. Just tästä lähiapteekkiverkostosta on tietysti kannettu kovasti huolta, ja yhteydenottoja tuli minullekin valtavasti niin apteekkareilta, apteekkilaisilta ja ihan tavallisilta kansalaisilta, että onko nyt meidän apteekki ja meidän apteekki loppumassa, ja siitä tosiaan on kannattanut ääntä pitää ja nostaa esille näitä huolia. Se on kuitenkin hirveän tärkeätä ihmisille, että se apteekki on siinä lähellä — on vanhuksille ja lapsiperheille ja ihan kaikille tärkeää, että niitä lääkkeitä saa läheltä.

Mutta minä haluaisin nyt kysyä, että jos tämä lähiverkosto kuitenkin nähdään siten, että se voi olla uhattuna jossakin päin Suomea, niin mitenkä ajatellaan kattaa se lääkehuolto sitten niille alueille? Onko semmoista pohdittu, että jos nyt käy kuitenkin niin, että kun tavaltaan pienten apteekkien talous voi vaarantua tämän uudistuksen myötä, niin mitenkä on ajateltu hoitaa se lääkehuolto? Ja todella hyvä, että niitä biosimilaareja voidaan nyt vaihtaa edullisimpiin jatkossa, koska samalla tavalla muitakin lääkkeitä on voitu jo aiemmin vaihtaa edullisempiin, niin on hyvin järkevää sitten lisätä myös nämä biosimilaarit tähän, että kiitoksia ministerille siitä. — Kiitos.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Essayah.

Pöytäkirja PTK 119/2022 vp

16.19 Sari Essayah kd: Arvoisa puhemies! Tässä hallituksen esityksessä on sekä huonoja että hyviä kohtia. Ensinnäkin, jos lähdetään siitä, että tämä hallituksen esitys korjaa tätä niin sanottua kalliiden lääkkeiden ongelmaa, eli sitä, että etenkin suuret apteekit ovat joutuneet myymään kalliita lääkkeitä negatiivisella myyntikatteella johtuen tästä progressiivisesta apteekkiverosta, joka leikkaa lääketaksan mukaista myyntikatetta etenkin näissä suurissa apteekeissa hyvinkin tuntuvasti. Ja on hyvä, että tätä kalliiden lääkkeiden ongelmaa on lähdetty ratkomaan, mutta tässä toisaalta — niin kuin tuossa edustaja Reijonen edellä totesi — nyt sitten pienten, haja-asutusalueella olevien apteekkien kohdalla on vaarana, että nämä apteekit eivät sitten jatkossa pysty enää toimimaan johtuen siitä, että — ainakin alustavasti silloin lausuntokierroksella, kun tehtiin tällaisia alustavia laskelmia näistä kateleikkauksista — ne saattaisivat tällaisessa pienessä tai keskisuuressa apteekissa jopa merkitä noin kolmen kuukauden palkkakustannusten summaa. Siellä apteekissa ei ole kuitenkaan montaa asiaa, mistä sitten voidaan hakea näitä säästöjä, jolloinka henkilöstö hyvin todennäköisesti olisi se säästön kohde. Sitä myöten sitten tulisi arvioitavaksi, onko sillä apteekilla ylipäänsä mahdollisuutta toimia paikkakunnalla.

Tämä on erityisesti nyt haja-asutusalueella huoli juuri sen takia, että meillä tämä soteuudistus varmasti tuo painetta myöskin sinne apteekkien puolelle — ihmiset tulevat kyselemään siellä terveydenhuoltoon liittyvistä kysymyksistä, ja meillä Suomessa on ollut asiantunteva proviisoripohjainen apteekkitoimiala. Tällä hetkellä tietysti nyt, kun sitten miettään vielä, miten apteekkitoimialaa ylipäänsä lähdetään uudistamaan, niin monet ovat kokeneet, että tällä lainsäädännöllä ollaan jo heikentämässä apteekkien toimintaedellytystä, jolloin sitten on helppo sanoa, että no niin, lähdetäänpä sitten uudistamaan koko apteekkitoimiala. Erityisesti apteekkareilla on siellä takaraivossa pelko siitä, että onko tämän tarkoitus nyt sitten viedä esimerkiksi erilaisten kaupan tukkuliikkeiden ja kauppaliikkeiden katetta kasvattamaan koko lääkemyyntiä ja sitä kautta purkaa tämä suomalainen järjestelmä.

On huomioitava se, että tälläkin hetkellä meillä apteekkien lähipalveluverkosto on koko ajan harventunut, ja siinä mielessä monilla pienillä paikkakunnilla nämä apteekit taistelevat kannattavuuden kanssa jo tällä hetkellä. Siinä mielessä toivoisinkin, että ministeri vielä tässä tämän keskustelun aikana toisi esille, millä tavalla me pystymme varmistamaan lääkehuollon kattavuuden haja-asutusalueella.

Apteekkialahan itse on esittänyt, että apteekkiveroa kannattaisi uudistaa jo sitä kautta, että lähdettäisiin ottamaan pohjaksi tämä lääkemyynnin myyntikate tai sitten progression kohdalla sitä kiristämällä — että katsottaisiin kokonaisuutena tätä apteekkialaa, eikä niin kuin tällä hetkellä, että nimenomaisesti pienet apteekit tässä ovat kärsijän paikalla.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Wallinheimo.

16.23 Sinuhe Wallinheimo kok: Arvoisa puhemies! Tämä on kyllä monellakin tapaa erikoinen esitys hallitukselta. Itse kannatan lämpimästi kaikkia niitä toimia, joilla suomalaisten lääkkeitä maksamaa hintaa saadaan alennettua, varsinkin kun Fimean, THL:n ja Kelan vuonna 20 tekemien laskelmien mukaan suomalaiset maksavat Pohjoismaiden korkeimpia lääkkeiden hintoja.

Apteekkien harjoittaman lääkkeiden vähittäismyyntiin osalta tutkimuksen tulos on pysäyttävä. Jos Suomessa olisi käytössä jonkin muun Pohjoismaan hinnoittelujärjestelmä ja Suomen arvonlisäverokanta ja tukkuhinnat pysyisivät samoina, avohuollon lääkekustan-

Pöytäkirja PTK 119/2022 vp

nukset olisivat noin 184—244 miljoonaa euroa alhaisemmat vuosittain. Luulen, että tästä salista ei löydy ketään, joka vastustaisi tällaisen vuosittaisen potin säilymistä suomalaisten taskuissa, varsinkin nyt kun meillä on päällä poikkeuksellisen vaikea inflaatio ja energiakriisi.

Toisaalta, arvoisa puhemies, tähän, eli halvempia lääkkeiden hintoja, hallitus ei tässä esityksessä edes ensisijaisesti tavoittele. Jo tämän esityksen johdannossa hallitus myöntää, että esityksen ydintarkoitus on vähentää valtion lääkekorvausmenoja, jotta tätä rahaa voidaan käyttää hallituksen kriisiin ajautuneen hoitajamitoituksen rahoittamiseen.

Arvoisa puhemies! Tämä on kyllä teiltä, hallituksen jäsenet, aika erikoinen arvovalinta. Sellaisen lääkeuudistuksen sijasta, joka olisi todellakin näkynyt suomalaisten maksamissa lääkelaskuissa, te etsitte säästöjä teidän pulaan ajautuneen hoitajamitoituksenne rahoittamiseen.

Tarve lääkkeiden hinnan isolle reformille kasvaa päivä päivältä. Jo nyt julkisuudessa on ollut uutisia, joiden mukaan kaikilla kansalaisilla ei ole mahdollisuutta ostaa tarvitsemiaan lääkkeitä niiden kalliin hinnan takia. Pysäyttäviä ovat yhtä lailla viestit Kelasta, jonka maksamasta toimeentulotuesta kustannetaan yhä enemmän lääkkeitä vähävaraisille asiakkaille.

Arvoisa puhemies! Oma toiveeni on, että seuraavalla hallituksella riittäisi rohkeutta toteuttaa tämä välttämätön uudistus. Ruotsissa ja Norjassa vastaavat uudistukset on jo tehty, ja niiden tulokset ovat olleet hyviä. Ehkä parhaan pohjan tällaisen uudistuksen toteuttamiseksi antaa Kilpailu- ja kuluttajaviraston vuoden 20 lopussa julkaisema selvitys. Sen sisältämät toimenpide-ehdotukset lähtevät ajatuksesta kehittää apteekkimarkkinaa kuluttaja- ja markkinamyönteisempään suuntaan. Samalla myös yhteiskunnan maksamat lääkekorvausmenot pienenevät ja suomalaisten taloudellinen liikkumatila paranee. Tämän pitäisi olla meidän kaikkien yhteinen tavoite, ei niinkään nykyisten vaalilupauksen rahoitusvajaiden paikkailun.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja al-Taee.

16.26 Hussein al-Taee sd: Arvoisa puhemies! Minulla on tässä vaiheessa moittimisen sijaan kiitokset esitettävänä: Haluaisin tässä vaiheessa kiittää kaikkia niitä apteekkareita, joiden luokse erilaiset ihmiset, jotka tarvitsevat lääkkeitä, ovat tulleet, ja kun Kela ei ollut sitten ehtinyt maksaa heille toimeentulotukea tai muuta tukea, nämä apteekkarit ovat luotolla antaneet lääkkeitä ja sitten odottaneet rauhassa, että nämä henkilöt pääsevät maksamaan. Tällaisia apteekkareita on Suomessa paljon, ja tässä kohtaa heille suuret kiitokset joustavuudesta näiden ihmisten sairauksien parantamiseksi.

Sitten kysymys ministerille: Onko meillä mitään tehtävissä, että voitaisiin tällaisia ihmisiä, joilla on todella niin hätä, etteivät esimerkiksi maksusitoumusta ehdi hakea, tai ehkä eivät halukaan hakea sitä sosiaalitoimelta, jotenkin tässä kohtaa auttaa, niin että aina rahat riittäisivät lääkkeisiin?

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Kiljunen, Kimmo.

16.27 Kimmo Kiljunen sd: Arvoisa puhemies! Minulla ei ole mitään erityistä moittittavaa itse tähän hallituksen esitykseen. Jäin ainoastaan pohtimaan lääkekorvauksia ja omavastuuosuuksia. Minuakin vähän kalskahti korvaan se ajatus, että ei kai tässä nyt ole tavoitteena valtion tilinpitoa tai valtiontalouden kestävyyttä pitää kasassa ja sitä kautta pyrkiä vä-

Pöytäkirja PTK 119/2022 vp

hentämään lääkekorvausmenoja sinänsä? Se ei voi kai olla se lähtökohta, vaan täytyy tunnistaa nyt joka tapauksessa se, minkä edustaja Lindén täällä toi jo esille, että Suomessa omavastuuosuudet, mitkä koskevat lääkekorvauksia, ovat itse asiassa korkeammat kuin muissa Pohjoismaissa.

Tässä kohdassa erityisesti haluaisin kiinnittää huomiota ikäihmisten asemaan, jotka ovat suhteessa ehkä enemmän väestössä riippuvaisia erilaisista lääkekuluista ja toisaalta jotka kuuluvat siihen väestöryhmään, jolla tulot ovat keskimäärin pienemmät kuin muilla, jolloin tämä kuorma tulee hyvin suureksi. Ongelma on myöskin siinä, että omavastuuosuudet tavallaan vuoden alussa kuormittavat niitä talouksia enemmän ja kun erilaiset omavastuuosuudet vielä kasautuvat, niin siinä syntyy kohtuuttomia tilanteita. Onko meillä mitään mahdollisuuksia pidemmässä juoksussa pyrkiä siihen, että pääsisimme pohjoismaiselle tasolle lääkekulujen omavastuuosuuksissa?

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Reijonen.

16.28 Minna Reijonen ps: Kiitos, arvoisa herra puhemies! Arvoisa ministeri! Haluan samalla, kun ministeri on nyt paikalla, nostaa esille lääkehuollon kokonaiskustannuksista semmoisen asian, mihinkä törmään aina silloin tällöin.

Apteekissa töissä ollessani törmäsin hyvin usein siihen, että asiakas sai kolmen kuukauden lääkeannoksen aina Kela-korvattuna kerralla, ja sen voi ottaa apteekista sillä tavalla, että kahden viikon lääkkeet sai olla kotona. Vastaavasti jos asiakas otti vaikka kuukauden lääkeannoksen, se aikajakso, minkä verran lääkkeitä sai olla kotona, jaettiin sillä tavalla, että sai olla noin 4—5 päivän lääkitys kotona, että sai sen seuraavan satsin Kela-korvattuna. Mutta ilmeisesti säädökset ovat siitä vielä tiukentuneet, kun palautetta tulee tuolta asiakaskunnalta. Kuulemma näin hassuja tilanteita tulee, että kun asiakas hakee lääkkeitä apteekista, hän saa jonkun lääkkeen, ja sitten sanotaan apteekista, että tämän toisen lääkkeen saatte seuraavana päivänä. Tilannehan on todella pöyristyttävä, jos asiakas asuu vaikka 50 kilometrin päässä. Asiakas tulee vaikka taksilla sinne hakemaan yhden lääkkeen, hän ei saa kuin sen yhden lääkkeen, ja sanotaan, että tulkaa seuraavana päivänä hakemaan se toinen lääke, ja sitten taas, kun tulee hakemaan, yhtä lääkettä ei saa sitten sillä kerralla. Ihmiset kuitenkin haluavat niitä käyntikertoja niputtaa yhteen, se on kaikin puolin edullisempaa. Jotenkin tämä on aivan hullunkurinen tilanne, että näin menetellään.

Apteekeilla on omat sääntönsä, totta kai, ja niistähän mekin ollaan vastuussa Kelan kautta, ja apteekit eivät tietenkään mielellään niitä lääkkeitä anna etuajassa, koska Kelalla on semmoinen systeemi, että jos lääkkeen hinta on vaikka viisi euroa, mistä Kela korvaa osuuden, niin jos sen antaa liian aikaisin apteekista ulos, niin apteekille tulee 50 euron sakkomaksu. Eivät apteekkarit varmasti siitä tykkää, että jos viiden euron arvoinen lääke annetaan päivää liian aikaisin, niin siitä tulee sakkomaksu Kelalta ja 45 euroa tappiota, kun se lääke on annettu liian aikaisin — vaikka se on asiakkaan kokonaisuuden kannalta varmasti paljon järkevämpää, kun ei ole kysymys mistään semmoisista väärinkäytettävistä lääkkeistä, voi olla joku verenpainelääke tai mikä tahansa Kela-korvattava lääke. Jotenkin tähän toivoisin järkevyyttä. En tiedä, mitä siihen olisi tehtävissä, mutta kyllä tässä olisi tekemisen paikka, että tämä olisi kokonaisuudessaan paljon edullisempi ja myös niitä kyytikustannuksia siinä säästettäisiin, mikä olisi kyllä varmasti asiakkaille paljon ystävällisempi tapa. Tulisi miettiä, miten se voitaisiin hoitaa. Toivottavasti tähän puututaan jatkossa. — Kiitos.

Pöytäkirja PTK 119/2022 vp

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Kyllönen.

16.31 **Merja Kyllönen vas:** Kiitos, arvoisa puhemies! Kiitos ministerille, joka on joutunut tässä kokonaisuudessa monenlaisen myllytyksen piiriin, kun ratkaisua on pitkän ajanjakson aikana yhteisesti yritetty hakea. Ratkaisu varmasti kirpaisee osaa toimijoista enemmän ja osaa vähemmän, sitä ei käy kieltäminen, mutta mielestäni kokonaisuus on kuitenkin kestävä ja vie asioita eteenpäin.

Itse haluaisin kiinnittää huomiota jatkovalmisteluun liittyen juuri tähän laajempaan kokonaisuudistukseen. On oikeastaan kaksi asiaa, jotka tässä meidän järjestelmässä ovat myöskin sellaisia laajemmin perkaamattomia kokonaisuuksia. Toisesta ihan vähän aikaa sitten jätettiin väitöskirjakokonaisuus. HUSin apteekin vastaava proviisori ja väitöskirjatutkija Kirsi Kvarnström on arvioinut, että puolet pitkäaikaissairaista jättää lääkkeensä käyttämättä ohjeiden mukaisesti. Hoitoon sitoutuminen on heikkoa, ja osaaminen, tietotaito, monimutkaisesti saatavilla. Tämä on aika iso kysymys siltäkin kannalta, millä tavalla asiakkaat sitoutetaan hoitoon ja sitä kautta siitä lääkehoidosta saadaan järkevää, toimivaa ja tehokasta.

Toinen kysymys liittyy seniorien ja ehkä myöskin muiden paljon lääkkeitä käyttävien apuun ja tukeen lääkehoidon kehittämisen ja tarkastelun osalta. Muutamissa toimintayksiköissä on tehty asiakkaille lääkearviointeja, ja säästöt ovat yksikkökohtaisesti pienissäkin yksiköissä olleet kymmeniätuhansia euroja. Voi vain miettiä, mitä ne tässä kokonaisjärjestelmässä olisivat. Todennäköisesti miljoonia, jopa kymmeniä miljoonia euroja, kun käytössä pystytään todentamaan olevan aidosti asiakkaan tarvitsemia lääkkeitä ja niillä on vaikutukset, jotka auttavat elämässä eteenpäin, eivät suinkaan hankaloita elämää tai tee siitä mahdotonta. Mutta nämä ovat sellaisia asioita, jotka eivät ole kuluneitten vuosikymmenten aikana edenneet, vaikka niistä on paljon puhuttu. Geriatrit ovat varsinkin ottaneet kantaa näihin lääkehuollon kysymyksiin, samoin kuin alan ammattilaiset lääkepuolelta, mutta tämä vaatii myöskin lainsäädännöllistä pohjaa, jotta on velvoitetta tehdä tällaisia tarkasteluja. Ikävä sanoa näin, mutta olen tässä vuosien varrella havainnut, että ihan pelkät toiveet ja hartaat uskomukset eivät tässä asiassa auta. — Kiitos.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Essayah.

16.34 **Sari Essayah kd:** Arvoisa puhemies! Vielä haluan nostaa esille tämän seikan, että kun meillä puhutaan lääkkeitten hinnoista, niin aika paljon tässä keskustelussa on väärinkäsityksiä ja jopa kuvitelmia siitä, että apteekit suurin piirtein hihasta ravistelevat hintoja lääkkeille. Harva ala on niin vahvasti säädelty. Esimerkiksi reseptilääkkeitten vähittäishinnan ja apteekin saaman myyntikatteenhan kokonaisuudessaan päättää valtioneuvosto tällä lääketaksalla, ja muutoinkin mahdollisuudet tinkiä myyntikatteessa oikeastaan liittyvät pelkästään näihin itsehoitolääkkeisiin. Eli kyllä voisi sanoa, että kuitenkin lääkeyritykset ja valtio päättävät lääkkeitten hinnat, niin että siinä mielessä tämä keskustelu monta kertaa, kun lähdetään vaatimaan sitten näitä uudistuksia, lähtee jo ikään kuin lähtökuopistaan väärille urille.

Pidän kyllä, samoin kuin edustaja Wallinheimo, moitittavana tätä hallituksen lähtökohtaa tälle lainsäädännölle eli sitä, että halutaan nimenomaan sen takia lähteä tekemään muutoksia, jotta saadaan tätä puuttuvaa hoitajamitoitukseen liittyvää rahoitusta kaavittua tätä kautta kasaan. Jos ajatellaan sitä, niin kuin tuossa omassa edellisessä puheenvuorossani

Pöytäkirja PTK 119/2022 vp

toin esille, miten tällä todellakin vaarannetaan näitten haja-asutusalueitten pienien apteekkien olemassaolo, niin onhan tämä aika käsittämätöntä, että kuitenkin siellä apteekkien käyttäjinä on erityisesti sitä ikääntynyttä väestöä, joka nimenomaisesti tarvitsisi terveydenhuollon ammattilaisten tukea, ja monta kertaa sinne apteekkiin on helpompi mennä ja siellä nimenomaan käydä niitä keskusteluita. Monta kertaa se asiantunteva apteekkari havaitsee ja hoksaa sellaisia asioita kansalaisen kanssa keskustellessaan, että ne saattavat omalta osaltaan ennaltaehkäistä ja auttaa sitten ihmistä hakeutumaan esimerkiksi sinne terveydenhuollon yksikköön.

Tämä on minun mielestäni tärkeä asia nyt ymmärtää, että me emme tällä uudistuksella, jossa toki, niin kuin tuossa totesin, on hyvääkin kulmaa, kuitenkin sitten ole heikentämässä nimenomaisesti tätä sote-uudistuksenkin kannalta hyvin tärkeää kattavaa lääkehuoltopalvelua.

Puhemies Matti Vanhanen: Ministeri Sarkkinen.

16.36 Sosiaali- ja terveysministeri Hanna Sarkkinen: Arvoisa puhemies! Kiitoksia monipuolisesta keskustelusta ja tärkeistä näkökulmista.

Ensinnäkin totean, niin kuin edustaja Lindén täällä aloitti keskustelun, että lääkemenot ovat merkittävä erä niin julkiselle taloudelle kuin lääkkeiden käyttäjillekin, joten pidän tärkeänä, että pyritään järjestelmästä tekemään kustannustehokas, pitämään lääkkeiden hinnat kuluttajille kohtuullisena mutta myös julkisen talouden lääkekorvausmenot hillinnässä. Se on vastuullista yhteisten verovarojen käyttöä.

Arvoisa puhemies! Todella Suomessa lääkkeiden omavastuut ovat korkeammat kuin monessa muussa maassa. Tällä esityksellä pienennetään lääkkeiden hintaa myös kuluttajille noin 10 miljoonalla eurolla, eli pieni askel myönteiseen suuntaan myös kuluttajien näkökulmasta, mutta kyllä varmaan iso askel olisi lääkemenojen kohtuullistamiseksi erityisesti paljon sairastavien osalta koko lääkekorvausjärjestelmän ja muiden sairastamisen kulujen yhteen katsominen, esimerkiksi yhdistetty omavastuukatto. Mutta se maksaa paljon rahaa, ja se on ehkä tämmöinen hallitusohjelmatasoinen uudistus, mikäli siihen halutaan lähteä.

Arvoisa puhemies! Tätä esitystä on lausuntokierroksen jälkeen muutettu merkittävästi. On pienennetty tätä taksaleikkauksen kokoa ja lisätty tämä apteekkiveron muutos, mikä korjaa kalliiden lääkkeiden negatiivisen myyntikatteen ongelmaa, ja samalla helpotetaan todella taksamuutosten vaikutuksia apteekkeille ja apteekkiverkkoon. Esityksen sivuilla 36—37 on arvioitu tämän uuden annetun esityksen vaikutuksia apteekkeihin, ja siellä todetaan, että uusia laskennallisesti tappiollisia apteekkeja tulisi suhteellisen vähän eikä mikään uusista tappiollisiksi tulevista apteekkeista, joiden tulos jää alle nolnaan euroon, olisi kuntansa ainoa apteekki. Näin ollen taksamuutos ja apteekkiverolain muutos, tässä muodossa kuin ne on nyt eduskuntaan annettu, eivät vaikuttaisi merkittävästi maanlaajuiseen apteekkiverkkoon ja sitä kautta lääkkeiden saatavuuteen. Eli nimenomaan edustaja Essayahin esiintuoma huoli tästä apteekkiverkon kattavuudesta ja lääkkeiden saatavuudesta on nyt tässä muutetussa esityksessä otettu huomioon.

Arvoisa puhemies! Kokonaisuutena on hyvä muistaa, että apteekit ovat hyvin kannattavia. Tämä on yleisesti ottaen kannattavaa liiketoimintaa, vaikka toki apteekkien välillä on isoja eroja. Tällä esityskokonaisuudella hieman kavennetaan apteekkien voittoja, mutta arvioiden mukaan sillä ei ole merkittäviä vaikutuksia apteekkiverkkoon. Lausuntokierrok-

Pöytäkirja PTK 119/2022 vp

sella nousi esille vahva toive siitä, että apteekkilouden kokonaisuutta tarkasteltaisiin laajemmin kokonaisuutena ja uudistettaisiin. Siihen liittyy varmaan ristiriitaisia odotuksia, niin kuin täälläkin salissa, mutta itse näen tärkeäksi tehdä esimerkiksi tätä taksan ja veron yhteensovitystä ja kokonaistarkastelua.

Arvoisa puhemies! Rationaalinen lääkehuolto on todella olennaista hyvinvoinnin mutta myös julkisen talouden kustannusten kannalta, kuten edustaja Kyllönen täällä nosti esille. Meillä on tässä paljon kehitettävää, ja näen, että tänään ministeri Kiurun esityksen yhteydessä etenevä sähköinen lääkityslista on yksi mahdollisuus parantaa rationaalista lääketoimintaa, mutta toki myös palvelujärjestelmän puolella on varmasti vielä paljon tehtävää.

Puhemies Matti Vanhanen: Keskustelu ja asian käsittely keskeytetään. Asian käsittelyä jatketaan tässä istunnossa päiväjärjestyksen muiden asiakohtien tultua käsitellyiksi.

Asian käsittely keskeytettiin kello 16.39.

Asian käsittelyä jatkettiin kello 19.28.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Nyt jatketaan aiemmin tässä täysistunnossa keskeytetyn asiakohdan 8 käsittelyä. — Avaan keskustelun. Edustaja Reijonen poissa.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin sosiaali- ja terveysvaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan on annettava lausunto.

9. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi rautatiekuljetuslain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 240/2022 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Matti Vanhanen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 9. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään liikenne- ja viestintävaliokuntaan.

Lähetekeskustelua varten varataan tässä vaiheessa enintään 30 minuuttia. — Keskustelu, ministeri Henriksson.

Asian käsittelyssä noudatettiin aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja.

Keskustelu

16.40 **Oikeusministeri Anna-Maja Henriksson** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies, värderade talman! Eduskunnalle on toimitettu rautatiekuljetuslain muuttamista koskeva hallituksen esitys. Esityksessä on kysymys EU:n uuden rautatievastuuasetuksen soveltamisalaan tehtävistä kansallisista poikkeuksista ja muun liikkumavaran käyttämisestä.

Pöytäkirja PTK 119/2022 vp

Rautatievastuuasetus sisältää säännökset muun muassa rautatieyrityksen vastuusta viivästyks- ja peruutustilanteissa sekä vammaisten ja liikuntarajoitteisten matkustajien oikeuksista. Uusitulla asetuksella vahvistetaan matkustajan oikeuksia.

Värderade talman! Det föreslås att järnvägstransportlagen, lagen om transportservice och lagen om vissa befogenheter för konsumentskyddsmyndigheter ändras. Syftet är att i järnvägstransportlagen uppdatera de bestämmelser som gäller nationella undantag och kompletterar Europaparlamentets och rådets nya förordning om rättigheter och skyldigheter för tågresenärer. I lagen om transportservice och i lagen om vissa befogenheter för konsumentskyddsmyndigheter föreslås det att det görs vissa mindre ändringar med anledning av den nya förordningen.

Rautatievastuuasetukseen tehtäisiin kolme erityyppistä kansallista poikkeusta. Ensinnäkin tietyillä päivitettyillä yhteysväleillä lähiliikenteessä poikettaisiin jatkossakin korvausta ja aterial- ja majoittamisvelvollisuutta koskevista säännöistä. Lähiliikenteen luonteeseen kuuluvat lyhyet matkat ja tiheät vuorovälit sekä muiden liikennemuotojen käytön mahdollisuus. Meillä on olemassa korvausta koskevaa kansallista sääntelyä ja käytäntöjä, jotka soveltuvat myös lähijunaliikenteeseen.

Toiseksi EU:n rautatievastuuasetusta ei sovellettaisi jatkossakaan kansainvälisessä liikenteessä, sillä EU-sääntely on päällekkäistä voimassa olevan valtiosopimuksen kanssa.

Uutena poikettaisiin asetuksen soveltamisesta historiallisissa rautatieliikenteen matkustajapalveluissa lukuun ottamatta tiettyjä, voisi sanoa, ydinvaatimuksia.

Asetus sisältää tärkeät säännökset vammaisten ja liikuntarajoitteisten matkustajien oikeuksista. Näihin ei tule tehdä heikennyksiä.

Om det inte finns något biljettkontor eller någon tillgänglig biljettautomat på avgångsstationen eller något annat tillgängligt sätt att köpa en biljett i förväg ska personer med funktionsnedsättning tillåtas att köpa biljetter ombord på tåget utan extra kostnad.

Vammaisilla matkustajilla tulee olemaan asetuksen nojalla oikeus ostaa lippu junasta ilman kustannuksia silloin, kun he eivät voi ostaa lippua etukäteen esteettömästi. Tämän oikeuden ulottamista muillekin matkustajille pohdittiin tarkoin, mutta oikeuden laajentamista ei esitetä, koska lipunmyyntikanavia on useita niin lähi- kuin kaukoliikenteessä ja ne ovat yhä enenevässä määrin saavutettavia.

Muutokset ehdotetaan tulemaan voimaan kesäkuussa 2023 samaan aikaan EU-asetuksen soveltamisen alkamisen kanssa.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Kettunen.

16.43 Tuomas Kettunen kesk: Kunnioitettu herra puhemies! Tosiaan käsittelyssä on hallituksen esitys rautatiekuljetuslain muuttamiseksi ja siihen liittyviksi laeiksi. Kiitän ministeri Henrikssonia asian esittelystä. Tosiaan tarkoituksenahan on päivittää rautatiekuljetuslakiin matkustajien oikeuksia ja velvollisuuksia koskevaa Euroopan parlamentin ja neuvoston uutta asetusta täydentävät, kansallisia poikkeuksia koskevat säännökset. Ja tätä asetustahan ei sovellettaisi kansainvälisessä liikenteessä, eikä sitä kaikilta osin sovellettaisi lähijunaliikenteeseen eikä historialliseen liikenteeseen. Todella hyvä esitys hallitukselta.

Pöytäkirja PTK 119/2022 vp

Puhemies! Haluan tässä myös muistuttaa: Kun perusväylänpitoon on tällä vaalikaudella se 300 miljoonan tasokorotus vuosittain tehty, siitä on tullut paljon hyvää myös rautateille. Mutta haluaisin nytten muistuttaa siitä, että kun puhutaan itäisen ja Pohjois-Suomen saavutettavuudesta, niin kyllä se liikennejärjestelmä vaatii vielä kehittämistä. Kainuulaisena kansanedustajana haluan nostaa esille sen, että kyllä Kainuun kannalta tärkeitä ja kiireellisiä toimenpiteitä muun muassa Savon radalla ovat rautatieliikenteen sujuvuutta parantava Kuopion ratapihakokonaisuuden toteuttaminen ja ennen kaikkea Iisalmi—Kontiomäki-rataosan välityskyvyn parantaminen. Tämä on tärkeää tuoda huomioon siitäkkin näkökulmasta, että saavutettavuus koko Suomessa olisi turvattu jatkossa myös rautateitten osalta.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Kyllönen.

16.45 **Merja Kyllönen vas:** Arvoisa puhemies! Kiitoksia ministeri Henrikssonille. Joku voi ajatella, että kokonaisuus on vähämerkityksinen, mutta itselleni tämä on kyllä varsinainen juhlapäivä ottaen huomioon sen historian, mitä liikenteen parissa olen saanut politiikassa työskennellä, kun ensimmäistä kertaa meille linjataan myöskin siitä, että meillä täytyy olla konkreettisesti syrjimättömyyden ja esteettömyyden periaatteet käytössä. Ja tätä pitää kouluttaa näissä toimijoissa, jotka rautateillä toimivat. Tästä on ollut kyllä viimeisen 10 tai 15 vuoden aikana niin paljon puhetta, miten oikeasti vastataan konkreettisesti esteettömyyden ja syrjimättömyyden periaattein.

Itse tykkäsin erityisesti myöskin siitä kokonaisuudesta, missä analysoidaan tilannetta siinä suhteessa, että vammainen henkilö voi sitten saada myöskin sen lipun ostettua sieltä junasta. Tästäkin on käyty väantöä, että on ollut monia esteellisiä rakennelmia rautatieasemilla tai muutoin on ollut hankala saada lippua. Nyt sekin asia tulee tässä kuntoon. Kiitos ja ylistys!

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Kiljunen, Kimmo.

16.47 **Kimmo Kiljunen sd:** Arvoisa puhemies! Toivottavasti en pilaa edustaja Kyllösen hyvää mieltä tässä esteettömyys- ja syrjimättömyyskohdassa, koska halusin siihen samaan asiaan kiinnittää huomiota. On arvokasta, että tässä vammaisille tarjotaan tämä mahdollisuus.

Ministeri kertoi, että siinä tutkittiin myöskin muita väestöryhmiä. Haluaisin viitata Traficomien aivan viime aikoina tuottamaan tutkimukseen, jossa pohditaan ikäihmisten tilannetta suhteessa digipalveluihin, ja kun tämä lipunmyyntikin on siirtynyt yhä enemmän digitaalisiksi monella tavalla, niin tutkimusten mukaan 44 prosenttia yli 65-vuotiaista on kokenut suuria vaikeuksia julkisissa palveluissa, jotka ovat digimuodossa tuotettuja — suuria vaikeuksia tai eivät kykene lainkaan käyttämään niitä. Kun puhuttiin syrjimättömyydestä ja esteettömyydestä — esteettömyys koskee erityisesti tietysti vammaisia ihmisiä, mutta syrjimättömyys kyllä koskee kaikkia, ja tässä suhteessa meillä on ikäsyryntä aidosti olemassa siinä, että julkiset palvelut siirretään yhä enemmän digitaalisiksi, ei-persoonallisiksi, ja toivoisin, että esimerkiksi ainakin junalippuja voisivat saada ihan aidosti myöskin ikäihmiset ostettua henkilökohtaisesti, ja mieluiten sitten junasta, jos ei se muuten tahdo onnistua.

Toinen huomio, joka tässä oli ja joka oli muissakin puheenvuoroissa täällä esillä, oli tämä poikkeama, joka tulee nimenomaan kansainvälisiin raideyhteyksiin, ja tässä tapauk-

Pöytäkirja PTK 119/2022 vp

sessä tämä kansainvälinen raideyhteys tietysti koskee Suomen ja Venäjän välistä rataa. Ja tässä suhteessa, kun me emme ole täysin sulkeneet Suomen ja Venäjän välistä maarajaa, niin onko mitään mahdollisuuksia, että jonkinlaisella aikavälillä voitaisiin uudelleen harkita tämän Allegro-junayhteyden ylläpitoa, koska meillä joka tapauksessa on rajaliikennettä, joka tapahtuu? Meille on tärkeää se, että emme ikään kuin eristä täysin Venäjän kansaa myöskään Euroopasta, kuten Hodorkovski on ilmaissut hyvin selkeästi, eli hänen lähtökohtansa on, että Eurooppa todella olisi huolissaan siitä, että emme eristä Venäjän kansaa Euroopasta, koska se on juuri sitä, mihin Putinin hallinto pyrkii. Se pyrkii nimenomaan siihen, että se pystyisi lähestulkoon sulkemaan sen Venäjän kansan siihen omaan todellisuuteensa, joka on vääristynyt todellisuus, kuten me hyvin tiedämme, ja jolla viime kädessä jopa nämä julkeat sotatoimet voidaan perustella. Tämä Allegro-yhteys on tärkeä ja mahdollistaa sitten sellaisen luontevan yhteydenpidon, johon meillä joka tapauksessa muuten on sitten mahdollisuus, ja tätä jäin tässä kysymään.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Kyllönen.

16.49 Merja Kyllönen vas: Arvoisa puhemies! Oli ihan pakko pyytää vielä puheenvuoro vastaukseksi edustajakollega Kiljuselle.

Olen siitä iloinen, että EU on tähän ikääntymiseen ja vanhuusstrategiaan ja siihen kokonaisuuteen ottamassa nyt ensimmäisiä askelia, ja uskallan todeta, että sitä kautta erilaisia vaateita on varmasti tulossa myöskin tänne ikäihmis-, senioripuolelle. Kun joskus sanotaan, että EU:n ei pitäisi ottaa kantaa asioihin tai ottaa asioita käsittelyyn, niin kyllä sanon, että tässä asiassa todennäköisesti Suomikin saa vielä hyvällä tavalla huutia, että myöskin tämä esteettömyys ja syrjinnän vastainen työ toteutuu sitten myöskin ikäihmisten osalta, mutta se ottaa tietysti vielä vuosia.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Mäenpää.

16.50 Juha Mäenpää ps: Arvoisa puhemies! Edustaja Kiljunen otti kyllä ihan hyvän asian esiin tuossa, että vanhusten matkustaminen junalla ei ole kovin helppoa nykypäivänä, kun liput pitäisi tilata netistä ja maksaa verkkopankissa. On kuitenkin hyvin paljon vanhuksia, jotka matkustaisivat kyllä junalla mutta eivät saa ostettua lippuja siihen. Eli käteisen rahan käyttö junassa käypänä maksuvälineenä olisi kyllä suotavaa sallia. Monien lippujen kohdalla on niin, että ne joko tilataan netistä tai ostetaan automaattista, ja sitten jos näissä on jotain vikaa, niin se saattaa tuottaa tavallisellekin ihmiselle hankaluuksia, jos junaan noustua siellä ei kelpaa raha, millä monet vanhukset kyllä maksaisivat. Eli kyllä Kiljunen nostama asia on kyllä ihan paikallaan.

Minun mielestäni valtionyhtiö VR:n pitäisi yhä edelleen ottaa maksu vastaan käteisellä siellä. Tämä on todella erikoinen tilanne, että vanhukset, joista monet haluavat käyttää käteistä rahaa, joutuvat matkustamaan sitten jollain muulla välineellä tai jättämään matkan tekemättä, koska tämä lippujen hankkiminen ja käytäntö on mennyt niin vaikeaksi. Ja eritoten voi käydä niin, että vanhus lähtee sitten ajamaan Seinäjoelta Tampereelle, jos pelkona on se, että hän joutuu Parkanon asemalle sen takia, ettei saa hoidettua maksua käteisellä. — Kiitoksia.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Kiljunen, Kimmo.

Pöytäkirja PTK 119/2022 vp

16.53 Kimmo Kiljunen sd: Arvoisa puhemies! En halua nyt virittää pitkälle tätä keskustelua, mikä liittyy tähän digisyrjäytymiseen — siihen meillä on ehkä toiset foorumit — mutta kiitän kyllä edustajia Kyllönen ja Mäenpää, molempia, että huomasitte tämän oman puheenvuoroni merkityksisällön, että tämä on aito, iso, iso ja vakava ongelma. Ja, edustaja Mäenpää, kysymys ei ole ainoastaan vanhuksista, jotka kokevat tätä digisyrjäytymistä suhteessa juniin, koska minä puhuin yli 65-vuotiaista ja me emme kaikki ole kylläkään vanhuksia tuolla määrityksellä, kuten me haluamme sanoa. Yli 65-vuotiaista 300 000:lla ei ole olemassa omaa tietokonetta, heillä ei ole siis olemassa omaa tietokonetta, ja he yksinkertaisesti eivät kykene ainakaan omin välinein ostamaan lippuja, jos ne liput tarjotaan vain digitaalisessa muodossa. Sen vuoksi — kun tässä painotetaan vahvasti tätä syrjimättömyyttä — tämä ikäsyrjäytymys ja digisyrjäytyminen on iso ja vakava haaste suomalaiselle yhteiskunnalle. Yes, hyvä, että me menemme eteenpäin myöskin tässä digitalisatiossa, mutta ”no” sille, että me pudotamme merkittävän osan tämän yhteiskunnan kansalaisia ulos, kyydistä. Ja se ei koske ainoastaan nyt junayhteyksiä, junapalveluja. Meillä on Kelankin palvelut ja veropalvelut, puhumattakaan pankkipalveluista, kaikki tuolla digitaalimaailmassa, ja se tarkoittaa, että meillä on syntynyt toisen luokan kansalaisia tähän yhteiskuntaan.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Piirainen.

16.54 Raimo Piirainen sd: Arvoisa puhemies! Tämä on tärkeä asia, jos ajatellaan kansalaisten palveluja ja niitten saatavuutta. Kun muistelen sitä mennyttä VR:ää, joka oli silloin aikoinaan, niin se oli palvelulaitos — se palveli kansalaisia, ja hinnat olivat kohtuulliset — ja nyt on menty enemmän siihen suuntaan, että katsotaan, mitä jää viivan alle. Palvelutaso on osittain heikentynyt, ja myös kaluston kunnossapito ja kaikki puhtauteen liittyvät asiat ovat jääneet vähän toiselle sijalle.

No, tällä tietenkin halutaan vaikuttaa siihen esteettömyyteen ja syrjimättömyyteen ja kaikkeen muuhunkin, mutta tietenkin toivoisin, että VR myös palaisi vielä tavallaan omille juurilleen ja toimisi kansalaisten palvelujen tuottamisessa ja kansalaisten liikuttamisessa parhaalla mahdollisella tavalla. Paljon on menty tietyissä asioissa eteenpäinkin, mutta on myös menty sitten palvelutasossa taaksepäin. — Kiitoksia.

Puhemies Matti Vanhanen: Ministeri Henriksson.

16.55 Oikeusministeri Anna-Maja Henriksson (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Erittäin hyviä huomioita tässä on tehty. — Täytyy muistaa, että tämä esitys koskettaa nimenomaan tätä kuluttajansuojanäkökulmaa, eli liikenneministeri Harakka varmasti pystyy sitten vastaamaan näihin muihin kysymyksiin, jotka on esitetty. Tässä halutaan parantaa kuluttajansuojaa. Se on koko tämän esityksen ydin. Eli tässä ei heikennetä kenenkään oikeuksia, vaan tässä parannetaan ja parannetaan erityisesti vammaisten ihmisten kuluttajansuojaa. Tämä täytyy pitää mielessä.

Pidän itsekin hyvin tärkeänä sitä, että pystyy ostamaan sen lipun, varsinkin jos on kaukojunista kyse, helposti myös siinä junassa, ja niin kuin edustaja Kiljunen nosti esille, tämä on myös kysymys siitä, että kohdellaan kansalaisia yhdenvertaisesti. Liikennepolitiikassa tietysti VR itse päättää, millä tavalla myy lippuja, ja tänä päivänä tiedetään myös, että kaukojunissa myydään aika vähän lippuja loppujen lopuksi. Suomalaisilla, ainakin niitten tie-

Pöytäkirja PTK 119/2022 vp

tojen perusteella, mitkä myös tässä hallituksen esityksen perusteluissa tulevat esille, käytäntö on mennyt siihen, että yhä useampi ostaa sen lipun etukäteen.

Kaiken kaikkiaan, puhemies, tämä esitys on kuluttajansuojaa vahvistava esitys, ja pidän myös tärkeänä sitä, että kun tätä käsitellään valiokunnassa, käydään myös nämä näkökohdat, jotka on tässä keskustelussa nostettu esille, lävitse sopivalla tavalla.

Kiitos myönteisestä palautteesta, ja kiitos myös edustaja Kyllöselle — oli ilo kuulla, että tämä on juhlan päivä.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin liikenne- ja viestintävaliokuntaan.

10. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi asunto-osakeyhtiölain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 250/2022 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Matti Vanhanen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 10. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään ympäristövaliokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 30 minuuttia. — Keskustelu, ministeri Henriksson.

Asian käsittelyssä noudatettiin aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja.

Keskustelu

16.58 Oikeusministeri Anna-Maja Henriksson (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies, värderade talman! Hallitus on antanut eduskunnalle esityksen asunto-osakeyhtiölain muutokseksi, jolla laajennetaan osakkaan muutostyöoikeus koskemaan yhteisten tilojen, kuten porrashuoneen ja ulko-oven, esteettömyyden parantamista. Ehdotuksen mukaan muutokseen sovellettaisiin vastaavia periaatteita kuin huoneiston sisällä tehtävään muutokseen. Tällaisia muutoksia voivat olla esimerkiksi sisäänkäynnin luiska, kaiteet, sähköinen ovenavaus ja porrashuoneen valaistuksen parantaminen.

Toiseksi ehdotetaan yhtiökokouksen enemmistöpäätöksenteon helpottamista vanhoissa yhtiöissä siten, että vanhat yhtiöt voivat toteuttaa kestäväää asumista edistäviä uudistuksia uudisrakentamisen tahtiin. Edellytyksenä on, että uudistusta yleisesti pidetään merkittävästi asumisen kestävyyttä edistävänä. Ei riitä, että esimerkiksi taloyhtiön isännöitsijä ja hallitus ovat sitä mieltä. Ehdotus täydentää voimassa olevan lain sääntelyä yhtiökokouksen päätöksellä toteutettavista uudistuksista. Tällainen uudistus voi olla esimerkiksi paikalliseen energiantuotantoon, jätehuoltoon tai kierrätykseen liittyvän uuden innovaation tai palvelun käyttöönotto.

Tavoitteiden toteuttamisen keinoissa sovellettaisiin myös asunto-osakeyhtiölain yleisiä säännöksiä muun muassa osakkaiden yhdenvertaisuusperiaatteesta ja vastikevaikutuksesta.

Pöytäkirja PTK 119/2022 vp

Värderade talman! Det föreslås ändringar av lagen om bostadsaktiebolag. Det ska bli lättare att på initiativ av aktieägaren och på dennes bekostnad förbättra tillgängligheten i de gemensamma lokaler och utrymmen som hör till bolagets byggnad och fastighet. Det föreslås också att beslutsfattandet i gamla bolag ska underlättas när det gäller sådana renoveringar som främjar hållbart boende så att gamla bolag i samma takt som nya bolag kan ta i bruk sådana nyordningar som allmänt kan anses främja hållbart boende.

En förnyelse kan genomföras med majoritetsbeslut redan då den håller på att bli etablerad i samband med nybygge.

Arvoisa puhemies! Osakkaan muutostyöoikeuden laajennus edistää esteettömyyden parantamista osakkaan tarpeiden mukaisesti taloyhtiön yhteisissä tiloissa ilman, että muutoksesta aiheutuisi kustannuksia tai muuta haittaa yhtiölle tai muille osakkaille.

Asumisen kestävyyttä parantavaa uudistusta koskevan päätöksenteon helpottaminen vanhassa taloyhtiössä nopeuttaa esimerkiksi ilmaston lämpenemisen ehkäisemiseksi tarpeellisten uudistusten käyttöönottoa koko taloyhtiökannassa.

Ehdotus mahdollistaa julkisten resurssien tehokkaamman ja tuloksellisemman kohdenuksen esteettömyyden ja asumisen kestävyuden parantamiseen. Tietävästi esimerkiksi esteettömyyden parantamiseen varattua tukea on jäänyt jossain määrin käyttämättä, kun taloyhtiöt eivät syytä ilmoittamatta ole sallineet nyt ehdotettavan laisia muutoksia.

Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian vahvistamisen jälkeen. — Kiitos.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Rehn-Kivi.

17.01 Veronica Rehn-Kivi r: Arvoisa puhemies, värderade talman! Tillgänglighet är en viktig förutsättning för att personer med funktionsnedsättning eller någon form av funktionshinder ska kunna leva ett självständigt, betydelsefullt och mångsidigt liv. Jag vill tacka minister Henriksson. Det är fint att regeringen nu tar i ett av hindren för att förverkliga det här.

Förslaget att göra det lättare att på en aktieägars initiativ kunna förbättra tillgängligheten i de allmänna utrymmena i ett bostadsaktiebolag är mycket välkommet. Enbart genom tillgängliga utrymmen kan personer med funktionsnedsättning och personer som lider av något rörelsehinder leva på samma grunder som alla andra. Att kunna röra sig fritt i sin egen hemmiljö ska vara en självklarhet, och det bidrar också till känslan av trygghet.

Arvoisa puhemies! On hienoa, että hallitus on antanut esityksen, jonka mukaan yksittäisen osakkeenomistajan aloitteesta asunto-osakeyhtiö voi ryhtyä parantamaan yhtiön yhteisten tilojen esteettömyyttä. Esitys esteettömyyden lisäämisestä asuntoyhtiössä on minusta tervetullut uudistus ja jopa velvollisuus, kun ajatellaan yhdenvertaisuuden toteutumista. On hyvä muistaa, että meidän kaikkien liikuntakyky heikkenee jossain vaiheessa ikääntymisen myötä mutta jokainen meistä voi joutua myös tilapäisesti esimerkiksi pyörätuolin käyttäjäksi.

Samalla kun asuntoyhtiö tekee päätökset kiinteistön esteettömyyden parantamiseksi, on kuitenkin otettava huomioon, että muutostöiden kustannukset jakautuvat oikeudenmukaisesti ja kohtuullisesti osakkeenomistajien kesken.

Pöytäkirja PTK 119/2022 vp

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Tynkkynen.

17.03 Sebastian Tynkkynen ps: Kiitoksia, kunnioitettu puhemies! ”Ei rauhaa ilman nuoria” — tällä nimellä kulkee juuri julkaistu kokoelma nuorten kirjoituksia. Vammaisaktivisti Ira Kolkkinen käsitteli omassa osiossaan vammaisten ihmisoikeuksia. Linaan seuraavaksi osaa hänen tekstistään:

”Vammaiset konkreettisesti eristetään yhteiskunnallisesta osallistumisesta esteellisyyden avulla. Esteettömät reitit ovat joko täysin olemattomia, hutiloiden tehtyjä vain pakolliset säädökset täyttääkseen, tai ne on piilotettu taitavasti. Hätiköidyistä esteettömyysratkaisuksista esimerkkinä ovat rampit, jotka todellisuudessa ovat Linnanmäen hurjimpiin laitteisiin verrattavissa olevia kuolemanloukkuja, mikäli niistä pitäisi yksin selviytyä. Taustalla lieenee ajatus, että vammaisella on aina avustaja mukanaan. Ei ole. Eikä se ole todellista esteettömyyttä, että ratkaisu toimii asteriskimerkin turvin.”

Arvoisa puhemies! Kirjoitus ravistelee niitä väärä uskomuksia, että meidän esteetön yhteiskuntamme olisi jo hyvällä mallilla. Ei ole. Nyt käsittelyssä oleva hallituksen esitys tuo mukanaan askeleen oikeaan suuntaan. Se vahvistaa mahdollisuuksia esteettömälle asumiselle, siis jokapäiväiselle elämälle. Jatkossa osakkeenomistaja saisi kustannuksellaan tehdä osakehuoneistonsa ulkopuolellakin muutostöitä, jotka parantavat esteettömyyttä. Ja näitä muutostöitä todella tarvitaan, sillä vain hyvin pieni osa asuinrakennuksista on tehty nykyisten esteettömyysvaatimusten aikana.

Meidän on sisäistettävä ajatus, että esteettömät ratkaisut eivät ole haitaksi, mutta niiden puute on, ja vieläpä hyvin ankaralla tavalla. Nyt ehdotetussa laissa esteettömyyttä parantavien muutostöiden ehdoksi on asetettu, ettei niistä aiheudu haittaa yhtiölle tai muille osakkeille. Arvoisa puhemies, tämä varmasti selkeyttää pelisääntöjä, mutta peilataanpa tätä nykytilaan. Tällä hetkellä esteelliset tilat voivat aiheuttaa haittaa asukkaalle. Uskomatonta mutta totta on, että asukkaalla ei ole oikeutta teettää niihin edes sellaisia muutoksia, jotka eivät olisi muiden asumiselle tai kukkarolle haitaksi. Yhtiö on voinut halutessaan kieltää muutostyön. Mikä logiikka? Tämä on taas yksi osoitus, miten juurtunutta vammaisten syrjintä voi yhteiskunnassamme olla. Sitä ei välttämättä edes tiedosteta, mutta kun tällaisia epäkohtia nostetaan esille, on lainsäätäjän velvollisuus reagoida, ei odotella.

Kolkkinen totesi kirjoituksessaan osuvasti, kuinka vammaisena ihmisenä pukumiesten oivalluksia saa odottaa kaikessa rauhassa. Toivon, että tämän oivalluksen osalta odottelut on nyt odoteltu. — Kiitos.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Kiljunen, Kimmo.

17.07 Kimmo Kiljunen sd: Arvoisa puhemies! Tämäkin hallituksen esitys on aivan erinomainen. Hienolla tavalla otetaan tässäkin tämä syrjimättömyys ja esteettömyys esille. Minusta siinä olisi yksi, kaksikin seikkaa lisähuomiona, vain täydentää tätä keskustelua.

Hienoa, että osakas voi ottaa tämän asian esille ja myöskin omalla kustannuksellaan tehdä näitä tarvittavia muutostöitä. Itse soisin kyllä, että jos tätä esteettömyyttä kohennetaan missä tahansa asunto-osakeyhtiötalossa, niin lähtökohtana pitäisi olla, että osakeyhtiö vastaisi näistä kuluista. Kannattaa huomioida, että vammaiset ihmiset — mihin tässä edustaja Tynkkynenkin viittasi hyvässä puheenvuorossaan — ovat keskimäärin pienituloisempia ihmisiä kuin normaali väestö, jolloin tässä voisi asunto-osakeyhtiö kokonaisuudessaan

Pöytäkirja PTK 119/2022 vp

mieluiten kantaa sen vastuun, ja on ikään kuin hätävara sitten, että omalla kustannuksella tehtäisiin.

Tässäkin palaisin siihen edelliseen aiheeseen, kun puhuttiin näistä junalipuista ja siinä olevassa syrjimättömyydestä, että tämä esteettömyysongelma ei koske pelkästään vammaisia ihmisiä. Ikääntymisen myötä myöskin meidän toimintakykymme heikkenee ihan aidolla tavalla, ja muun muassa kynnykset ja jopa hissittömyys monissa taloissa ovat erityisesti iäkkäille ihmisille suuri ongelma. Siinä suhteessa soisi myöskin, että tässä tunnistetaan — ja tunnistetaankin sama, ei tässä nyt ole estettä siinä, että tämä samalla palvelee myöskin ikäihmisiä, joille ehkä liikkuminen tulee hankalammaksi ikääntymisen myötä, jolloin he saisivat kohennettua sitä esteettömyyttä tältä osin.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Tynkkynen.

17.09 Sebastian Tynkkynen ps: Kiitoksia, arvoisa herra puhemies! Haluaisin konkretisoida meille kaikille vielä tätä nykyisin vallitsevaa tilannetta seuraavalla tavalla. Jos tämä asia ei ikään kuin ole lämmittänyt ihmistä tarpeeksi vielä tästä vammais- ja erityisnäkökulmasta, niin jokainen voi pohtia omalle kohdalleen — myöskin vammattomat ihmiset — sitä tilannetta, että meillä on todellakin tällainen lainsäädäntö, että jos nyt millä tahansa syyllä olisi vaikka auto-onnettomuus tai mikä tahansa ja vammaudut, ja sinulla on omistusasunto jossain kerrostalossa ja siellä ei ole hissiä, siellä ei ole mitään erilaisia ratkaisuja, mitä tarvittaisiin, että pääset omalle asunnolle, niin yhtäkkiä oletkin siinä tilanteessa, että voi olla, että omistat asunnon, mutta et pysty käyttämään sitä. Olisit valmis tekemään muutostöitä, mutta taloyhtiö kieltää niiden tekemisen, ja yhtäkkiä ikään kuin menetätkin mahdollisuuden asua siinä rakkaassa talossa, missä olet pitkään asunut. Eli tämä ei koske pelkästään ihmisiä, jotka tällä hetkellä ovat vammaisia — tai kuten tässä edustaja Kiljunen hyvin totesi, myöskin ikäihmisiä — vaan tulevaisuudessa meitä kaikkia. — Kiitos.

Puhemies Matti Vanhanen: Ministeri Henriksson.

17.10 Oikeusministeri Anna-Maja Henriksson: Kiitos, arvoisa puhemies, ja kiitos edustajille rakentavista puheenvuoroista ja tästä kannatuksesta, minkä tämä esitys on saanut.

Tässähän huomattavasti parannetaan nyt vammaisten ja myös muitten tarpeita itse tuoda esille, että minulla on nyt tarve saada muutosta tähän meidän taloyhtiöömme ja olen valmis sen itse kustantamaan. Tämä on merkittävä parannus nykytilanteeseen, ja niin kuin muun muassa edustaja Tynkkynen nosti esille, tilanne on tällä hetkellä sellainen, että se ei ole Suomen kaltaiselle oikeusvaltiolle kunniaksi, kun tiedetään, että meille jokaiselle suomalaiselle on tärkeää pystyä liikkumaan meidän oman kotimme ulkopuolella ja liikkumaan arkielämässä sillä tavalla, että arkielämä sujuu, ja tämä oikeus kuuluu kaikille.

Tässä edustaja Kiljunen nosti esille myös sen, että tämä olisi ollut hyvä tehdä siinä muodossa, että taloyhtiö vastaisi näistä kustannuksista. Sille on olemassa kyllä myös perustelut, miksi tätä ei ole niin tehty. Me lähdemme siitä — ylipäänsä asunto-osakeyhtiölaki lähtee siitä — että asunto-osakeyhtiön asukkaitten pitää pystyä ennakoimaan, minkälaisia asumiskustannuksia jokapäiväisestä asumisesta tulee. On myös vanhempia ihmisiä, jotka asuvat asunto-osakeyhtiöissä, ja kun tässä puhuttiin siitä, että meillä on myös vähävaraisia vanhuksia, niin on, mutta hekin asuvat näissä taloyhtiöissä, ja myös heille saattaisi olla

Pöytäkirja PTK 119/2022 vp

kohtuutonta, jos olisi toinen henkilö, joka tarvitsee näitä esteettömyystoimenpiteitä. Sen takia tätä asiaa on mietitty ja punnittu, ja ratkaisu on se, että näitä muutostöitä voi tehdä mutta ne saa tehdä sitten omalla kustannuksella. Sen on katsottu olevan myös sen asunto-osakeyhtiön kannalta ja myös kaikkien asukkaiden kannalta se paras ratkaisu kuitenkin tähän. — Kiitoksia.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin ympäristövaliokuntaan.

11. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi yrityksen saneerauksesta annetun lain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 251/2022 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Matti Vanhanen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 11. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään lakivaliokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 30 minuuttia. — Keskustelu, ministeri Henriksson.

Asian käsittelyssä noudatettiin aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja.

Keskustelu

17.13 Oikeusministeri Anna-Maja Henriksson (esittelypuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Täytyy katsoa, että on oikeat paperit ja oikea hallituksen esitys. — Hallitus on antanut eduskunnalle esityksen, jolla pannaan täytäntöön hallitusohjelman tavoitteita toteuttavat muutokset yrityksen saneerausta koskevaan lainsäädäntöön. Tämä esitys on jatkoa viime kevään esitykselle, jolla pantiin täytäntöön EU:n maksukyvyttömyysdirektiivin edellyttämät muutokset yrityksen saneerausta ja yksityishenkilön velkajärjestelyä koskevaan lainsäädäntöön. Nyt annetussa esityksessä on vielä erikseen arvioitu, miten yrityksen saneerausta koskevaa lainsäädäntöä voitaisiin parantaa kansallisista lähtökohdista ja suomalaisten yritysten tarpeisiin. Tavoitteena on erityisesti edistää yritysten mahdollisuutta päästä riittävän varhaisessa vaiheessa joutuisaan ja kustannuksiltaan kohtuulliseen saneerausmenettelyyn.

Esityksessä ehdotetaan, että saneerausmenettelyä sujuvoitettaisiin ja yksinkertaistettaisiin menettelyyn liittyviä vaiheita karsimalla ja keventämällä. Velallisen taloudellista tilaa koskevaa perusselvitystä ei enää laadittaisi yhtä laajana, yksityiskohtaisena ja aikaa vievänä asiakirjana kuin tähän saakka, vaan sen esitys- ja toimittamistapaa tiivistettäisiin ja tehostettaisiin. Saneerausmenettelyn edetessä tehtävien tuomioistuimen välipäätösten määrää karsittaisiin, ja tuomioistuimen ja selvittäjän välistä tehtävänjakoa tarkistettaisiin. Tämä suoraviivaistaisi menettelyä ja vähentäisi tuomioistuimen työvaiheita.

Värderade talman! Regeringen föreslår ändringar av lagen om företagssanering och lagar som har samband med den. Målet med de ändringar som föreslås i propositionen är att

Pöytäkirja PTK 119/2022 vp

främja företagens möjligheter att i ett tillräckligt tidigt skede ha tillgång till ett smidigt saneringsförfarande till skäligen kostnader. Vi vill att saneringsförfarandet ska bli smidigare och enklare. Genom de ändringar som föreslås vill regeringen också förhindra missbruk i anslutning till saneringsförfarandet.

Arvoisa puhemies! Lisäksi esityksessä ehdotetaan, että velallisten saneerausmahdollisuuksia parannettaisiin laajentamalla velallisen mahdollisuutta järjestellä sopimusvastuitaan. Jatkossa velallinen voisi selvittäjän suostumuksella vetäytyä sellaisesta ennen saneerausmenettelyn alkamista tehdystä sopimuksesta, jolla velallinen on sitoutunut muuhun kuin rahamääräiseen mutta silti velallista taloudellisesti kuormittavaan suoritusvelvollisuuteen ja josta vetäytyminen on saneerauksen toteuttamisedellytysten turvaamiseksi välttämätöntä. Sopimuksen ennaikaisen päättymisen vuoksi suoritettava korvaus olisi velallisen saneerausvelkaa ja kuuluisi siten velkajärjestelyjen piiriin. Ehdotuksen tarkoituksena on parantaa sellaisten yritysten saneerausmahdollisuuksia, joita muuten uhkaisi konkurssi.

Velalliselle turvattaisiin myös entistä paremmat mahdollisuudet saada saneerausohjelma vahvistettua nopeasti eli kaikkia saneerausmenettelyyn tavanomaisesti liittyviä menettelyvaiheita läpikäymättä. Tämä toteutettaisiin laskemalla saneerausohjelman nopealle vahvistamiselle asetettua velkojaenemmistövaatimusta.

Tämän lisäksi esityksessä ehdotetaan, että samaan aikaan vireillä olevien yrityssaneeraus- ja konkurssihakemusten sekä toistuvien yrityssaneeraushakemusten käsittelyä tehostettaisiin ja velallisen oikeudenkäyntiavustajaa ja -asiamiestä koskevia säännöksiä tarkistettaisiin. Tarkoituksena on puuttua saneerausmenettelyyn liittyviin väärinkäytöksiin ja ennalta ehkäistä erityisesti sellaisia saneeraushakemuksia, joiden tarkoituksena ei ole aidosti yrityksen saneerauksen toteuttaminen vaan ainoastaan yrityksen konkurssiin asettamisen perusteeton viivästyttäminen. Tehostamalla tällaisten hakemusten käsittelyä voidaan vähentää niistä tuomioistuimille aiheutuvaa työtä ja torjua niistä velkojille aiheutuvaa vahinkoa.

Lopuksi: Esityksellä korjattaisiin myös eräitä saneerauskäytännössä ilmenneitä epäkohtia. Täsmennyksiä tehtäisiin muun muassa saneerausohjelman raukeamista, saneerausmenettelyyn liittyvää takaisinsaantia sekä selvittäjän palkkiota ja kustannusten korvaamista koskeviin säännöksiin.

Ehdotettujen lakien on tarkoitus tulla voimaan keväällä 2023. — Kiitoksia.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin lakivaliokuntaan.

12. Hallituksen esitys eduskunnalle kaupparekisterilaiksi ja elinkeinotoimintalaiksi sekä eräiksi niihin liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 244/2022 vp

Lähetekeskustelu

Asia lähetettiin talousvaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan on annettava lausunto.

Pöytäkirja PTK 119/2022 vp

13. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi ulkomaalaislain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 100/2022 vp

Valiokunnan mietintö HaVM 20/2022 vp

Ensimmäinen käsittely

Puhemies Matti Vanhanen: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 13. asia. Käsittelyn pohjana on hallintovaliokunnan mietintö HaVM 20/2022 vp. Nyt päätetään lakiehdotuksen sisällöstä. — Valiokunnan puheenjohtaja, edustaja Purra.

Keskustelu

17.18 **Riikka Purra ps** (esittelypuheenvuoro): Herra puhemies! Esittelen hallintovaliokunnan mietinnön. Esityksessä muutetaan ulkomaalaislakia siten, että kansainvälistä tai tilapäistä suojelua saavien alaikäisten henkilöiden perheenjäsenen ja muun omaisen osalta poistetaan toimeentuloa koskeva vaatimus oleskeluluvan saamiseksi. Samalla muutetaan lapsen alaikäisyyden määrittämistä perheenkokoamista koskevissa tilanteissa koskevaa säännöstä. Esityksen tavoitteeksi kerrotaan suojelua saavien alaikäisten perustuslaissa ja kansainvälisessä sopimuksessa taatun perhe-elämän suojan ja lapsen edun toteutumisen edistäminen. Tavallisesti oleskeluluvan myöntäminen edellyttää, että ulkomaalaisen toimeentulo on turvattu. Tämä on koskenut pääsääntöisesti myös alaikäisiä perheenkokoajia. Toisaalta siitä on voitu kuitenkin poiketa, jos siihen on poikkeuksellisen painava syy tai lapsen etu sitä vaatii. Nyt lakia muutetaan siis tältä osin.

Valiokunnan saaman selvityksen mukaan toimeentulovaatimus ei ole merkittävässä laajuudessa ollut suojelua saavien huoltajille tehtyjen kielteisten päätösten peruste, koska siitä on poikettu lapsen edun vuoksi laajasti. Valiokunta pitää kannatettavana, että lainsäädäntö saatetaan vastaamaan vakiintunutta ratkaisu- ja oikeuskäytäntöä. Valiokunnan mukaan toimeentuloedellytyksen poistaminen edistää suojelua saavien henkilöiden perhe-elämän suojaa ja lapsen etua. Samalla valiokunta korostaa, että muut laissa säädetyt oleskeluluvan edellytykset, esimerkiksi yleisen järjestyksen, turvallisuuden tai kansanterveyden vaarantamiseen liittyvät seikat, tulee aina selvittää huolellisesti. Samoin valiokunta pitää välttämättömänä, että oleskelulupa voidaan jatkossakin jättää myöntämättä, jos tapaukseen liittyy lapsen hyväksikäyttöä tai perheenyhdistäminen Suomessa olisi muutoin vastoin lapsen etua.

Valiokunta kiinnittää myös huomiota siihen, että toimeentuloedellytyksen poistaminen voi lisätä Suomen houkuttelevuutta turvapaikkamaana ja alaikäisten hyväksikäyttöä maahantulon välineenä. Valiokunnan saaman arvion mukaan, mikäli hakemusmäärissä ei tapahdu merkittävää muutosta, toimeentuloedellytyksen poistamisen seurauksena myönteisten päätösten voidaan arvioida nousevan korkeintaan noin kymmenellä päätöksellä vuosittain. Muutoksen vaikutuksiin kuitenkin liittyy sellaisia epävarmuustekijöitä, kuten edellä mainittu mahdollinen alaikäisten hyväksikäyttö maahantulon välineenä, että valiokunta pitää tärkeänä, että muutoksen vaikutuksia seurataan tarkoin.

Arvoisa puhemies! Lapsen perheenyhdistämistä koskevissa tilanteissa edellytys lapsen alaikäisyydestä on jatkossa sidottu perhesidehakemuksen vireilletuloajankohtaan hakemuksen ratkaisuhetken sijaan. Muutoksen taustalla on Euroopan unionin tuomioistuimen antama ratkaisu, joka koskee perheenyhdistämisdirektiivin soveltamisalaa ja tilanteita,

Pöytäkirja PTK 119/2022 vp

joissa lapsi on hakijana. Ehdotettu muutos koskee kaikkia tilanteita, joissa lapsi on osapuolena perhesidehakemusprosessissa. Valiokunta pitää muutosta yhdenvertaisuuden näkökulmasta perusteltuna.

Arvoisa puhemies! Hallintovaliokunnan päätösehdotuksena eduskunta hyväksyy lakiehdotuksen muutettuna yhdellä asiaa selventävällä tarkennuksella. Mietintöön sisältyy kaksi vastalauseetta, yksi hylkäämisestä, toinen pykälämuutoksesta.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja al-Taee.

17.22 Hussein al-Taee sd: Arvoisa puhemies! Meillä on tapauksia, joissa esimerkiksi Afganistanista on tullut alaikäinen lapsi ja hänen hakemustaan on ratkaistu niin kauan, että hän on ehtinyt täyttää vuosia, ja näin ollen perheen yhdistäminen on ollut mahdotonta, koska siihen on vaadittu tiettyjä tuloja, mitä tällä ihmisellä — ensin lapsella, myöhemmin aikuiseksi tullessa — ei ollut. Tässä laissa tarkennetaan tätä mahdollisuutta siitä näkökulmasta, että jos alaikäisenä on tullut Suomeen ja asia on pantu vireille perheen yhdistämisestä ennen kuin on täyttänyt 18, niin silloin mahdollistetaan vanhempien maahantulo.

Erityisesti Afganistanin tilanne on edelleen erittäin huolestuttava, ja Talebanin nousu ja vallankäyttö maassa on johtanut erityisesti naisten aseman huononemiseen mutta myöskin esimerkiksi vähemmistöjen, kuten hazaroiden, joukkotappamisiin — puhutaan tämmöisestä kuin ”hazara genocide”. Onkin hyvä, että me Suomessa pyrimme näitä nuoria auttamaan siinä, että heidän vanhempansa — niin hazaroiden kuin muiden — pystytään pelastamaan tänne Suomeen.

Tässä on myöskin ulottuvuus, joka liittyy yleisesti kotoutumiseen. Ihminen, jolla on perhettä ympärillä, on tutkimusten mukaan sellainen ihminen, joka pystyy kotoutumaan asuinmaahansa paremmin. Tällä lainsäädännön muutoksella on todella hyvät perustelut.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Mäenpää, poissa. — Nyt edustaja Mäkynen.

17.24 Jukka Mäkynen ps: Arvoisa herra puhemies! Olen tässä syksyn mittaan ihmetellyt näitä lukemattomia lakialoitteita, joilla edistetään ja helpotetaan humanitääristä maahanmuuttoa. Ihmettelen sitä siksi, että näitä lakialoitteita tulee jatkuvalla syötöllä juuri nyt, kun Suomi kärsii ylivelkaantumisesta eivätkä verotulot riitä enää alkuunkaan julkisen sektorin menoihin. Nyt tässä taas esitetään, että kansainvälistä tai tilapäistä suojelua saavien alaikäisten henkilöiden perheenjäsenen tai muun omaisen osalta poistetaan turvattua toimeentuloa koskeva edellytys perheenjäsenen tai muun omaisen oleskeluluvan saamiseksi. Ehkä minä jollain tavalla ymmärrän, että kansainväliset sopimukset velvoittavat Suomea ja suomalaiset ovat avuliaita, mutta tämä maahanmuuton jatkuva edistäminen on mennyt kansanomaisesti ilmaistuna aivan överiksi.

Minusta myös tuntuu, että humanitääristä maahanmuuttoa yritetään kutsua virheellisesti työperäiseksi maahanmuutoksi. Moni on myös huomannut, että suomalaisten hätään ja auttamiseen ei enää keskitytä täysipainoisesti. Tästä olen itsekin huolissani. Onko meillä oikeasti enää varaa ottaa sadoittain lisää väkeä kolmansista maista, varsinkin kun Ruotsissa on tutkittu, että vain kolme sadasta maahanmuuttajasta on oikeita turvapaikanhakijoita, ja maailmalla tiedetään varsin tarkkaan, että Pohjoismaissa saa parhaimmat tuet ja siten elämisen mahdollisuuden edes tekemättä itse mitään sen eteen? Juuri tällainen hölmöläisten toiminta altistaa väärinkäytöksille ja luo vetovoimatekijän, koska me annamme siihen

Pöytäkirja PTK 119/2022 vp

mahdollisuuden. Ruotsi on meille jälleen varoittavana esimerkkinä. Kuten perussuomalaisten vastalauseessa todetaan: toteutuessaan hallituksen esitys tulee luomaan jälleen yhden vetovoimatekijän humanitääriselle maahanmuutolle, ja se tulee näkymään niin sanotusti ankkurilapsi-ilmiön yleistymisenä.

Arvoisa puhemies! Olemmeko me suomalaiset liian sinisilmäisiä, ettemme näe sitä, että meitä saatetaan käyttää hyväksi? Voin vastata, että me perussuomalaiset emme ole. Muis-takaa, että jos otamme tänne jatkuvasti lisää väkeä humanitäärisistä syistä, tämä kaikki myös maksaa. Mistä ihmeestä meidän rahamme riittävät tähän, kun ne rahat eivät riitä edes suomalaisten avuntarvitsijoiden auttamiseen? — Kiitos.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Purra.

17.27 Riikka Purra ps: Arvoisa herra puhemies! Ulkomaalaislakia halutaan tällä kertaa muuttaa siis niin, että suojelua saavien alaikäisten perheenjäsenten tai muiden omaisten osalta poistetaan turvattua toimeentuloa koskeva vaatimus näiden oleskeluluvilta. Mietin, aivan kuten edellinenkin puhuja, kuinkakohan mones vastaava esitys tämä on. Yksitellen jokainen viime kauden pieni kiristys maahanmuuttopolitiikkaan on tällä hallituskaudella kumottu ja menty voimalla ohi. Hallitus haluaa näillä esityksillä lisätä maahanmuuttoa maista, joista saapuvien tulijoiden kotoutumisennuste on käytettävissä olevan tiedon va-rassa heikko tai jopa olematon. Tällä nimenomaisella esityksellä hallitus vieläpä haluaa rohkaista vanhempiaan lähettämään alaikäisiä tai alaikäisinä esiintyviä lapsiaan vaarallisil-le matkoille saadakseen itse oleskeluluvan. Perussuomalaiset esittääkin tämän koko esityk-sen hylkäämistä. Ankkurilapsi-ilmiö on todellinen, eikä sitä tule missään tapauksessa edis-tää, ja tämän myös hallintovaliokunta toteaa yksimielisesti.

Lakimuutos lisää humanitääristä maahanmuuttoa Afrikasta, Lähi-idästä ja Keski-Aasi-asta. Suomi on OECD:n surkeimpia epäonnistujia kotouttamisessa, jos tarkastellaan edellä mainittujen ryhmien työllisyysastetta, tukirippuvuutta, koulumenestystä tai vaikkapa ri-kollisuutta. Kotoutumisen epäonnistumisen osoitus on myös se, että rahoja — velkarahoja — kotoutumiseen on kuitenkin viskelty menemään enemmän kuin monessa muussa maas-sa. Samaan aikaan me autamme, kuten kuuluu, ukrainalaisia Ukrainan lähialueilla, Suo-messa. Suojaa tarvitsevia on saapunut maahan pitkälti yli 40 000.

Arvoisa puhemies! Esityksessä väitetään, että perheenyhdistäminen tukee menestykse-kästä kotoutumista. Tästä ei ole kuitenkaan minkäänlaista luotettavaa tutkimusta tai dataa. Vaikuttavuusarviot ovat jälleen kerran tässäkin hallituksen esityksessä puutteellisia. Jokai-sen esityksen kohdalla meille sanotaan, että tämä ei ole iso juttu, tämä on aika pieni, ei mer-kitystä, ei kustannuksia. Kuitenkin kun katsomme maahanmuuttopolitiikan kokonaisuut-tamme, olemme jo merkittävästi erkaantuneet muista Pohjoismaistakin. Nyt, kun Ruotsi vielä rajoittaa maahanmuuttoa selvästi, olemme Pohjolassa kummajainen. Se tarkoittaa si-tä, että keräämme houkutustekijöillämme Suomeen kaikki ne, jotka Pohjois-Eurooppaan päättävät tulla. Oleskeluluvan saamisen helppous, antelias sosiaaliturva ja palvelut takaa-vat sen.

Arvoisa puhemies! Se, että ankkurilapsi tai alaikäinen saa tuoda maahan serkkunsa il-man esteitä tai toimeentulovaatimuksia, on erittäin huono muutos. Jokainen asioita realis-tisesti katsova ymmärtää, että tällä on merkittäviä negatiivisia ja kauaskantoisia vaikutuk-sia maahanmuuttopolitiikkaan, julkistalouteen ja yhteiskuntaan. Siksi perussuomalaiset esitti valiokunnassa esityksen hylkäämistä.

Pöytäkirja PTK 119/2022 vp

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Kiljunen, Kimmo.

17.30 **Kimmo Kiljunen sd:** Arvoisa puhemies! Jollain tavalla oli hieno päivä kuunnella näitä puheenvuoroja tähän asti, mutta nyt kun tuli kysymys tästä... — Anteeksi, se on nyt piilossa tuolla, mutta onko se auki? Mikrofoni on auki. Joo, se ei näkynyt.

Arvoisa puhemies! Tähän saakka on ollut hienoa kuunnella näitä puheenvuoroja, mutta nyt me tulimme vähän erikoiseen kulmaan kuunneltuani edustaja Mäkysen ja Purran puheenvuorot. Tässä käytettiin tällaisia sanoja, että tällä hallituksen esityksellä, joka nyt tässä ollaan sitten jossain kohdassa hyväksymässä, luodaan uusi ”vetovoimatekijä humanitaariselle maahanmuutolle”. En oikeastaan ymmärrä, mistä tässä on kysymys, koska humanitaarisessa maahanmuutossa eivät olennaisia ole vetovoimatekijät vaan työntekijät, ne tekijät, jotka aiheuttavat humanitaarista pakolaisuutta, humanitaarisia syitä siihen, että joudutaan etsimään suojaa, elinolosuhteita muissa yhteiskunnissa kuin omassa maassa. [Jukka Mäkysen välihuuto]

Kansainvälinen yhteisvastuu ja ihmisoikeuspolitiikka lähtevät liikkeelle siitä, että kaikissa olosuhteissa sivistysvaltio — siis korostan: sivistysvaltio — antaa suojaa sellaiselle ihmiselle, joka joutuu vainotuksi tai joutuu mahdollisesti jopa väkivallan kohteeksi, jos oma maa ei kykene antamaan aidosti sitä suojaa. Ja tässä suhteessa meidän täytyy tehdä voitavamme, se, että nämä työntekijät poistuvat tästä maailmasta. Silloin ei kannata viitata siihen, että joistakin osoitteista tulevat ihmiset ovat tässä suhteessa parempia — täällä viitattiin ukrainalaisiin — kuin jostakin toisesta osoitteesta tulevat ihmiset, jotka yhtä lailla lähtevät joko sodan oloista pois tai ennen kaikkea vainotoimien alta pois.

Eli nämä työntekijät ovat se iso asia, johon meidän pitäisi puuttua, ja toivoisin, että edustajat Mäkynen ja Purra kiinnittäisivät tähän seikkaan huomiota. Te olette kuitenkin vastustamassa myöskin kehitysyhteistyötä, kehitysapua, jolla pyritäisiin kohentamaan elinolosuhteita näissä yhteiskunnissa, joissa on näitä työntekijöitä poispäin, jotka ovat kriisiherkkiä yhteiskuntia.

Tässä suhteessa Suomi osoittaa — ja tälläkin aloitteella osoittaa — sitä sivistysvaltioluonnetta ja sisäistä humanismia päätöksenteossa, mitä me tässä haluamme. Me haluamme tukea niitä ihmisiä, jotka ovat haavoittuvimpia. Maailmallinen yhteisvastuu ei tässä suhteessa tunne rajoja.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Reijonen.

17.33 **Minna Reijonen ps:** Kiitos, arvoisa herra puhemies! Tässä ollaan nyt käsittelemässä ulkomaalaislakia, ja keskustelun kuluessa olen ihan mielenkiintoisia havaintoja tehnyt. Tässä valiokunnan puheenjohtaja Purra käytti ihan hyvän puheenvuoron, ja jäin miettimään, kun hän nosti esille, että helpotetaan tätä maahanmuuttoa sillä tavalla — siinä sanottiin jotenkin tällä tavalla — että myös ”muiden omaisten osalta”. Jäin miettimään, mitä tämä tarkoittaa. Miten se ”muut omaiset” määritellään? Ovatko he kenties serkkuja, vai voivatko he olla ihan serkun serkkuja? Hyvähan se olisi vähän tietää, miten tämä määritelly menee. Ainakin itseäni jäi nyt kovasti vaivaamaan, että on hyvä tietää, mitä on se ”muiden omaisten osalta”, miten se määritellään, koska sen ei välttämättä tarvitse hirveän lähiomainen sitten olla. Sehän voi olla serkku tai serkun serkku tai mitenkä tämä menee, mutta ihmeellinen juttu, että näin anteliaasti tätä nyt helpotetaan. — Kiitos.

Pöytäkirja PTK 119/2022 vp

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Mäkyinen.

17.34 **Jukka Mäkyinen ps:** Kiitos, arvoisa puhemies! Minä kysyn edustaja Kiljuselta yksinkertaisen kysymyksen: kun tänne päässyt henkilö on saanut turvapaikan täältä Suomesta, niin miten se perheen yhdistäminen liittyy sen henkilön turvapaikan saamiseen? Kerotkaa se nyt meille muille edustajille, jotka ovat täällä salissa, niin mekin tullaan pikkasen viisaammiksi. — Kiitos.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Mäenpää.

17.35 **Juha Mäenpää ps:** Arvoisa puhemies! Eli hallituksen esitys eduskunnalle ulkomaalaislain muuttamiseksi. Tämähän on osittain aika haasteellinen, ja perussuomalaiset ovat jättäneet tästä vastalauseen. Perusteluissa on kerrottu, että esityksessä ehdotetaan muutettavaksi ulkomaalaislakia siten, että kansainvälistä tai tilapäistä suojelua saavan alaikäisen henkilön perheenjäsenen oleskeluluvan edellytyksenä oleva toimeentuloedellytys poistettaisiin. Näin ollen turvapaikan saaneen, toissijaista suojelua saaneen, kiintiöpakolaisen sekä tilapäistä suojelua saaneen alaikäisen henkilön perheenjäsenen oleskeluluvan edellytyksenä ei enää olisi turvattu toimeentulo. Muutos koskisi myös alaikäisen perheenkokoajan muulle omaiselle myönnettävää oleskelulupaa. Ulkomaalaislain mukaan alaikäisen perheenkokoajan perheenjäsen on hänen huoltajansa. Ulkomaalaislaissa ei ole määriteltä muun omaisen käsitettä. Alaikäisen perheenkokoajan muita omaisia ovat tyypillisesti hänen sisaruksensa ja isovanhempansa.

Ei tällaista lakiesitystä voi hyväksyä. — Kiitos.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Kiljunen, Kimmo.

17.36 **Kimmo Kiljunen sd:** Arvoisa puhemies! Tässä edustaja Mäkyinen esitti minulle suoran kysymyksen, ja yritän vastata suoraan kysymykseen suoraan.

Te kysyitte sitä, miten avittaa ihmisen kotoutumista, turvapaikansaantiprosessia se, että puhumme perheenjäsenistä tai perheestä. Te olette perheellinen mies. Jos ette ole perheellinen siinä mielessä, että teillä olisi vaimo ja lapset, niin teillä on ainakin isä ja äiti. Ja teillä on varmasti käsitys, niin kuin minullakin, mikä on perheen kokonaisuus, mikä on ydinperheen kokonaisuus, ja mitä se tarkoittaa yksilön oman selviytymisen kannalta pitkässä juoksussa, että hänellä on läheisimmät ihmiset läsnä. Se on tässä se asian ydin.

Edustaja Purra tässä totesi aikaisemmin, että pitäisi katsoa nyt Lähi-idästä, Afrikasta ja Keski-Aasiasta tulleita ja nähdä, kuinka meillä kotoutuminen on epäonnistunut. Arvoisa puhemies, voin vakuuttaa, että kotoutuminen epäonnistuu lähestulkoon varmasti, jos ihminen on yksin. Kotoutuksen onnistumista avittaa suuressa määrin, että meillä on perhekokonaisuuksia. Siinä on myöskin jopa niin, mihin usein on viitattu, että ulkomaalaistaustaiset ihmiset ovat syyllistyneet epäsosiaaliseen käyttäytymiseen, huonoon käyttäytymiseen, rikolliseen käyttäytymiseen, ja senkin me tiedämme jo suoraan, että keskeisin kontrolliteknologia, jolla me avitamme sitä, että ihmiset eivät joudu niin sanotusti huonoille teille, on sosiaalinen kontrolli. Sosiaalinen kontrolli muodostuu kaikkein tehokkaimmin ja parhaiten niin, että on perhekokonaisuudet, eikä niin, että ihmiset ovat täysin irrallaan.

Jos teillä oli tästä epäselvyyttä, niin yritin avittaa teitä tässä ymmärryksessä.

Pöytäkirja PTK 119/2022 vp

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Mäkynen.

17.38 **Jukka Mäkynen ps:** Kiitos, arvoisa puhemies! Olen erittäin tyytyväinen, että edustaja Kiljunen kertoi meille kaikille täällä salissa oleville sen totuuden, että nyt tämä niin sanottu ankkurilapsiteoria toimii käytännössä todella hyvin: tänne vaan ankkurilapsi, ja sen jälkeen yhdistetään perhe. Kiitos, edustaja Kiljunen.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Purra.

17.38 **Riikka Purra ps:** Arvoisa herra puhemies! Huomaan, että edustaja Kiljunen ei ainakaan hallintovaliokunnan lausuntoihin tai mietintöihin näissä asioissa ole perehtynyt, sillä valiokunta on useaan kertaan tämän ankkurilapsi-ilmiön ja sen täysin todellisen luonteen nostanut esille. Se ei ole maahanmuuttovastaista propagandaa vaan valitettavasti täytätä totta.

Vaikka me kaikki allekirjoitamme sen, että pakolaisuutta ja siirtolaisuutta ajavat työntekijät, niin mikäli me emme ymmärrä, mitä eroa siinä on, että Ukrainasta tulee Suomeen sotaa pakenevia ihmisiä — Ukraina kun on tuossa melko lähellä meitä — verrattuna siihen, että heitä tulee toiselta puolelta maapalloa kymmenien turvallisten maiden kautta jättämään turvapaikkahakemuksensa juuri tiettyyn maahan, niin suosittelen, että hieman vielä opiskellaan maahanmuuttolainsäädäntöä ja maahanmuuttopolitiikan todellisuutta.

Se, mikäli Suomi eroaa näissä maahanmuuttolinjauksissaan ja regulaatioissaan merkittävästi muista maista, juuri lisää sitä, että meidän houkutustekijämme kasvavat. Kuten puheenvuorossani kuvasin, tällä hetkellä juuri näin on voimakkaasti käymässä. Norja ja Tanska ovat rajoittaneet maahanmuuttoa jo kauan aikaa sitten, ja Ruotsikin on sitä tehnyt viime vuosina, itse asiassa sosiaalidemokraattisen hallituksen toimesta ja nyt sitten tästä syksystä alkaen oikeistohallituksen toimesta. Sen sijaan Suomessa lainsäädäntö menee edelleen täysin eri suuntaan.

No, sitten vielä haluan vastata edustaja Reijosen esiin nostamaan kysymykseen: Hän oli aivan oikeassa siinä, että tosiaankaan tässä esityksessä ei puhuta pelkästään perheenjäsenistä vaan myös muista omaisista, ja me tiedämme, että silloin kun me puhumme tietyistä kulttuureista, joissa perhekäsitys voi olla huomattavan erilainen verrattuna siihen, mitä se on esimerkiksi Suomessa, pelkästään jo se ”muun omaisen” käsite saattaa tarkoittaa oikeastaan mitä tahansa.

Summa summarum, kehotan edustaja Kiljusta lukemaan tämän valiokunnan mietinnön tästä asiasta. Siellä teidän moneen huoleenne ja kysymykseenne vastataan. [Kimmo Kiljunen: Kiitokset tästä!]

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Mäenpää.

17.41 **Juha Mäenpää ps:** Arvoisa puhemies! Kävin tänä aamuna tuolla Hanasaarella, siellä oli semmoinen valiokuntien tapaaminen. Siinä keskustelin jonkun Ruotsista olevan henkilön kanssa, ja hän toi keskustelussamme esille sen, miten huono tilanne Ruotsissa on. Hän sanoi, että ehkä Suomi olisi vielä pelastettavissa.

Eli kyllä tällaiset ankkurilapsihommat pitää vain nyt unohtaa ja käyttää järkeä, eikä esittää mitään hyväntekijää tämän asian tiimoilta, niin kuin edustaja Kiljunen nyt mielestäni tekee.

Pöytäkirja PTK 119/2022 vp

Hän kertoi, että Ruotsissa on tehty tänä vuonna 57 surmaa tai murhaa näissä maahanmuuttajajengien tai maahanmuuttajien ryhmien välisissä yhteenotoissa, ja ei tällaista voi sallia. Jos ankkurilapsien kautta lähdetään tuomaan tänne lisää väkeä, niin tämä pitää mielestäni lopettaa välittömästi, ja tämän tilanteen ei saa antaa pahentua enää yhtään. Että sillä tavalla olen kiitollinen siitä, että perussuomalaiset on jättänyt tästä tämmöisen oman näkemysensä, ja siinä todetaan myöskin, että tämä vaikutusarviointi on ollut puutteellinen. Esityksessä tyydytään toteamaan, että ”on mahdollista, että toimeentuloedellytysten poistaminen kansainvälistä tai tilapäistä suojelua saavien alaikäisten perheenjäseniltä tai muilta omaisilta saattaisi hieman nostaa perhesiteen perusteella tehtyjen hakemusten määriä”. Todennäköisesti nämä lähtevät nousemaan vaan, jos te teette tämmöisen lain, ja minun mielestäni tätä ei saa hyväksyä millään tavalla.

Edustaja Kiljunen, kun te nyt kehuitte niitä perheitä, että ne kotoutuvat täällä hyvin, niin oletteko tietoinen, että Suomessa on myös perheitä, joissa nämä maahanmuuttajataustaisten henkilöiden lapset on uhattu omien sisarusten tai isien puolesta jopa tappaa sen takia, että he ovat olleet liikaa tekemisissä jonkun meidän kulttuurin edustajan kanssa?

Yleiskeskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.

14. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi terveydenhuoltolain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 74/2022 vp
Lakialoite LA 75/2020 vp, 45/2021 vp
Toimenpidealoite TPA 106, 142/2020 vp
Kansalaisaloite KAA 10/2019 vp
Valiokunnan mietintö StVM 21/2022 vp

Ensimmäinen käsittely

Puhemies Matti Vanhanen: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 14. asia. Käsittelyn pohjana on sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö StVM 21/2022 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä. — Yleiskeskustelu, edustaja Lindén.

Keskustelu

17.44 **Aki Lindén sd:** Arvoisa puhemies! En suorita tämän mietinnön esittelyä, koska en ole ollut sinä aikana sosiaali- ja terveysvaliokunnan jäsen, kun tätä mietintöä on käsitelty, mutta minulla oli mahdollisuus 12.5. esittelevänä ministerinä esitellä tämä lakiesitys. Nyt meillä on mietintö sitten valmistunut, ja olen erittäin tyytyväinen siihen mietintöön. Käytän puheenvuoron tästä itse asiasta:

Meillä kaikilla tietysti täällä eduskunnassa on omia tärkeitä painopisteitä, jopa sellaisia, jotka ovat pitkälti motivoineet tänne pyrkimistämme. Minulle hoitotakuun tiukentaminen perusterveydenhuollossa on eittämättä ollut yksi sellainen, ja pidän tätä nyt tehtyä mietintöä ja siihen liittyvää lain hyväksymisen esittämistä ehdottomasti eräällä tavalla yhtenä kohokohdista tämän eduskuntakauden aikana.

Meillähän on ollut hoitotakuu säädettynä siellä vuodesta 2004 alkaen. Silloin oli pääministeri Matti Vanhasen ensimmäinen hallitus, ja oli erinomaista, että silloin säädettiin hoi-

Pöytäkirja PTK 119/2022 vp

totakuusta. Se keskittyi kuitenkin hyvin paljon erikoissairaanhoidon ja siellä vieläpä niin sanottuun somaattiseen eli ruumiilliseen erikoissairaanhoidon ja toimenpidevaltaisiin asioihin. Niinpä lonkkaleikkausjonot, kaihileikkausjonot ja monet muut silloin hyvinkin pitkät jonot lyhenivät merkittävästi vuosien aikana. Nyt ne tietysti koronan aikana ovat jälleen pidentyneet, ja olipa voimassa valmiuslain pykälä, jotka eivät pitäneetkään voimassa näiltä osin hoitotakuusäännöksiä.

Tässä on käynyt Suomen terveydenhuollossa viimeisen kymmenen vuoden aikana sillä tavalla, että kun meillä oikeasti on Suomessa neljä terveydenhuoltojärjestelmää — kuntien vastuulla oleva perusterveydenhuolto, sairaanhoitopiirien vastuulla oleva erikoissairaanhoido, työterveyshuolto ja verraten laaja yksityinen terveydenhuolto, joka osin toimii toki alihankkijana sitten julkisellekin terveydenhuollolle — niin näistä neljästä kolme on voilyymiltään kasvanut ja laajentunut erittäin merkittävästi 2000-luvulla, ja voidaan esittää jopa prosenttilukuja aivan tarkasti, mutta se ei ole nyt tässä olennaista. Yksi näistä kolmesta, perusterveydenhuolto, on polkenut paikallaan — se, joka on ollut yksittäisten kuntien vastuulla — ja siellä erityisesti hammashuollon ja lääkärin vastaanoton sairaanhoidollinen toiminta on lähtenyt jopa rapautumaan ja heikentymään. Tietysti usein selitetään syyksi se, että on ollut vaikea saada lääkäreitä tai hammaslääkäreitä terveyskeskuksiin. Niin ei ole ollut aina. Olen itse ollut Turun kaupungin kunnallispolitiikassa aikoinaan mukana, kun yhtä terveyskeskushammaslääkärin virkaa haki 64 hammaslääkärä ja lääkärin virkoihin oli kymmeniä hakijoita. Mutta siinä vaiheessa, kun toiminta alkaa huonontua, paine vastaanotolla kasvaa, työ tulee yhä raskaammaksi ja samaan aikaan sitten muualla terveydenhuollossa tapahtuu laajenemista, olosuhteiden parantumista ja rahoituksen lisääntymistä, niin ihmiset alkavat käytännössä äänestää jaloillaan.

No, meillä on tietysti monta mahdollisuutta puuttua tähän. Eduskunnan käytössä oleva kova keino on tietysti lainsäädäntö ja toinen on tietenkin rahoitus, ja molempia tässä itse asiassa nyt käytetään, koska teemme lain, joka velvoittaa nyt hyvinvointialueet — eivät jatkossa siis kunnat vaan hyvinvointialueet — huolehtimaan siitä, että terveyskeskusten avosairaanhoidon hoitajan, lääkärin ja muiden ammattilaisten vastaanotolle pääsee merkittävästi nopeammin kuin mikä tällä hetkellä on se käytännön tilanne, ja tässä on merkittävä rahoitus, millä se voidaan käytännössä toteuttaa.

Kun usein on sanottu, että ei sekään riitä, että on laki ja sitten on budjettirahoitusta, niin muistuttaisin tässä, että meillä on mahdollisuus, ja itse kannatan sitä, että me käytämme tässä myös alihankintaa yksityiseltä sektorilta. En nyt esitä mitään prosenttilukuja, kuinka suuri voi olla se yksityiseltä puolelta suoritettujen alihankinnan osuus, mutta se voi olla merkittävästi suurempi kuin se tällä hetkellä on. Väitänkin, että Suomessahan jokainen pääsee tällä hetkellä lääkärille viikossa, mutta käytännössä maksaa silloin itse sen hoidon. Eli kysymys on pitkälti tästä rahoituksellisesta ratkaisusta.

Englannin kielessä perusterveydenhuolto on primary health care ja ruotsiksi primärhälsövärd, ja oikeasti ne pitäisi kääntääkin niin, että ei käytetä sanaa ”perus” vaan ensisijainen terveydenhuolto. Tämä olisi koko sen idea tässä terveydenhuoltojärjestelmässä.

Meillä sosiaali- ja terveysvaliokunnalla oli ennen koronan alkua mahdollisuus tehdä lyhyt vierailu Kööpenhaminaan. Tutustuimme Tanskan parlamenttiin, ja sitten myös tapasimme siellä tietysti oman alamme kansanedustajia. Siinä yhteydessä mieleeni jäi se, että tanskalainen omalääkärimalli toimii niin, että lailla on säädetty, että 1 500 asukasta on se maksimimäärä asukkaita — siis ei potilaita, sillä kaikkihan eivät ole yhden vuoden aikana edes potilaita jostakin tietystä asukasmäärästä. Eli 1 500 on se enimmäismäärä, ja lääkärit

Pöytäkirja PTK 119/2022 vp

käytännössä tyytyvät 1 300:aan vaikka se jonkun verran alentaa heidän ansioitaan, koska se on se asukasmäärä, jonka he pystyvät omasta mielestään hyvin hoitamaan niin, että asukkaat pääsevät aina uudelleen ja uudelleen samalle lääkärille.

Tästä hoidon jatkuvuudesta on erinomaista näyttöä. Koko Norjan väestöä koskien on tehty seurantatutkimus, joka julkaistiin englantilaisessa yleislääkärilehdessä, ja se osoitti, että silloin kun hoidon jatkuvuus perusterveydenhuollossa toteutuu hyvin, silloin vähenevät päivystyskäynnit, silloin vähenevät sairaalahoitojaksot ja itse asiassa silloin paranee myös ikävakioitu kuolleisuus. Eli tämä on niinkin kova lääke, jos vertauskuvallisesti sanotaan, että jos meillä olisi tällainen lääke käytössä, niin me varmasti määräisimme sen pakolliseksi meidän väestölle. Mutta meillä itse asiassa on se lääke, se vain ei ole mikään pilleri, vaan se on järjestelmälääke. Eli nyt täytyy tietenkin jatkokehittämisessä yhdistää tämä hoidon jatkuvuus, omalääkäri- ja omahoitajamalli, tähän nopeampaan hoitoonpääsyyn perusterveydenhuollossa ja ajaa lain voimalla ja budjettirahoituksella läpi perusterveydenhuollon vahvistaminen. Se on koko tämän lain tarkoitus.

Olen erittäin tyytyväinen sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintöön ja myös siihen sisältyviin kahteen lausumaan. — Kiitoksia.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Berg, olkaa hyvä.

17.51 Kim Berg sd: Arvoisa puhemies! Sosiaali- ja terveysvaliokunta sai ennen istuntoaukoa valmiiksi mietinnön hoitotakuun tiukentamisesta. Hoitotakuun tiukentaminen tarkoittaa, että kahden vuoden kuluttua perusterveydenhuollon kiireettömiä palveluita olisi saatava nykyisen kolmen kuukauden sijaan seitsemässä päivässä. Potilaan olisi saatava myös yksilöllinen arvio hoidon tarpeestaan pääsääntöisesti saman päivän aikana. Myös suun terveydenhuollossa hoitoa saisi aiempaa nopeammin, kun sen olisi tapahduttava kolmen kuukauden sisällä aiemman kuuden kuukauden sijaan. Nämä muutokset ovat tarpeellisia ja odotettuja.

Arvoisa puhemies! Hoitotakuu koskisi kaikkien sairauksien hoitoa, joten myös mielen terveyden ongelmien kohdalla ensimmäisen hoitotapahtuman olisi jatkossa tapahduttava seitsemän vuorokauden sisällä yhteydenotosta. Ensikontaktin nopeutuminen näissä tilanteissa on erityisen tärkeää, jotta ongelmien syveneminen entisestään pystytään ehkäisemään.

Terapiatakuun osalta on todettava, että Suomessa on tällä hetkellä käynnissä monia selvityksiä ja ohjelmia, joiden tavoitteena on parantaa erilaisten psykososiaalisten hoitomuotojen saatavuutta. Vaikka tarvittavan hoidon saaminen mielenterveyden ongelmiin on ensiarvoista, ei sen aina tarvitse olla psykoterapiaa, vaan joskus myös muu psykososiaalinen hoito tai interventio voi riittää ja tasapainottaa tilannetta. Osaavan hoitohenkilökunnan puute on kuitenkin todellinen epäkohta myös psykososiaalisten hoitomuotojen kohdalla. Henkilöstön riittävyyden ja jaksamisen varmistamiseksi tarvitaankin määrätietoisia toimia.

Arvoisa puhemies! Hoitotakuun tavoitteena on vahvistaa perusterveydenhuoltoa ja parantaa palveluiden saatavuutta. Tällä hetkellä perusterveydenhuolto on päässyt rapautumaan ja ihmisten pääsyssä hoidon piiriin on selviä haasteita. Tilanne ei saisi olla näin. Pitkät enimmäisajat hoitoonpääsyssä ja liian vähäinen henkilökunta perusterveydenhuollossa ovat johtaneet hoidon viivästymiseen, päivystyspalveluiden ruuhkautumiseen ja erikoissairaanhoidon tarpeiden kasvuun. Pelkällä hoitotakuun kiristämisellä huonoksi päässyttä

Pöytäkirja PTK 119/2022 vp

tilannetta ei tietenkään korjata, mutta siitä on hyvä aloittaa. Ongelmia on päässyt kasautumaan jo liian pitkään. Julkisen terveydenhuollon kautta kaikilla on mahdollisuus ja oikeus saada hoitoa. Se on myös monelle pääasiallinen tai ainoa hoitopaikka, kuten valiokunnan mietinnössä todetaan. Jo näiden syiden takia ongelmiin tarvitaan ratkaisuja ja perusterveydenhuoltoon tehtyä kunnianpalautus.

Arvoisa puhemies! Uudistus ei onnistu ilman osaavaa henkilökuntaa. Lisähenkilöstön rekrytoimiselle on tarvetta, mutta sen lisäksi tarvitaan muutoksia perusterveydenhuollon toimintatapoihin pito- ja vetovoiman lisäämiseksi. Olen iloinen siitä, että hoitoalalle saatiin neuvoteltua monivuotinen palkkaohjelma, joka on yksi veto- ja pitovoimaa luova tekijä. Se ei ole kuitenkaan ainoa keino, vaan myös muihin tekijöihin pitää panostaa tilanteen parantamiseksi hoitoalalla. Tärkeitä ovat myös toimet sen eteen, että perusterveydenhuollossa viihdytään ja siellä jaksetaan töissä. Ratkaisut eivät ehkä ole nopeita, mutta pitkäjänteisten ja määrätietoisten toimien avulla tilannetta pystytään parantamaan. Esimerkiksi työhyvinvointiin, työnjaon sujuvuuteen ja johtamiseen liittyviä keinoja on tarkasteltava ennakkoluulottomasti.

Arvoisa puhemies! Hoitotakuun tiukentaminen on pohjimmiltaan yhdenvertaisuutta lisäävä toimi, sillä sen avulla pyritään varmistamaan, että perusterveydenhuollon palvelut ovat saatavilla tulotasosta ja alueellisesta sijainnista riippumatta kohtuullisen ajan sisällä. Hoitoonpääsyn nopeuttaminen on myös taloudellisesti järkevää. Kun useimmat sairaudet ja vammat pystytään hoitamaan varhaisessa vaiheessa, ennen niiden kärjistymistä, pystytään säästämään hoitokuluissa, joita olisi voinut tulla esimerkiksi päivystyspalveluihin hakeutumisen tai erikoissairaanhoidon tarpeen takia. Taloudellisten seikkojen kanssa vähintään yhtä oleellista on kuitenkin se, että nopeampi hoitoonpääsy vähentää inhimillistä kärsimystä, kun omaan tilanteeseen saa mahdollisimman pian apua. Nopeampi hoito ehkäisee myös ongelmien pitkittymistä ja kasautumista. Hoitotakuun tiukentaminen on merkittävä parannus nykyiseen tilanteeseen, ja sen säätämisellä voidaan sanoa kaikkien voittavan — talouden, yhteiskunnan ja yksittäisen ihmisen.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ledamot Rehn-Kivi, var vänlig.

17.57 Veronica Rehn-Kivi r: Arvoisa puhemies, värderade talman! En försnabbad tillgång till vård är utan tvekan en efterlängtat reform som förebygger ett större vårdbehov, minskar på behovet av dyr specialvård och som bättre än i dag tryggar grundlagens krav på tillräckliga social- och hälsovårdstjänster. Det är ändå omöjligt att ignorera den oro över lagförslagets genomförbarhet som noterats under lagberedningen och som följer av den hårt pressade vårdsektorn. Ett förverkligande av vårdgarantin förutsätter bättre och mer konkreta planer på hur vi förkortar vårdköerna. Om detta inte görs står hela lagförslaget på spel samtidigt som vi riskerar att ytterligare pressa våra vårdare.

Förutom de nyanställningar inom social- och hälsovården som vårdgarantin kommer att förutsätta kräver lagförslaget också att en permanent förändring av primärvårdens verksamhetsmodell görs. I klarspråk betyder det att alla aktörer inom social- och hälsovården måste tas med i arbetet, både den offentliga, den privata och den tredje sektorn.

För att kunna förverkliga vårdgarantin måste vi kunna starta från ett rent bord utan långa vårdköer. Det innebär också att de privata social- och hälsovårdsproducenterna utnyttjas i högre grad än i dag genom köpavtal och servicesedlar, vilket också vi i social- och hälsovårdsutskottet betonar i vårt betänkande.

Pöytäkirja PTK 119/2022 vp

Arvoisa puhemies! Hoitoonpääsyn viivästyminen voi pahentaa potilaan tilannetta, vaikeuttaa hoitoa ja lisätä kustannuksia. Pyrkimys nopeuttaa hoitoonpääsyä on siten epäilemättä toivottava uudistus, mutta toteuttaaksemme lyhennetyt odotusajat on ratkaisevan tärkeää varmistaa riittävät resurssit sosiaali- ja terveydenhuollossa. Jonot ei-kiireelliseen hoitoon ovat viime vuosina kasvaneet suuriksi. Hoitotakuun toteuttaminen edellyttää, että voimme aloittaa puhtaalta pöydältä, ja tämä on mahdollista ainoastaan hyödyntämällä yksityisen sektorin palvelutarjontaa yhä enenevässä määrin.

Hyvinvointialueilla tulee olemaan suuria haasteita toiminnan aloittaessa vuoden alussa. Palvelustrategian on painotettava perusterveydenhuollon vahvistamiseen ja kaikkien resurssien käyttämiseen järkevällä tavalla sekä annettavien palveluiden laadun että taloudellisten tosiasioiden kannalta. Vain tällä tavalla voimme päästä sote-uudistuksen tavoitteiden toteutumiseen.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Reijonen, olkaa hyvä.

18.00 Minna Reijonen ps: Arvoisa herra puhemies! Perussuomalaisten valiokuntaryhmä pitää tärkeänä esityksen tavoitteita perusterveydenhuollon kiireettömään hoitoon pääsyn nopeuttamiseksi, sillä perusterveydenhuollon hoitoonpääsyssä on vakavia epäkohtia. Kun hoitoon, tutkimuksiin tai kuntoutukseen ei pääse ajoissa, terveydentilan ongelmat, sairaudet ja vaivat pitkittyvät, kasautuvat ja lisäävät taloudellisia kustannuksia ja inhimillistä kärsimystä. Vakavat epäkohdat korostuvat myös mielenterveyspalveluiden suhteen, kuten esityksen käsittelyyn yhdistetyssä toimenpide- ja kansalaisaloitteessa on tuotu esiin.

Asiantuntijakuulemisessa saadun selvityksen perusteella on kuitenkin epätodennäköistä, että esityksellä saavutetaan sille esitettyjä tavoitteita. Valtiovarainministeriön laskelmien mukaan Marinin hallituksen lainsäädäntöuudistusten taloudelliset vaikutukset ovat systemaattisesti osoittautuneet alimitoitetuiksi hyvinvointialueiden rahoituksessa. Hallituksen hyvinvointialueille osoittamassa rahoituksessa on merkittäviä puutteita, ja tämän lisäksi sote-alaa vaivaa yhä paheneva työvoimapula, jonka ratkaisemisessa hallitus on epäonnistunut ja omilla toimillaan koronapandemian sekä vuoden 2022 hoitajien työtaistelun aikana jopa pahentanut tilannetta. Hoitotakuun toteutuminen on keskeisesti kiinni hyvinvointialueiden rahoituksesta. Nyt kuitenkin käytännön tilanne on se, että hyvinvointialueet asetetaan tilanteeseen, jossa ne joutuvat päättämään, leikataanko perusterveydenhuollosta vai erikoissairaanhoidosta. Tämä on tilanne esimerkiksi Etelä-Savon ja Lapin hyvinvointialueilla, joiden osalta Savonlinnan ja Länsi-Pohjan sairaaloiden ympärivuorokautinen päivystys on mahdollistettu laissa mutta päivystyksen jatkamisen mahdollistavaa lisärahoitusta ei ole sisällytetty budjettiin tai rahoitusmalliin. Tilanne on siis kestävä.

Arvoisa herra puhemies! Suomessa mielenterveyspalveluiden saatavuus on riittämätöntä. Palveluihin pääsy riippuu pitkälti paitsi palveluita tarvitsevan henkilön asuinpaikasta myös hänen maksukyvystään. Tilanne on erityisesti lasten ja nuorten osalta kestävä. Palveluita tarvitseva joutuu usein odottamaan palveluihin pääsyä aivan liian kauan, minkä seurauksena ongelmat pahenevat. Monet joutuvatkin hakeutumaan yksityissektorin kalliisiin palveluihin, kun julkisiin palveluihin ei pääse kohtuullisessa ajassa. Kyseessä on vakava yhteiskunnallinen epäkohta, joka aiheuttaa myös yhteiskunnalle merkittäviä kustannuksia muun muassa työkyvyttömyyden muodossa.

Perussuomalaisten valiokuntaryhmä pitää mielenterveyspalveluiden riittämätöntä saatavuutta vakavana ongelmana, johon käsittelyssä oleva esitys ei sisällä ratkaisua. Tästä syys-

Pöytäkirja PTK 119/2022 vp

tä perussuomalaisten valiokuntaryhmä esittää vastalauseessaan, että terveydenhuoltolaikiin lisätään toimenpidealoitteen ja kansalaisaloitteen mukainen pykälä, jolla mielenterveyden häiriöiden hoitoon tarpeelliseksi todettu hoidollinen psykoterapia ja muu psykososiaalinen hoito määritellään osaksi perusterveydenhuoltoa. Tämän lisäksi tulemme esittämään myöhemmin, esityksen toisessa käsittelyssä, lausumia hoitotakuun toteutumisen edistämiseksi.

Arvoisa puhemies! Teen perussuomalaisten vastalauseeseen sisältyvät pykälämuutosehdotukset. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Mäkynen Jukka, olkaa hyvä.

18.04 Jukka Mäkynen ps: Kiitos, arvoisa herra puhemies! Kannatan edustaja Reijosen tekemiä esityksiä. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Nurminen, olkaa hyvä.

18.04 Ilmari Nurminen sd: Arvoisa puhemies! On hienoa, että me saatiin tämä hoitotakuuesitys nyt valiokunnasta tänne eduskunnan saliin. Tämä on monella tavalla historiallinen ja tärkeä esitys, ja tätä on valmisteltu meillä valiokunnassa pitkään ja hartaasti. Pääsääntöisesti asiantuntijat tukivat tätä tavoitetta.

Tässä koko esityksessähän on kyse siitä, että me saadaan resursseja ja vahvistusta etenkin sinne perusterveydenhuoltoon ja ennaltaehkäisyyn eli siihen, että ihmiset pääsevät yhä aikaisemmassa vaiheessa hoitoon ja me pysytään myös tällä tavalla — varsinkin nyt, kun tämä sote-uudistus tulee — tätä kokonaisuutta rakentamaan niin, että resursseja pystytään sinne perusterveydenhuoltoon saamaan. Me tiedetään, että meidän hoitoonpääsy on tällä hetkellä hyvin eriarvoista ja meidän koko järjestelmä on hyvin eriarvoinen. Ne, joilla on varallisuutta tai jotka asuvat tietyillä alueilla, pääsevät hoitoon nopeammin, ja monet joutuvat roikkumaan pitkään jonoissa. Tämä on kaikella tavalla niin tasa-arvo- ja yhdenvertaisuus- kuin oikeudenmukaisuusteko, ja on hienoa, että eduskunta nyt säättää tämän.

Tähän lakiesityksen toteuttamiseen on arvioitu nämä määrärahat, jotka sisältyvät tähän esitykseen. Tässä esityksessähän vahvistetaan sitä, että ihminen pääsee seitsemässä päivässä kiireettömään hoitoon ja että heti ensimmäisenä päivänä, kun hän ottaa yhteyttä, hänelle tehdään hoidon tarpeen arviointi. Lisäksi myös hammashoidossa nykyisestä kuudesta kuukaudesta vähennetään kolmeen kuukauteen tämä kiireetön hoito. Eli monella tavalla me pystytään nyt vahvistamaan ja nopeuttamaan sitä ihmisten hoitoonpääsyä.

Me keskusteltiin valiokunnassa paljon tästä henkilöstöresurssista ja tästä henkilöstötilanteesta, joka on akuutti ja ihan selvä haaste ja ongelma. Tämän ratkaisemiseksi alueiden pitää tehdä näitä toimenpiteitä, joilla tätä alan pito- ja vetovoimaa vahvistetaan. Mutta me kirjattiin tähän valiokunnan mietintöön myös esityksiä siitä, että nyt alueiden pitää käyttää laajasti myös eri palvelutuotantoa siihen, että tähän tavoitteeseen päästään. Eli, kuten edustaja Lindénkin täällä aiemmin puheenvuorossa sanoi, me tarvitaan järjestöjä ja yksityistä sektoria ja hyviä ja muita kilpailutuksia ja ostopalveluita alueilla, jotta tähän meidän määrittelemään tavoitteeseen alueet pääsevät.

Lisäksi me valiokunnassa tehtiin kaksi lausumaa, jotka sisältyvät tähän mietintöön. Toinen käsittelee tätä terapiatakuuta, jota me käsitelimme tämän hallituksen esityksen ohes-

Pöytäkirja PTK 119/2022 vp

sa. Valiokunta pitää tärkeänä, että tätä terapiatakuualoitetta viedään eteenpäin, ja aloite oli myös muissa valiokunnissa käsittelyssä, ja valiokunnan mietintöön kirjattiin se, että nyt täytyy selvittää nämä koulutuspolut ja vahvistaa tätä koulutusta ja henkilöstön saatavuutta, että tähän tavoitteeseen päästään. Eli lausumalla edellytetään tekemään ne tulevat askelmerkit, joilla tähän terapiatakuuseen myös päästään tulevaisuudessa. Valiokunnassa tästä oli laaja yksimielisyys ja yhteisymmärrys. Sinällään tämä hoitotakuuesitys myös parantaa terapiapalveluita siinä, että kun ihminen tarvitsee ja hakee hoitoa, niin hänelle pitää se ensimmäisenä antaa ja ohjata sinne palveluiden piiriin, ja sitä kautta on tärkeätä, että meidän terveydenhuolto ottaa myös koppia näistä ihmisistä.

Lisäksi valiokunta muotoili toisen lausuman, joka koskee tätä omahoitaja- ja omalääkärijärjestelmän käyttöönottoa. Nyt on tärkeätä, että kun alueella rakennetaan tätä, niin otetaan tämä omahoitajan ja -lääkärin työparimalli käyttöön, koska meillä on laaja tutkimusnäyttö myös siitä, että tällä me saavutetaan parhaimmalla tavalla sen perusterveydenhuollon vahvistaminen ja sitä kautta myös tämä tavoite, joka tällä lailla asetetaan. Me valiokuntana tällä lausumalla edellytettiin nyt jatkovalmistelussa ohjeistuksia myös alueille ja sitä kautta kannustusta tämän mallin toimeenpanoon.

Sinällään tämä esitys on tärkeä, ja nyt alueiden pitää huolehtia, että tähän tavoitteeseen päästään, ja me ollaan hoidettu tähän rahoitus ja työkalut ja tahtotila. Toivon ja kannustan myös meidän uusia hyvinvointialueita nyt tarttumaan tähän esitykseen ja ratkaisemaan nämä kysymykset, joilla perusterveydenhuoltoa vahvistetaan ja ihmisten hoitoonpääsyä nopeutetaan. Se palvelee koko järjestelmää ja luo varmasti kustannussäästöjä mutta on myös sosiaalisesti oikeudenmukainen. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Lindén, olkaa hyvä.

18.09 Aki Lindén sd: Arvoisa puhemies! Pyysin toisen puheenvuoron siksi, että olisin vastannut siihen ainakin lievään kritiikkiin, mitä esitettiin tästä mielenterveysosiosta, mutta edustajakollega Nurminen kävi sen äsken erinomaisen hyvin läpi, joten puutun vain siten toiseen kohtaan, jonka myös halusin tässä yhteydessä todeta: se on nämä taloudelliset vaikutukset. Tässä on arvioitu, että kaiken kaikkiaan ensi vuoden budjetillinen vaikutus hyvinvointialueilla on 68 miljoonaa euroa, seuraavana vuonna 108 miljoonaa, sitten 121 miljoonaa ja sitten 119, eli voidaan sanoa, että kaiken kaikkiaan kokovuotinen vaikutus on hyvinvointialueille noin 120 miljoonaa euroa, joka on sitten otettu huomioon. Kaiken kaikkiaan kuitenkin perusterveydenhuollon kustannusten kasvu tämän vaikutuksesta on noin 200 miljoonaa, mutta vastaavasti säästöjä tulee erikoissairaanhoidosta ja terveyskeskusten vuodeosastohoidosta, jolloin se nettovaikutus hyvinvointialueiden budjettiin on tuo äsken mainitsemani. Tämän halusin vielä tässä yhteydessä todeta.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Berg, olkaa hyvä.

18.11 Kim Berg sd: Arvoisa puhemies! Halusin vielä tähän toiseen puheenvuoroon nostaa sen tärkeyden, että ilman aktiivisia tekoja, kuten näissä monissa hyvissä puheenvuoroissa on tullut esille, emme voi odottaa sitä, että hoidon painopiste tulee siirtymään sieltä erikoissairaanhoidosta perusterveydenhuoltoon. Juuri tämä hoitotakuun tiukentaminen on todella tärkeä askel siihen suuntaan, että saadaan siirrettyä aidosti sitä hoidon painopistettä erikoissairaanhoidosta perusterveydenhuoltoon, ja sitä kautta jokaisella on aidosti mahdol-

Pöytäkirja PTK 119/2022 vp

lisuus saada apua ajoissa ympäri maata jatkossa. Kun perusterveydenhuoltoon pääsy nopeutuu, vähentyy myös kuormitus siellä päivystyspalveluissa ja erikoissairaanhoidossa ja niissä voidaan keskittyä niiden potilaiden hoitamiseen, jotka niihin myös ensisijaisesti kuuluvat.

Samalla halusin myös nostaa esille tärkeän asian, minkä edustaja Lindén ja edustaja Nurminen nostivat esille, mitä tulee tähän omalääkäri- ja omahoitajamalliin, ja mikä on selkeästi selvityksissä ja tutkimuksissa nostettu esille, että tällaisilla malleilla on havaittu olevan monia positiivisia vaikutuksia ihmisten hoidon saamiseen ja ihmisten terveyden parantamiseen. Seitsemän päivän hoitotakuu siis tuo mukanaan paljon hyvää koko yhteiskunnan ja yksittäisen potilaan kannalta, ja myös sen takia meidän ei tule missään nimessä jäädä nyt odottelemaan. Se on ihan fakta ja täysin varma asia, että me tarvitsemme myös keinoja siihen, että meillä on tarpeeksi hoitohenkilökuntaa jatkossa, ja siihen on keinoja löydettävä runsaasti ja useita erilaisia, mutta silti meidän ei tule jäädä odottelemaan tämän seitsemän päivän hoitotakuun säätämisen osalta, koska tämä on ehdottoman tarvittava askel kohti hoidon saatavuuden parantamista Suomessa.

Yleiskeskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.

15. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 177/2022 vp

Valiokunnan mietintö TyVM 11/2022 vp

Ensimmäinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 15. asia. Käsittelyn pohjana on työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan mietintö TyVM 11/2022 vp. Nyt päätetään lakiehdotuksen sisällöstä. — Avaan yleiskeskustelun. Esittelypuheenvuoro, edustaja Pekonen, olkaa hyvä.

Keskustelu

18.13 Aino-Kaisa Pekonen vas (esittelypuheenvuoro): Kiitos, arvoisa herra puhemies! Tässä hallituksen esityksessä ehdotetaan muutettavan naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta annettua lakia. Esityksen tavoitteena on sukupuolten tasa-arvon edistäminen varhaiskasvatuksessa. Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta pitää esityksen tavoitteita kannatettavina ja esitystä tarpeellisenä ja tarkoituksenmukaisena.

Esityksessä ehdotetaan tasa-arvosuunnitteluvuorojen laajentamista koskemaan myös varhaiskasvatusta. Lisäksi sukupuoli-identiteetin tai sukupuolen ilmaisuun perustuvan syrjinnän ennaltaehkäisyä koskevat säännökset laajennetaan koskemaan varhaiskasvatusta. Esityksen mukaan tasa-arvosuunnitelma on työkalu käytännön toiminnan tueksi, ja sen avulla on tarkoitus varmistaa, että tasa-arvotyötä tehdään järjestelmällisesti. Esityksen toimenpiteillä tavoitellaan muutoksia varhaiskasvatuksen parissa työskentelevien aikuisten toimintaan. Esityksen mukaan lähtökohtana on lapsen edun toteutuminen.

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta pitää tärkeänä, että työtä tasa-arvon edistämiseksi tehdään suunnitelmallisesti. Valiokunta pitää perusteltuna, että ehdotetussa sääntelyssä on

Pöytäkirja PTK 119/2022 vp

otettu huomioon varhaiskasvatuksen muusta koulutuksesta poikkeavat piirteet, kuten lasten ikä ja varhaiskasvatuksen eri toimintamuodot.

Valiokuntakäsittelyn aikana nousi esille huoli varhaiskasvatushenkilöstön työmäärästä sekä henkilöstön riittävyydestä. Valiokunta korostaa, että riittävästä henkilöstö- ja taloudellisista resursseista on huolehdittava toimeenpanon mahdollistamiseksi. Valiokunta kiinnittää lisäksi huomiota sivistysvaliokunnan sille antaman lausunnon mukaisesti siihen, että tasa-arvosuunnitelman laatimisen työtaakkaa on mahdollista keventää sisällyttämällä suunnitelma osaksi varhaiskasvatuksen toimipaikan muuta suunnitelmaa, esimerkiksi toimintasuunnitelmaa. Tasa-arvosuunnitelma on mahdollista tehdä myös osana yhdenvertaisuussuunnitelmaa, jota koskeva hallituksen esitys on parhaillaan eduskunnan käsiteltävänä.

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta toteaa lopuksi, että pelkkä suunnitelman laatiminen ei takaa tasa-arvon toteutumista. Käytännössä varhaiskasvatuksessa työskentelevän henkilöstön sitoutuneisuus ja tasa-arvo-osaaminen ovat avainasemassa, jotta tasa-arvotyö on onnistunutta ja tasa-arvosuunnittelulla päästään sille asetettuihin tavoitteisiin. Valiokunta korostaa käytännönläheisen tukimateriaalin, ohjeistuksen ja koulutuksen merkitystä toimeenpanossa.

Arvoisa puhemies! Esitys liittyy valtion 2023 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä. Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.6.2023.

Valiokunta puoltaa lakiehdotuksen hyväksymistä muuttamattomana. Mietintöön on jätetty yksi vastalause.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia esittelystä. — Ja edustaja Mäkynen, Jukka, olkaa hyvä.

18.17 Jukka Mäkynen ps: Kiitos, arvoisa puhemies! Perussuomalaiset pitävät tärkeänä, että yhteiskunnassa tasa-arvo toteutuu, myös varhaiskasvatuksessa. On kuitenkin täysin epäselvää, millä tavalla nyt käsiteltävänä oleva esitys edistäisi tätä tavoitetta. Varhaiskasvatuslaki vaatii jo nykyisellään yhdenvertaisuuden ja sukupuolten tasa-arvon edistämistä, ja varhaiskasvatuksessa jokaiselle lapselle laaditaan henkilökohtainen varhaiskasvatussuunnitelma.

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan kuulemat asiantuntijat katsoivat, että käytännössä toimipaikka- ja yksikkökohtainen velvollisuus ja tasa-arvosuunnitelman laatiminen eivät paranna tasa-arvoa, vaan ainoa vaikutus on hallinnollisen työmäärän lisääntyminen. Ja asiantuntijakuulemisissa esityksen mukaista velvoittavaa tasa-arvosuunnittelua pidettiin ylimittaisena sekä ristiriitaisena.

Vaikutuksia henkilöstön jaksamiseen tilanteessa, jossa varhaiskasvatus on jo nykyisellään kovin säänneltyä ja henkilökunnan työajasta merkittävä osa kuluu erilaisista lakisääteisistä velvoitteista huolehtimiseen, ei esityksessä arvioida — tämä siitä huolimatta, että asiantuntijakuulemisissa kävi ilmi, että alalla esiintyy kasvavaa uupumusta varsinaisen työn ulkopuolisten velvoitteiden toteuttamisen ja niihin liittyvien epämielkkyykokemusten takia.

Arvoisa puhemies! Varhaiskasvatuksen henkilökunnan tulisi voida keskittyä mahdollisimman täysimääräisesti lasten hoitoon ja tukemiseen eli olemiseen lasten kanssa. [Mikko Lundén: Näin on!]

Pöytäkirja PTK 119/2022 vp

Sukupuoli ei ole haitallinen ominaisuus tai stereotypia, joka pitäisi häivyttää silloin, jos se on tyttö tai poika, ja korostaa ainoastaan silloin, kun joku pitää itseään muunsukupuolisenä. Valiokunnan asiantuntijakuulemisissakin todettiin, että sukupuolelle ominaisten piirteiden kategorinen kritisoiminen luo hämmennystä ja turvattomuutta, jonka vaikutukset näkyvät nykyajan kasvaneina mielenterveys- ja irrallisuusongelmina. Lasten pitää antaa olla lapsia, ja heille on annettava kasvurauha sen sijaan, että heidät altistetaan jo päiväkotikäisinä intersektionaaliselle sekoilulle.

Edellä mainituin perustein perussuomalaisten valiokuntaryhmä teki vastalauseen, jossa esitämme esityksen hylkäämistä. Teemme tätä koskevan esityksen asian toisessa käsittelyssä. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Lundén, olkaa hyvä.

18.19 Mikko Lundén ps: Kiitos, arvoisa herra puhemies! Käsitlemme nyt hallituksen esitystä, jolla varhaiskasvatuksen järjestäjät veloitettaisiin laatimaan toimipaikka- tai yksikkökohtaiset tasa-arvosuunnitelmat. Työ- ja tasa-arvovaliokunta kuuli asiaan liittyen lukuisia asiantuntijoita. Kuntaliitto korosti, että suunnitelmallista tasa-arvotyötä toteutetaan jo nykyisellään kokonaisvaltaisesti alle kouluikäisten lasten kasvatus- ja opetustyössä. Esityksen mukainen yksikkökohtainen suunnitelma ei toisi lisäarvoa verrattuna henkilökohdallisiin varhaiskasvatussuunnitelmiin vaan ainoastaan lisäisi hallinnollista työtä. Esityksessä arvioitiin suunnitelmien laatimisen vievän työaikaa kaksi tuntia. Muun muassa Kuntaliitto kuitenkin piti arviota alimitoitettuna ja katsoi, että pohjatyö, tiedonhaku, yhteistyö ja suunnitelman laatiminen veisivät henkilökunnalta huomattavasti enemmän aikaa.

Arvoisa herra puhemies! Meillä Suomessa on maailman koulutetuin ja ammattitaitoisin varhaiskasvatuksen henkilöstö. Merkittävä ongelma kuitenkin on, että henkilökuntaa on toimipisteissä aivan liian vähän ja hallinnollisia velvoitteita, jotka vievät aikaa varsinaisesta varhaiskasvatustyöstä, on aivan liian paljon. Lapset eivät tarvitse varhaiskasvatukseen enempää hallintoa ja kriittistä sukupuoliteoriaa, vaan sitä, että aikuisilla on heille aikaa. Jos hallinnollista taakkaa lisätään, vaarana on, että muita lapsen hyvinvoinnin kannalta tärkeimpiä tehtäviä jää hoitamatta.

Arvoisa herra puhemies! Hallitus on kunnostautunut keksimään kunnille ja hyvinvointialueille lukuisia erilaisia velvoitteita. Lisääntyneiden velvoitteiden hoitamiseen ei hallitukselta kuitenkaan tunnu löytyvän koskaan lisää rahaa, jolla palkata lisähenkilöstöä. Kun henkilöstö on vähissä ja jo valmiiksi kuormitettuna, miksi hallitus haluaa kuormittaa heitä lisäämällä hallintoa entisestään? Kuten edustaja Mäkynen ansiokkaasti äsken totesi: Perussuomalaisten valiokuntaryhmä katsoo, että esityksellä saavutettavat hyödyt ovat olemattomat, mutta se lisää tarpeettomasti byrokratiaa. Tästä syystä esitämme vastalauseessamme, että esitys hylätään. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Mäenpää, olkaa hyvä.

18.21 Juha Mäenpää ps: Arvoisa puhemies! Meillä on käsittelyssä hallituksen esitys eduskunnalle laiksi naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta annetun lain muuttamisesta, ja tämä koko lakiesitys on kyllä ihan täyttä höpöä. Minä olen nyt oikeasti yrittänyt perehtyä tähän, ja minä en tiedä yhtään, mitä konkreettista tämä tuo varhaiskasvatuksen alalle. Ei yhtään mitään. Tämä tuo sinne vähän lisää hallinnollisia töitä. Varhaiskasvatuksen yksik-

Pöytäkirja PTK 119/2022 vp

kökohtainen tasa-arvosuunnitelma — tässä ei ole mitään järjen häivää. Minä löysin täältä muutaman järjellisen lauseen, mutta niidenkin tulkitseminen on aika vaikeaa: "Kun varhaiskasvatuksesta tulee sukupuolitietoisempaa, pystytään sillä paremmin turvaamaan eri sukupuolille yhtäläisiä mahdollisuuksia jo varhaislapsuudesta alkaen." Tämä oli järjellisin lause, minkä minä löysin täältä, mutta minä en nyt tiedä, mitä tässä tarkoitetaan sillä, että siitä tulee sukupuolitietoisempaa — korostetaanko siellä tyttöjä ja poikia, vai mitä tapahtuu?

"Esityksessä ehdotetut toimenpiteet, velvoitteet ja tavoitellut toimintatapojen muutokset, jotka on suunnattu varhaiskasvatuksen henkilökunnalle, kohdistuisivat erityisesti naiseen, sillä kyseessä on erittäin naisvaltainen ala. Vuoden 2014 tietojen mukaan naisten osuus varhaiskasvatuksen henkilöstöstä vaihteli ammattiryhmittäin 93,7–99,9 prosentin välillä." Jos tänne nyt jotain tasa-arvoa haetaan, niin pitäisikö tänne sitten hankkia puolet miehiä töihin? Tämä paperi on jotain aivan käsittämätöntä. "Lisäksi kuulemistilaisuudessa nostettiin esiin muun muassa lasten osallistumisen tavat, sukupuolen moninaisuuden huomioon ottaminen sekä henkilöstön koulutus. Kannanotoissa katsottiin myös, että oppilaitosten tasa-arvosuunnitteluvetoa ei tulisi sellaisenaan laajentaa varhaiskasvatukseen."

Tämä on ihan älyvapaata, että tällaista humppaa pyöritetään täällä — kuinka paljon tähän on mennyt aikaa viranhaltijoilta ja eduskunnan työntekijöiltä? Tämä on aivan naurettavaa pelleilyä. Täällä pitää unohtaa tällaiset hankkeet, joilla yritetään sukupuolia hävittää. Leikkikööt lapset siellä: pojat autoilla ja tytöt nukeilla. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Nurminen, olkaa hyvä.

18.24 Ilmari Nurminen sd: Kiitos, arvoisa puhemies! Ihan lyhyesti vain tuen valiokunnan puheenjohtajan puheenvuoroa ja esittelyä ja valiokunnan mietintöä.

Sinällään olen samaa mieltä siitä, että Suomi tarvitsee laadukasta varhaiskasvatusta ja meidän tulee panostaa varhaiskasvatukseen, ja me olemme sitä jo tehneet. Me ollaan palautettu subjektiivinen päivähoito-oikeus, ja me ollaan puututtu näihin ryhmäkokoihin, me ollaan useissa budjeteissa ulotettu kymmeniätuhansia ihmisiä maksuttomuuden piiriin, ja sitä kautta lapset ovat päässeet laajemmin varhaiskasvatukseen. Siinä tämä hallitus on kyllä tehnyt työtä ja parantanut varhaiskasvatuksen tilaa, ja totta kai tätä työtä on vielä tehtävänä, koska siellä on, sielläkin, henkilöstöpulaa ja työntekijät tarvitsevat myös siellä sitä pito- ja vetovoimaa.

Sitten mitä tulee itse tähän esitykseen, niin ehkä en itse suhtaudu ihan näin pelolla ja olkiukoilla kuin tässä edelliset kollegat valiokunnassa. Ehkä itse ajattelen, että tämä tasa-arvosuunnittelu työkaluna on tärkeä siinä, miten henkilöt pystyvät sitten ohjaamaan sitä lapsien omaa kehitystä, ja siinä, että lapset saavat ja heidän on turvallista kasvaa ihan itsensä ja turvallisesti tukemalla sitä heidän omaa kasvuympäristöään. Tällainen suunnitelma ja sen koulutus ja vahvistaminen kentällä varmasti tukee tätä päämäärää, eikä sinällään ole aihetta näihin pelkoihin, joita tässä edellä olleet kollegat toivat esille.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Pekonen, olkaa hyvä.

18.26 Aino-Kaisa Pekonen vas: Arvoisa puhemies! Ehkä pidän hieman erikoisena työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan puheenjohtajana sitä, että perussuomalaiset täällä salissa

Pöytäkirja PTK 119/2022 vp

vastustavat tasa-arvoa ja tasa-arvokasvatuksen lisäämistä ylipäättänsä yhteiskunnassa aina sieltä varhaiskasvatuksesta lähtien, mistä kaikki ikään kuin lähtee. Te puhutte täällä aivan tavallisesta lastenhoidosta ja aivan tavallisesta varhaiskasvatuksesta, lasten leikistä ja lasten opettamisesta, mutta itse ajattelen, että nimenomaan siitä se lähtee, että sitä tasa-arvoa, tasa-arvokasvatusta, miesten ja naisten välistä tasa-arvoa, tyttöjen ja poikien välistä tasa-arvoa, kaikkien meidän ihmisten välistä tasa-arvoa opetetaan lapsille heti sieltä varhaisesta vaiheesta ihan jo leikin varjolla ja aina siitä lähtien, kun lapset varhaiskasvatukseen menevät. Se kaikki, mitä me opetetaan tasa-arvosta ja yhdenvertaisuudesta sieltä varhaisesta lapsuudesta lähtien, kantaa kyllä varsin pitkälle.

Tässä edustajien Mäkynen ja Lundén puheenvuoroissa nostettiin aika monia huolia esille, joihin myöskin esittelypuheenvuoroissani otin kantaa. Valiokunta on tuossa omassa mietinnössään näihin resursseihin ottanut kantaa ja kantaa myöskin huolta siitä, että siitä pidetään huolta, että riittävät resurssit on, riittävä rahoitus on sille, että me tätä tasa-arvotyötä voidaan siellä varhaiskasvatuksessa tehdä. Ja samalla tavalla, kuten sivistysvaliokunta totesi omassa lausunnossaan, jonka työelämä- ja tasa-arvovaliokunnalle antoi, näitä tasa-arvoasioita voidaan sitten laittaa osaksi jo näihin olemassa oleviin suunnitelmiin, jollain siinä ei ole sitä hallinnollista taakkaa, johon tässä vetoatte.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Mäenpää, olkaa hyvä.

18.28 **Juha Mäenpää ps:** Arvoisa puhemies! Haluaisin edustaja Pekoselta kysyä, kun viittasitte siihen tasa-arvoon ja muuhun. En minä väheksy ollenkaan sitä tasa-arvon merkitystä siellä, mutta voitteko te kertoa jonkun konkreettisen asian, mitä tämä lakimuutos tuo sinne varhaiskasvatukseen parantaen tasa-arvoa? Voitteko kertoa esimerkin, millä tavalla tämä auttaa sitä?

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 177/2022 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.

16. Hallituksen esitys eduskunnalle Euroopan unionin ja sen jäsenvaltioiden sekä Vietnamin sosialistisen tasavallan välillä tehdyn sijoitussuojasopimuksen hyväksymiseksi ja voimaansaattamiseksi sekä Vietnamin kanssa sijoitusten edistämisestä ja suojaamisesta tehdystä sopimuksesta annetun lain kumoamisesta

Hallituksen esitys HE 199/2022 vp

Valiokunnan mietintö UaVM 11/2022 vp

Ensimmäinen käsittely

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 199/2022 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.

Pöytäkirja PTK 119/2022 vp

17. Hallituksen esitys eduskunnalle kansainvälisen merenkulun turvalaitejärjestön perustamisesta tehdyn sopimuksen hyväksymiseksi ja voimaansaattamiseksi

Hallituksen esitys HE 187/2022 vp

Valiokunnan mietintö LiVM 10/2022 vp

Ensimmäinen käsittely

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 187/2022 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.

18. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi vaihtoehtoisella käyttövoimalla toimivan ajoneuvon hankinnan sekä ajoneuvon vaihtoehtoisella käyttövoimalla toimivaksi muuntamisen määräaikaisesta tukemisesta annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 171/2022 vp

Valiokunnan mietintö LiVM 11/2022 vp

Ensimmäinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 18. asia. Käsittelyn pohjana on liikenne- ja viestintävaliokunnan mietintö LiVM 11/2022 vp. Nyt päätetään lakiehdotuksen sisällöstä. — Avaan yleiskeskustelun. Esittelypuheenvuoro, edustaja Kymäläinen, olkaa hyvä.

Keskustelu

18.30 Suna Kymäläinen sd (esittelypuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Liikenne- ja viestintävaliokunta on käsitellyt hallituksen esitystä vaihtoehtoisella käyttövoimalla toimivan ajoneuvon hankinnan sekä ajoneuvon vaihtoehtoisella käyttövoimalla toimivaksi muuntamisen määräaikaisesta tukemisesta annetun lain muuttamisesta. Esitys koskee ennen kaikkea vaihtoehtoisella käyttövoimalla toimivien ajoneuvojen hankintatukien ja muuntotuen hakuaikoja. Esityksen mukaan pakettiautojen ja kuorma-autojen hankintatukien hakuajat jatkuisivat 31.12.2024 saakka ja täyssähköautojen hankintatukien ja muuntotuen haku aika lyhenisi 31.12.2022 saakka. Lisäksi lain voimassaoloaika jatkuisi 31.12.2026 saakka. Esitys liittyy valtion vuoden 2023 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Vähäpäästöisten ajoneuvojen hankinta- ja muuntotukien tavoitteena on uudistaa ajoneuvokantaa nykyisestä vähäpäästöisemmäksi, millä voidaan vähentää liikenteen kasvihuonepäästöjä. Sähkökäyttöisten henkilöautojen hankintaan tai muuntamisen tukemiseen ei ole esitetty määrärahaa vuodelle 2023, joten esitetty hakuajan lyhentäminen on valiokunnan käsityksen mukaan tarkoituksenmukaista hakumenettelyn selkeyden vuoksi tässä vaiheessa.

Valiokunnan saaman selvityksen mukaan täyssähköautojen hankintatukiohjelman päättymisellä arvioidaan olevan tässä vaiheessa vain vähäisiä vaikutuksia täyssähköautojen markkinoihin, sillä markkinoille on muodostunut globaalisti ylikysyntää. Tästä huolimatta valiokunta kiinnittää kuitenkin samalla huomiota siihen, että Suomi on monia muita maita

Pöytäkirja PTK 119/2022 vp

jäljessä sähköautojen yleistymisessä. Tästä syystä lähivuosina voi olla tarpeen palata ajoneuvojen hankintojen tukimenettelyihin.

Positiivisena asiana valiokunta pitää ehdotettua jatkoa vähäpäästöisten paketti- ja kuorma-autojen hankintatukiin. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan esitetty hankintatukien jatko on erittäin tervetullut kuljetusalalle, sillä käyttövoimamuutos raskaassa kalustossa vaatii enemmän aikaa ja investointeja kuin kevyemmässä henkilöautokalustossa. Lisäksi kaasu- ja sähkökäyttöisten paketti- ja kuorma-autojen hankintojen tukeminen vähentää selkeästi myös liikenteen kasvihuonepäästöjä, koska kyseisillä ajoneuvoilla ajetaan keskimäärin enemmän kuin henkilöautoilla ja myös näiden ajoneuvojen polttoaineen kulutus on henkilöautoja suurempi.

Valiokunta ottaa mietinnössään kantaa myös vedyn käyttöönotton edistämisen puolesta. Saadun selvityksen mukaan tällä hetkellä sähkö- ja kaasukäyttöiset ajoneuvot edustavat valtaosaa vaihtoehtoisista käyttövoimista mutta on ennakoitu, että vetykäyttöiset polttokennoajoneuvot yleistyvät autokannassa vähitellen 2030-lukua lähestyttäessä. Asiantuntijakuulemisen mukaan erityisesti raskaassa tavaraliikenteessä suurilla massoilla ja pitkillä etäisyyksillä vetyä käyttävästä polttokennoteknologiasta voi muodostua merkittävä käyttövoimaratkaisu tulevaisuudessa. Valiokunta katsookin, että myös kehittymässä olevien käyttövoimateknologioiden kehittymistä tulisi pyrkiä tukemaan. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan liikenne- ja viestintäministeriössä on myös käynnistetty selvitys vetyajoneuvojen markkinoiden kehittämisestä. Vedyn liikennekäytön edistämiseen liittyen valiokunta ehdottaa eduskunnan hyväksyvän lausuman, jonka mukaan eduskunta edellyttää, että vedyn edistämiseen yhtenä liikenteen käyttövoimana etsitään jatkossa toimivia ja tehokkaita ohjauskeinoja sekä kansallisella että EU-tasolla.

Valiokunta painottaa mietinnössään myös jakeluinfrastruktuurin tukemisen tärkeyttä. Käytännössä kaikki uudet vaihtoehtoiset liikenteen käyttövoimat vaativat merkittäviä panostuksia energianjakeluinfrastruktuuriin, joko lataus- tai tankkausverkostoon. Tähän liittyen valiokunta toteaa, että lataus- ja tankkausverkon kehittämisen edistämiseen on välttämätöntä löytää jatkossa tehokkaita keinoja. Valiokunta myös painottaa fossiilittoman liikenteen tiekartan kirjauksia ja sitä, että on erittäin tärkeää, että osoitetut määrärahat vastaavat jatkossa fossiilittoman liikenteen tiekartassa hankintatuille asetettuja tavoitteita. Lisäksi valiokunta korostaa, että hankintatukien vaikutuksia on välttämätöntä seurata mahdollisia tulevia päätöksiä ajatellen muun muassa siltä kannalta, missä määrin myönnetty hankintatuet mahdollisesti nostavat hintoja ja missä määrin hankinnat ovat lisääntyneet tukien ansiosta.

Arvoisa puhemies! Valiokunta on tehnyt esitykseen pieniä teknisluonteisia korjauksia sekä muuttanut voimaantulosäännöstä siten, että jo vanhan, jo kumotun lain 971/2017 aikana tehtyihin hakemuksiin sovelletaan vanhaa lakia. Valiokunta katsoo, että kaikkien vanhan lain aikana hankintatukia hakeneiden henkilöiden yhdenvertaisen kohtelun varmistamiseksi on ensiarvoisen tärkeää, että kaikki vanhan lain aikana jätetyt hankintatukihakemukset käsitellään sen mukaisesti. Valiokunnan Liikenne- ja viestintävirastolta saaman vahvistuksen mukaan nyt ehdotettavilla muutoksilla vanhan lain voimassaolon aikana viereille laitetut hakemukset voidaan käsitellä lain 971/2017 perusteella.

Arvoisa puhemies! Liikenne- ja viestintävaliokunnan mietintö on yksimielinen.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia esittelystä. — Edustaja Mäenpää, olkaa hyvä. — Mikrofoni.

Pöytäkirja PTK 119/2022 vp

18.36 Juha Mäenpää ps: Arvoisa puhemies! Olen kiinnittänyt tähän huomiota jo aikaisemmin, silloin kun näitä lakeja laitettiin voimaan. Hämmästelinkin jo silloin sitä, miksi kaasuautolla ei ole ollut hankintatukea — siihen konversioon on kyllä ollut tukea. Mielestäni kaasu ja biokaasu ja Hyvinkäällä myytävä luomubiokaasu ovat tulevaisuuden polttoaineita, ja sillä lailla olisin toivonut tietenkin, että tämä hankintatuki olisi jatkunut.

Mutta jos oikein ymmärsin tämän esittelytekstin, niin nyt tällä hetkellä oleva laki lyhenee sillä tavalla, että sähköauton hankintatukea voi hakea vain tämän vuoden loppuun asti, ja olisin halunnut edustaja Kymäläiseltä kysyä: mitenkä on, onko se kaupantekopäivä vai auton saapuminen tässä nyt ratkaiseva siinä, saako sitä tukea vai ei? Tämä on pikkuisen epäselvää. Ja toivoisin, että laki menee läpi sillä tavalla, että se kohtelee oikeudenmukaisesti kaikkia kauppia, jotka on tehty tämän vuoden puolella, sen lain vielä voimassa ollessa. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Reijonen, olkaa hyvä.

18.38 Minna Reijonen ps: Arvoisa herra puhemies! Totta kai tämä tukeminen, niin kaasun kuin sähköautojen tukeminen, on tärkeää, se, että se on tasapuolista, sitten kun tätä keran aletaan taas toteuttaa.

Mutta ihan haluaisin edelleenkin muistuttaa siitä, että kuitenkin meidän pitää huolehtia, että meillä on mahdollista käyttää myös dieseliä ja muita. Kuitenkin menee kauan aikaa ennen kuin kuorma-autoissa nähdään se uudistus, että ne muuttuvat sähköisiksi, ja sillä tavalla se ei ole ihan pikkujuttu, vaan siinä menee varmaan kymmeniä vuosia. Eli tämäkin kannattaa varmasti huomioida ja mahdollistaa sitten tämä käyttö, varsinkin tämmöisenä kriisiaikana, jolloin huoltovarmuuskin on hyvin tärkeää. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kymäläinen, olkaa hyvä.

18.39 Suna Kymäläinen sd: Arvoisa herra puhemies! Edustaja Mäenpää kysyi, mikä on ratkaisevaa, onko se, kun auton saa, ja todellakin ymmärrän tämän kysymyksen, sillä nyt, kun tämä sähköautojen ostobuumi on ikään kuin ylikuumentunut, voi mennä vuosikin ennen kuin sen auton saa. Mutta tässä ratkaisevaa on siis se, että vuoden loppuun asti tämä laki on voimassa, ja kun tätä hankintatukea on haettu tämän lain voimassaolon aikana, niin silloin siihen tukeen on oikeutettu. Eli kaikki ovat tältä osin yhdenvertaisia.

Edustaja Reijoselle tästä dieselistä: On aivan totta, että diesel tulee olemaan varmasti pitkään käyttövoimana, erityisesti raskaassa liikenteessä, mutta henkilöautojenkin osalta varmasti vielä vuosia on edessä. Sen vuoksi hallitus valmistelee tätä ammattidieseltuki-muotoa, jolla pystytään sitten myöskin tukemaan ammattiliikennettä tältä osin.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 171/2022 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.

Pöytäkirja PTK 119/2022 vp

19. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi ulosottokaaren muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 142/2022 vp

Lakialoite LA 22, 35/2022 vp

Toimenpidealoite TPA 81/2020 vp, 29, 42/2021 vp

Valiokunnan mietintö LaVM 14/2022 vp

Ensimmäinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 19. asia. Käsittelyn pohjana on lakivaliokunnan mietintö LaVM 14/2022 vp. Nyt päätetään lakiehdotuksen sisällöstä. — Avaan yleiskeskustelun. Edustaja Mäkynen, Jukka, olkaa hyvä.

Keskustelu

18.40 **Jukka Mäkynen ps:** Kiitos, arvoisa puhemies! Kun kuuntelee velallisten kertomuksia ulosotosta, tulee mieleen, että paljon on Suomessa vielä tehtävä, jotta ulosotto saadaan kohtuulliseksi ja inhimilliseksi. Jotkut ovat saattaneet maksaa vuosia velkaa siten, että kolmasosa palkasta menee ulosottoon eikä velka ole lyhentynyt yhtään, joissakin tapauksissa vain lisääntynyt. Hyviä lakialoitteita on kuitenkin nyt käsittelyssä, kuten ulosotossa kertyneiden varojen kohdentamista siten, että pääomaa maksetaan ensin ja lopuksi korot. Lisäksi on mahdollista saada kaksi vapaakuukautta vuodessa, mikä auttaa velallisia selviytymään yllättävistä menoista.

Ulosoton tarkoituksena ei saisi olla se, että pidetään velallista pitkään velkavankeudessa korkojen ja huomautuskulujen takia. Tämä kasvattaa vain yksityisten ulosottofirmojen tuloista. Myöskään yhteiskunnalle ei ole edullista, että pidetään velallista työkyvyttömänä sen takia, että ulosoton vuoksi ei työtä kannata tehdä. Näin tapahtuu, mutta näin ei saisi tapahtua, vaan ihmiset pitää saada töihin ja niin, että työstä saadulla tulolla voi myös elää.

Kohoavien elinkustannusten takia suojaosuuden korotus tulee todelliseen tarpeeseen. Myös maksuhäiriömerkinnän nopea poistuminen, kun velka on maksettu, on tärkeä muutos, jotta velallinen pääsee nopeammin normaaliin elämään kiinni. Tämä käsittelyssä oleva edustaja Meren tekemä aloite on inhimillinen ja helpottaa arjessa selviytymistä, mutta ei kuitenkaan syrji itse velkojaa. Velatkin tulevat joskus maksetuksi. Lisäksi edustaja Laakson aloite ulosoton vapaakuukausista tulee tarpeeseen, ja se on hyvä tapa auttaa velallista yllättävissä pakollisissa menoissa, kuten esimerkiksi nyt korottuneissa sähkölaskuissa. Monet pienituloiset suomalaiset ovat jo nyt joutuneet tuskailemaan sähkölaskujen kanssa, ja talvella rahat eivät laskuihin enää ehkä riitä. Ilman tällaista vapaakuukausien joustomahdollisuutta lisämenot aiheuttaisivat vain lisää ulosottovelkaa.

Kannatan lämpimästi ulosottokaaren muuttamista inhimillisemmäksi, koska siitä hyötyvät niin velallinen, velkoja ja varsinkin yhteiskunta. — Kiitos. [Mikko Lundén: Olipa hyvä puhe!]

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 142/2022 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Eduskunta yhtyi valiokunnan ehdotukseen lakialoitteisiin LA

Pöytäkirja PTK 119/2022 vp

22, 35/2022 vp sisältyvien lakiehdotusten hylkäämisestä. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.

20. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi terveydenhuoltolain, sosiaalihuoltolain ja sosiaalihuoltolain 52 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 178/2022 vp

Valiokunnan mietintö StVM 22/2022 vp

Ensimmäinen käsittely

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 178/2022 vp sisältyvien 1.-3. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

21. Vahvistamatta jääneenä palautunut laki yhteisestä ilmailualueesta Euroopan unionin ja sen jäsenvaltioiden sekä Armenian välillä tehdystä sopimuksesta (HE 23/2022 vp)

Vahvistamatta jäänyt laki VJL 3/2022 vp

Valiokunnan mietintö LiVM 12/2022 vp

Yksi käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Yhden käsittelyn asiana esitellään päiväjärjestyksen 21. asia. Käsiteltävänä on vahvistamatta jäänyt laki, joka perustuslain 78 §:n mukaisesti voidaan joko hyväksyä asiasisällöltään muuttamattomana tai hylätä. Käsittelyn pohjana on liikenne- ja viestintävaliokunnan mietintö LiVM 12/2022 vp, jossa valiokunta ehdottaa, että vahvistamatta jääneenä palautunut laki hyväksytään.

Keskustelua ei syntynyt.

Eduskunta hyväksyi valiokunnan ehdotuksen lain hyväksymisestä. Lain käsittely yhden käsittelyn asiana päättyi. Asian käsittely päättyi.

22. Vahvistamatta jääneenä palautunut laki lentoliikenteestä Euroopan unionin ja sen jäsenvaltioiden sekä Qatarin välillä tehdystä sopimuksesta (HE 24/2022 vp)

Vahvistamatta jäänyt laki VJL 4/2022 vp

Valiokunnan mietintö LiVM 13/2022 vp

Yksi käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Yhden käsittelyn asiana esitellään päiväjärjestyksen 22. asia. Käsiteltävänä on vahvistamatta jäänyt laki, joka perustuslain 78 §:n mukaisesti voidaan joko hyväksyä asiasisällöltään muuttamattomana tai hylätä. Käsittelyn pohjana on liikenne- ja viestintävaliokunnan mietintö LiVM 13/2022 vp, jossa valiokunta ehdottaa, että vahvistamatta jääneenä palautunut laki hyväksytään.

Keskustelua ei syntynyt.

Pöytäkirja PTK 119/2022 vp

Eduskunta hyväksyi valiokunnan ehdotuksen lain hyväksymisestä. Lain käsittely yhden käsittelyn asiana päättyi. Asian käsittely päättyi.

23. Vahvistamatta jääneenä palautunut laki yhteisestä ilmailualueesta Euroopan unionin ja sen jäsenvaltioiden sekä Ukrainan välillä tehdystä sopimuksesta (HE 25/2022 vp)

Vahvistamatta jäänyt laki VJL 5/2022 vp

Valiokunnan mietintö LiVM 14/2022 vp

Yksi käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Yhden käsittelyn asiana esitellään päiväjärjestyksen 23. asia. Käsiteltävänä on vahvistamatta jäänyt laki, joka perustuslain 78 §:n mukaisesti voidaan joko hyväksyä asiasisällöltään muuttamattomana tai hylätä. Käsittelyn pohjana on liikenne- ja viestintävaliokunnan mietintö LiVM 14/2022 vp, jossa valiokunta ehdottaa, että vahvistamatta jääneenä palautunut laki hyväksytään.

Keskustelua ei syntynyt.

Eduskunta hyväksyi valiokunnan ehdotuksen lain hyväksymisestä. Lain käsittely yhden käsittelyn asiana päättyi. Asian käsittely päättyi.

24. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi metallirahasta annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 51/2022 vp

Valiokunnan mietintö TaVM 21/2022 vp

Toinen käsittely

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyn, hallituksen esitykseen HE 51/2022 vp sisältyvän lakiehdotuksen. Lakiehdotuksen toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.

25. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi sijoitusrahastolain ja vaihtoehtorahastojen hoitajista annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 69/2022 vp

Valiokunnan mietintö TaVM 22/2022 vp

Toinen käsittely

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyt, hallituksen esitykseen HE 69/2022 vp sisältyvät 1.-2. lakiehdotuksen. Lakiehdotusten toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.

26. Hallituksen esitys eduskunnalle energiaverotusta koskevan lainsäädännön muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 152/2022 vp

Valiokunnan mietintö VaVM 24/2022 vp

Toinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 26. asia. Nyt voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotukset, joiden sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä. — Avaan keskustelun. Edustaja Mäenpää, olkaa hyvä.

Keskustelu

18.46 **Juha Mäenpää ps:** Arvoisa puhemies! Tutustuin tähän esitykseen kiireellä. Tämä olisi pikkuisen aikaisemmin jo varmaan ollut saatavissa, mutta täällä esityksen pääasiallisessa sisällössä lukee mielestäni hieman omituisesti, että ”sähkön ja eräiden polttoaineiden valmisteverosta annettua lakia muutettaisiin siten, että lämmityksessä ja työkoneissa käytettävän kestävän biokaasun verotukea pienennettäisiin”. Elikkä tuleeko tästä nyt sitten kalliimpaa? Tämä herätti huomioni.

Täällä lukee seuraavasti: ”Biokaasu säädettiin valmisteveron alaiseksi polttoaineeksi vuoden 22 alussa samalla, kun uusiutuvien polttoaineiden jakeluvelvoite laajeni koskemaan liikennekäytössä olevaa biokaasua. Syksyn 2021 talousarvioneuvotteluiden yhteydessä tehdyn linjauksen mukaisesti liikenteessä käytettävälle biokaasulle säädettiin valmistevero ja lämmityksessä ja työkoneissa käytettävä biokaasu säädettiin verottomaksi.” Hallituksen esityksen 212/2021 mukaan ”lämmitys- ja työkonebiokaasun verottomuus edellyttää EU:n komission myöntämää valtiontukilupaa. Valtiovarainministeriö käynnisti valtiontukilupahakemuksen valmistelun vuoden 21 lopussa yhdessä työ- ja elinkeinoministeriön kanssa. Hakemuksen valmistelussa esille nousi kuitenkin epävarmuuksia, joiden pohjalta nähtiin tarpeelliseksi harkita vaihtoehtoisia tapoja edistää biokaasun käyttöä lämmitys- ja työkonekäytössä sekä parantaa kokonaisuutena toimintaympäristön epävarmuutta.”

Tämä väistämättä tuo mieleen, että nyt kun kaasun hinta on noussut itsessään merkittävästi ja muun muassa asuinkäytössä on rivitaloja ja jopa kerrostaloja, jotka lämpiävät kaasulla, niin eihän tähän nykyiseen kriisiaikaan sovi, että tämä hinta nousee. Täällä ei varmaan kukaan tähän ilmeisesti kykene vastaamaan nyt, mutta tuntuu erittäin erikoiselta, että tässä sanotaan, että ”kestävän biokaasun verotukea pienennettäisiin”. Onko nyt näin, että vielä verotuksellakin kiristetään tätä lämmityskäytössä olevan kaasun hintaa?

Keskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyt, hallituksen esitykseen HE 152/2022 vp sisältyvät 1.—4. lakiehdotuksen. Lakiehdotusten toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.

Pöytäkirja PTK 119/2022 vp

27. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi jäteverolain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 185/2022 vp

Valiokunnan mietintö VaVM 25/2022 vp

Toinen käsittely

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyn, hallituksen esitykseen HE 185/2022 vp sisältyvän lakiehdotuksen. Lakiehdotuksen toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.

28. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi sosiaalisesta luototuksesta annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 136/2022 vp

Valiokunnan mietintö StVM 18/2022 vp

Toinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 28. asia. Nyt voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotus, jonka sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä. — Avaan keskustelun. Edustaja Reijonen, olkaa hyvä.

Keskustelu

18.50 **Minna Reijonen ps:** Arvoisa herra puhemies! Käsittelyssä on sosiaalinen luototus, ja se onkin ihan tärkeä asia. On ihan hyvä, että tätä asiaa nostetaan esille, koska aika harva ihminen on tiennyt, että esimerkiksi jotkut kunnat voivat antaa vaikka lainaa jonkun asian ostoon, jos ei ole mahdollista esimerkiksi muuta lainaa saada. On hyvä, että se nostetaan keskusteluun, ja myös näillä hyvinvointialueilla tämä nousi keskusteluun. Yllättävän usein törmää siihen, että päättäjät eivät tiedä, että tällaisista sosiaalisista luototuksista on kunnassa tarjolla. Todella hyvä, että tästä keskustellaan ja nostetaan näitä asioita esille ja uusia lakeja tulee. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Mäenpää, olkaa hyvä.

18.50 **Juha Mäenpää ps:** Arvoisa puhemies! Tämä sosiaalinen luototus on erittäin hyvä, jos tämä saadaan toimimaan. Jos oikein ymmärsin, niin tämä oli jyvittymässä jollakin tavalla näihin uusiin alueellisiin sairaanhoitopiireihin tai millä nimellä niitä nyt kutsutaan. Tämä on erittäin hyvä, ja joissakin kunnissa, joissa tätä on kokeiltu, tämä on ollut ihan menestyksekkäs, ja tämä on ehkä ohjannut ihmisiä sosiaaliturvan sijasta sosiaalisen luototuksen kautta toimimaan säästäväisemmin. Muistaisin näin, että kotikunnassakin tätä esitettiin, ja oli hieman yllätys, että — jos oikein muistan — taisi sosiaalidemokraatit tyrmätä sen meidän tekemän ehdotuksen, vaikka se esitys oli itse asiassa poimittu jonkun muun kunnan sosiaalidemokraattien esityksestä. Näin se tapahtuu eri puolilla maata.

Kuitenkin näen, että tämä on hyvä asia, ja toivon sille menestystä.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Mäkinen, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 119/2022 vp

18.52 **Riitta Mäkinen sd:** Arvoisa herra puhemies! Nyt on syytä todella kiittää hallitusta tästä lakiesityksestä. Tämä on hyvin odotettu ja tarpeellinen. Sosiaalista luototusta on Suomessa tarjottu eri kunnissa ja kaupungeissa jo hyvän aikaa, ja kuten tässä on tuotu esille, kokemukset siitä ovat olleet äärettömän positiivisia. Se on monilla toimeentulotukea tarvitsevilla ihmisillä ja hyvin pienituloisilla ja erityisesti myös ylivelkaantuneisuudesta kärsivillä ihmisillä tuonut merkittävää apua ja myös joissain tapauksissa merkittäväällä tavalla ennalta ehkäissyt velkaantumiskierteen pahenemista.

Tämä on sillä tavalla myös erittäin toivottava lakiesitys, että kun nyt tähän asti tämä sosiaalinen luototus on ollut vapaaehtoista, niin osassa kaupunkeja ja kuntia tosiaan sitä on ollut tarjolla, mutta valtaosassa Suomen kuntia ja kaupunkeja ei ole. Tämä on käytännössä tarkoittanut sitä, että ihmiset ovat olleet hyvin eriarvoisessa asemassa myös suhteessa siihen, minkälaista apua ja tukea heillä on ollut saatavissa näissä vaikeissa elämäntilanteissa. Nyt, kun tämä sosiaalinen luototus siirtyy tuleville hyvinvointialueille, niin se tulee merkittäväällä tavalla varmasti myös poistamaan tätä epätasa-arvoisuutta kansalaisten välillä tämän tuen suhteen. — Kiitos.

Keskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyn, hallituksen esitykseen HE 136/2022 vp sisältyvän lakiehdotuksen. Lakiehdotuksen toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.

29. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi sairausvakuutuslain, Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuuksista annetun lain sekä työeläkelakien muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 181/2022 vp
Valiokunnan mietintö StVM 19/2022 vp

Toinen käsittely

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyn, hallituksen esitykseen HE 181/2022 vp sisältyvät 1.-7. lakiehdotuksen. Lakiehdotusten toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.

30. Seuraava täysistunto

Eduskunnan seuraava täysistunto on keskiviikkona 9.11.2022 klo 14.00. Täysistunto lopetettiin klo 19.28.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Timo Tuovinen